

ÖNSÖZ

El sanatları; insanların bilgi ve becerisine dayanan, doğal hammaddelerin kullanılarak yapıldığı, el ve basit aletler kullanılarak yapılan, toplumun kuşaktan kuşağa aktarılan gelenek ve göreneklerini, mahalli özelliklerini taşıyan, sanatçının zevk ve becerisini yansıtan ve aynı zamanda ona gelir getiren önemli kültür varlıklarıdır.

Anadolu insanı, oldukça zengin bir el sanatları potansiyeline sahiptir. Bu el sanatlarının, en eski ve en güzellerinden biri de kaşıkcılık sanatıdır.

Kaşıklar, başlangıçta sadece ihtiyaca yönelik olarak yapılmışlardır. Zaman ilerledikçe diğer el sanatlarında olduğu gibi ustalarının zevk ve becerileri sayesinde birer sanat eserine dönüşmüşlerdir.

Anadolu kaşıkları ile ilgili yapılan incelemelerde, bu konuda bilimsel yönden hazırlanmış yeterli araştırmanın olmadığı görülmüştür.

Yapılan araştırma ile sağlanan bulguların bu alanda hissedilen boşluğun giderilmesi ve bundan sonra yapılacak çalışmalara katkısı olması düşüncesi ile kaşık yapan ustalar, konu ile ilgili kişi ve koleksiyon sahipleri ile görüşülmüş, yazılı kaynaklar taranmış, kaşıkla ilgili tanım, tarihçe, kullanılan araç-gereç ve desenler hakkında elde edilen bilgiler derlenmiştir.

Araştırmamın her basamağında benden yakın ilgi ve yardımlarını esirgemeyerek çalışmamı büyük bir titizlikle izleyen, tezimin oluşmasında büyük katkıları bulunan değerli danışmanım Sn. Doç. Dr. Vildan ÇETİNTAŞ'a, çalışmam sırasında kendi müze evinde bulunan kaşıkları, bilgi ve görüşleri ile çalışmama yardımcı olan Sn. Hüsnü ZEBER'e, kaşık koleksiyonunu açan Sn. Cevdet EKŞİOĞLU'na, kaşık ustaları ile tanışmamı sağlayan Sn. İrfan ÖZÇAKIR ve Sn. İbrahim USLU'ya, kaşık ustalarına, beni maddi ve manevi olarak destekleyen eşim, ailem ve arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Şermin YILMAZ

Aralık - 2007

ÖZET

ANADOLU KAŞIKLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Yılmaz, Şermin

Yüksek Lisans, Geleneksel Türk El Sanatları Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Vildan ÇETİNTAŞ

Aralık-2007

Araştırmada literatürden elde edilen bilgilere ve kaşık yapan ustalarla koleksiyon sahiplerinin görüşlerine göre Anadolu’da yapılan tahta kaşıkların yapımı, kullanılan araç-gereçleri, desen ve kompozisyon özellikleri değerlendirilmiştir.

Araştırmanın evrenini Anadolu’da yapılan tahta kaşıklar oluşturmaktadır. Araştırmanın evreninde bulunan kaşıklardan Adapazarı İli Taraklı İlçesi Kemaller Köyü ve Yaylası ile Trabzon İli Sürmene İlçesi Köprübaşı Mahallesi kaşıkları örneklem olarak alınmış, desen çizimleri ve özellikleri hakkında bilgilere yer verilmiştir. Araştırma 5 bölüm 419 sayfadan oluşmaktadır.

Birinci bölümde; araştırmanın problemi ele alınmıştır. Tahta kaşıkların tanıtılması, kaşıklarda kullanılan desenlerin ve malzemelerin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

İkinci bölümde; Literatür özetlerinde araştırmaya kaynaklık eden kitap ve makaleler içerikleriyle açıklanmıştır.

Üçüncü bölümde; araştırmanın evreni, örnekleme, verilerin toplanması ve analizi araştırmada izlenen süreç doğrultusunda ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Dördüncü bölümde; Literatür ve yörelerden elde edilen bilgilere yer verilmiştir. Ayrıca örneklem kapsamındaki kaşıkların fotoğrafları ve çizimleri tanıtıcı açıklamalarla birlikte verilmiş, elde edilen sonuçlar tablolarla ifade edilmiştir.

Beşinci bölümde; araştırma sonucunda elde edilen bulgular değerlendirilerek öneriler getirilmiştir.

Taraklı ve Sürmene’deki kaşık ustaları yaptıkları kaşıkların fonksiyon ve kullanılabilirliklerine kendi sanatlarını da ekleyerek kaşıkları el sanatlarının ayrı ve güzel bir dalı olarak devam ettirmektedirler.

ABSTRACT

AN INVESTIGATION ON ANATOLIAN SPOONS

Yılmaz, Şermin

Master Science, Science of Traditional Turkish Hand Arts Education

Adviser: Assoc.. Dr. Vildan ÇETİNTAŞ

December-2007

In this work, making the wooden spoon in the Anatolia, tools and apparatus of spoon making, properties of figures and compositions marked on spoons were evaluated depending on the information given in literature and depending on the opinions of spoon masters and collectors.

Research space is wooden spoons made in Anatolia. Amongst the spoons belonging the research space, the spoons made in Adapazarı State, Taraklı City, Kemaller Village and Kemaller Plateau and besides, the spoons made in Trabzon State, Sürmene City, Koprubası Quarter were considered as sample space. The information about design, figures and properties of spoons belonging to this sample space were presented in this work. Research report includes 5 chapter and 419 pages.

In first chapter, problem of work was discussed. Introduction of wooden spoons, the figures used in spoons and spoon materials were determined. In second chapter, reference books and articles used in the work were summarized. In chapter three, the research space, sample space, collection and analysis method of data were explained with respect to process used in the work. In chapter four; the knowledge gotten from literature study and area study done for spoons belonging to sample space were presented. Further, photographs and drawings of spoons belonging to sample space were given together with detailed explanation. The conclusions were reported with explanation tables. In chapter five; the general conclusions reached in this work evaluated and suggestions were developed.

The spoon masters living in Taraklı and Sürmene add their artistic style to the functionality of the spoons made by them. As a separate and beautiful branch of hand arts, they continue the hand art of spoon making.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	
ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
BÖLÜM	
1. GİRİŞ.....	1
1. 1. Problem.....	1
1. 2. Araştırmanın Amacı.....	1
1. 3. Araştırmanın Önemi.....	2
1. 4. Varsayımlar.....	3
1. 5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	3
1. 6. Tanımlar.....	4
2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	6
2. 1. Literatür Özetleri.....	6
3. YÖNTEM.....	10
3. 1. Araştırmanın Modeli.....	10
3. 2. Evren ve Örneklem.....	10
3. 2. 1. Evren.....	10
3. 2. 2. Örneklem.....	11
3. 3. Veri Toplama Tekniği.....	11
3. 4. Verilerin Analizi.....	12
4. BULGULAR ve YORUMLAR.....	14
4. 1. KAŞIK HAKKINDA TEMEL BİLGİLER.....	14
4. 1. 1. Kaşığın Tanımı.....	14
4. 1. 2. Kaşığa Verilen İsimler.....	15
4. 1. 3. Kaşığın Tarihçesi.....	16
4. 1. 4. Kaşığın Bölümleri.....	21
4. 1. 4. 1. Ağız.....	22
4. 1. 4. 1. 1. Sivri.....	22
4. 1. 4. 1. 2. Top(yuvarlak)......	23
4. 1. 4. 1. 3. Köşeli.....	23
4. 1. 4. 1. 4. Yarım ay.....	24
4. 1. 4. 1. 5. Tırnaklı.....	24
4. 1. 4. 1. 6. Ayı tırnağı.....	25
4. 1. 4. 1. 7. İki ağızlı.....	25
4. 1. 4. 1. 8. Eğri.....	26
4. 1. 4. 1. 9. Kalp.....	26
4. 1. 4. 1. 10. Armudi.....	27

4. 1. 4. 1. 11. Oval.....	27
4. 1. 4. 1. 12. Yaprak şekilli.....	28
4. 1. 4. 2. Boyun.....	28
4. 1. 4. 2. 1. Düz.....	29
4. 1. 4. 2. 2. Dirsekli.....	29
4. 1. 4. 2. 3. Kulaklı.....	30
4. 1. 4. 2. 4. Kanallı.....	30
4. 1. 4. 3. Sap.....	31
4. 1. 4. 3. 1. Biçim ve Şekillerine Göre Saplar.....	32
4. 1. 4. 3. 1. 1. Dendan'lı.....	33
4. 1. 4. 3. 1. 2. Burmalı(yılanlı).....	33
4. 1. 4. 3. 1. 3. Delikli.....	34
4. 1. 4. 3. 1. 4. Düğmeli (toplu).....	34
4. 1. 4. 3. 1. 5. Düz.....	35
4. 1. 4. 3. 1. 5. 1. Düz- sivri tepeli.....	35
4. 1. 4. 3. 1. 5. 2. Düz- oval tepeli.....	35
4. 1. 4. 3. 1. 6. Silindirik.....	36
4. 1. 4. 3. 1. 7. Dödüklü.....	37
4. 1. 4. 3. 1. 8. İki ucu ağızlı.....	37
4. 1. 4. 3. 1. 9. Kıрма.....	38
4. 1. 4. 3. 1. 10. Makaslı.....	38
4. 1. 4. 3. 1. 11. Sivri saplı.....	39
4. 1. 4. 3. 1. 12. Taraklı(tırnaklı).....	39
4. 1. 4. 3. 1. 13. Kancalı.....	40
4. 1. 4. 3. 1. 14. Kanallı.....	40
4. 1. 4. 3. 1. 15. Kertikli(çentikli).....	41
4. 1. 4. 3. 1. 16. Taçlı.....	41
4. 1. 4. 3. 2. Süslemelerine Göre Saplar.....	42
4. 1. 4. 3. 2. 1. Boyalı (nakışlı).....	42
4. 1. 4. 3. 2. 2. Kabartma(oymalı).....	42
4. 1. 4. 3. 2. 3. Yanıklı.....	43
4. 1. 4. 3. 2. 4. Yazılı.....	43
4. 1. 5. Kaşık Çeşitleri.....	44
4. 1. 5. 1. Kullanıldıkları Yerlere Göre Kaşıklar.....	44
4. 1. 5. 1. 1. Yemek kaşıkları.....	46
4. 1. 5. 1. 2. Hoşaf kaşıkları.....	47
4. 1. 5. 1. 3. Çorba kaşıkları.....	48
4. 1. 5. 1. 4. Pilav kaşıkları.....	49
4. 1. 5. 1. 5. Tatlı kaşıkları.....	50
4. 1. 5. 1. 6. Muhallebi kaşıkları.....	51
4. 1. 5. 1. 7. Kahve ve çay kaşıkları.....	52
4. 1. 5. 1. 8. Kavurma kaşıkları.....	54
4. 1. 5. 1. 9. Tevzi kaşıkları.....	55
4. 1. 5. 1. 10. Süs kaşıkları.....	55
4. 1. 5. 1. 11. Dondurma kaşıkları.....	56

4. 1. 5. 1. 12. Cep kaşıkları.....	56
4. 1. 5. 1. 13. Mama kaşıkları.....	57
4. 1. 5. 1. 14. Oyun kaşıkları.....	57
4. 1. 5. 1. 15. Zeytin kaşıkları.....	59
4. 1. 5. 1. 16. Dödüklü kaşıklar.....	59
4. 1. 5. 2. Yapıldıkları Maddelere Göre Kaşıklar.....	59
4. 1. 6. Kaşık Yapımında Kullanılan Araç ve Gereçler.....	61
4. 1. 6. 1. Kaşık Yapımında Kullanılan Araçlar.....	61
4. 1. 6. 1. 1. Balta.....	61
4. 1. 6. 1. 2. Keser.....	62
4. 1. 6. 1. 3. Bıçak.....	62
4. 1. 6. 1. 4. Tezgah.....	62
4. 1. 6. 1. 5. Eğdi.....	63
4. 1. 6. 1. 6. Kazıma bıçağı.....	64
4. 1. 6. 1. 7. İç kazıyan.....	64
4. 1. 6. 1. 8. Törpü.....	65
4. 1. 6. 1. 9. Törpü odunu.....	65
4. 1. 6. 1. 10. Göğüslük.....	65
4. 1. 6. 1. 11. Zımpara.....	66
4. 1. 6. 1. 12. Sistire.....	67
4. 1. 6. 1. 13. Üçgen ege.....	68
4. 1. 6. 1. 14. Yassı ege.....	68
4. 1. 6. 2. Kaşık Yapımında Kullanılan Gereçler.....	68
4. 1. 6. 2. 1. Hammaddesi Ahşap Olan Kaşıklar.....	68
4. 1. 6. 2. 1. 1. Abanoz.....	70
4. 1. 6. 2. 1. 2. Ahlat.....	70
4. 1. 6. 2. 1. 3. Akçağaç.....	70
4. 1. 6. 2. 1. 4. Ardıç.....	70
4. 1. 6. 2. 1. 5. Armut.....	71
4. 1. 6. 2. 1. 6. Gürgen.....	71
4. 1. 6. 2. 1. 7. Karağaç.....	71
4. 1. 6. 2. 1. 8. Kayın.....	71
4. 1. 6. 2. 1. 9. Kızılcık.....	72
4. 1. 6. 2. 1. 10. Kuka.....	72
4. 1. 6. 2. 1. 11. Meşe.....	72
4. 1. 6. 2. 1. 12. Şimşir.....	73
4. 1. 6. 2. 2. Hammaddesi; Kemik, Boynuz, Fildişi ve Kabuklular Olan Kaşıklar	73
4. 1. 6. 2. 2. 1. Kemik.....	75
4. 1. 6. 2. 2. 2. Boynuz.....	76
4. 1. 6. 2. 2. 3. Bağa.....	77
4. 1. 6. 2. 2. 4. Fildişi.....	78
4. 1. 6. 2. 2. 5. Sedef.....	79
4. 1. 6. 2. 2. 6. Mercan.....	80
4. 1. 6. 2. 3. Hammaddesi Metal Olan Kaşıklar.....	82

4. 1. 6. 2. 3. 1. Altın.....	83
4. 1. 6. 2. 3. 2. Gümüş.....	83
4. 1. 6. 2. 3. 3. Pirinç.....	83
4. 1. 7. Kaşık Cilas(Ruan, Rugan, Sır).....	83
4. 1. 7. 1. Kullanılan malzemeler.....	83
4. 1. 7. 2. Kaşık cilasının yapılışı.....	85
4. 2. ANADOLU KAŞIKLARI.....	89
4. 2. 1. Anadolu’ da Tahta Kaşıkların Kullanılma Nedenleri.....	91
4. 2. 2. Anadolu’ da Tahta Kaşık Yapımı ile Ünlenen İller.....	91
4. 2. 2. 1. Adapazarı İli Taraklı İlçesi Kaşıkları.....	91
4. 2. 2. 1. 1. Adapazarı İli Taraklı İlçesi Kemaller Köyü Kaşıkları.....	92
4. 2. 2. 1. 1. 1. Adapazarı İli Taraklı İlçesi Kemaller Köyü’nde Kaşık Yapımı.....	92
4. 2. 2. 1. 2. Kemaller Köyü Yaylasında Kaşıkçılık.....	98
4. 2. 2. 1. 2. 1. Kemaller Köyü ile Yaylası Arasında Kaşık Yapımında Görülen Farklılıklar	99
4. 2. 2. 1. 2. 1. 1. Aletlerdeki Farklılıklar.....	99
4. 2. 2. 1. 2. 1. 2. Terimlerdeki Farklılıklar.....	99
4. 2. 2. 1. 2. 2. Yöredeki Kaşıkların Özellikleri.....	101
4. 2. 2. 1. 2. 3. Yörede Artık Yapılmayan Bazı Kaşık Çeşitleri.....	101
4. 2. 2. 1. 2. 4. Yörede Cila(ruan)ya Uygun Ağaç Çeşitleri.....	102
4. 2. 2. 1. 2. 5. Yörede Baskı Yapımı.....	103
4. 2. 2. 1. 3. Adapazarı İli Taraklı İlçesi Kaşıklarında Kompozisyon Özellikleri.....	103
4. 2. 2. 1. 4. Yöreye Ait Kaşık Örnekleri.....	109
4. 2. 2. 2. Antalya İli Akseki İlçesi Bademli Köyü’nün Cevizli Bucağında Kaşık Yapımı.....	127
4. 2. 2. 2. 1. Yörede kaşık yapımı.....	128
4. 2. 2. 2. 2. Yörede Kaşık Boyama.....	128
4. 2. 2. 2. 3. Yörede Kaşıkların Konusu.....	129
4. 2. 2. 2. 4. Bademli Kaşıklarının Etkilendiği Yöreler.....	130
4. 2. 2. 3. Balıkesir İli Korucu İlçesi Kaşıkları.....	130
4. 2. 2. 3. 1. Balıkesir İli Korucu İlçesi Kaşıklarında Kompozisyon Özellikleri.....	130
4. 2. 2. 3. 2. Balıkesir İli Korucu İlçesi Kaşıklarında Konu.....	136
4. 2. 2. 4. Çanakkale İli Çan İlçesi Kaşıkları.....	137
4. 2. 2. 4. 1. Çan Yöresi’nde Kaşık Boyama.....	138
4. 2. 2. 4. 1. 1. Çan Kaşıklarında kullanılan renkler.....	140
4. 2. 2. 4. 2. Çan Kaşıklarının Etkilendiği Yöreler.....	140
4. 2. 2. 5. Konya Kaşıkları.....	140
4. 2. 2. 5. 1. Konya’da Kaşık Yapımı.....	143
4. 2. 2. 5. 2. Konya’da Kaşık Boyama.....	143
4. 2. 2. 5. 3. Konya Kaşıklarında Kullanılan Renkler.....	147
4. 2. 2. 5. 4. Konya Kaşıklarında Kullanılan Konular.....	147
4. 2. 2. 5. 5. Konya’da Kaşıkçılık Sanatının Kaybolma Nedenleri.....	148

4. 2. 2. 6. Kütahya İli Tavşanlı İlçesi Kaşıkları.....	149
4. 2. 2. 6. 1. Kütahya İli Tavşanlı İlçesi'nde Kaşık Yapımı.....	150
4. 2. 2. 6. 2. Yörede Kaşık Boyama.....	150
4. 2. 2. 6. 2. 1. Kaşık boyamada kullanılan renkler.....	153
4. 2. 2. 6. 3. Kütahya İli Tavşanlı İlçesi Kaşıklarında Konu.....	153
4. 2. 2. 6. 4. Tavşanlı Kaşıklarının Diğer Yörelere ile Benzerlikleri.....	153
4. 2. 2. 7. Trabzon İli Sürmene İlçesi Geneşara Köyü Köprübaşı Mahallesi Kaşıkları.....	153
4. 2. 2. 7. 1. Köprübaşı Mahallesinde Kaşık Yapımı.....	154
4. 2. 2. 7. 2. Yöreyle Ait Kaşık Örnekleri.....	165
4. 2. 3. Hüsnü ZÜBER Evi Anadolu Kaşıkları.....	186
4. 3. KAŞIK KOLEKSİYONCULARI.....	188
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	191
5. 1. Sonuç.....	191
5. 2. Öneriler.....	198
KAYNAKÇA.....	200
EKLER	
A. OYUN KAŞIKLARI.....	204
B. HÜSNÜ ZÜBER EVİ ANADOLU KAŞIKLARI.....	209
C. EDİRNE ARKEOLOJİ VE ETNOGRAFYA MÜZESİ'NDE BULUNAN BAĞA KAŞIK ÖRNEKLERİ.....	302
D. EKŞİOĞLU KOLEKSİYONU.....	305
D. 1. Hammaddesi Kemik, Boynuz, Fildişi ve Kabuklular Olan Kaşıklar.....	305
D. 2. Hammaddesi Ahşap Olan Kaşıklar.....	360
D. 3. Hammaddesi Metal Olan Kaşıklar	383

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 Kaşık Biçim Tablosu.....	124
Tablo 2 Renk Döküm Tablosu.....	125
Tablo 3 Boyut Döküm Tablosu.....	126
Tablo 4 Kaşık Biçim Tablosu.....	183
Tablo 5 Boyut Döküm Tablosu.....	184
Tablo B1 Hüsnü ZÜBER Evi Anadolu Kaşıkları Ağız Biçimleri	296
Tablo B2 Hüsnü ZÜBER Evi Anadolu Kaşıkları Boyun Biçimleri.....	298
Tablo B3 Hüsnü ZÜBER Evi Anadolu Kaşıkları Sap Biçimleri.....	300

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.....	21
Şekil 2.....	22
Şekil 3(Hüsnü ZÜBER).....	22
Şekil 4.....	23
Şekil 5(Hüsnü ZÜBER).....	23
Şekil 6.....	23
Şekil 7(Hüsnü ZÜBER).....	23
Şekil 8.....	24
Şekil 9.....	24
Şekil 10.....	24
Şekil 11(Hüsnü ZÜBER).....	24
Şekil 12.....	25
Şekil 13(Hüsnü ZÜBER).....	25
Şekil 14(Hüsnü ZÜBER).....	25
Şekil 15.....	26
Şekil 16(Hüsnü ZÜBER).....	26
Şekil 17.....	26
Şekil 18(Hüsnü ZÜBER).....	26
Şekil 19.....	27
Şekil 20.....	27
Şekil 21.....	28
Şekil 22.....	28
Şekil 23(Hüsnü ZÜBER Evi).....	23
Şekil 24.....	29
Şekil 25(Hüsnü ZÜBER Evi).....	29
Şekil 26(Hüsnü ZÜBER Evi).....	30
Şekil 27(Hüsnü ZÜBER Evi).....	30
Şekil 28.....	30
Şekil 29.....	30
Şekil 30.....	31
Şekil 31(Özbel,1949).....	31
Şekil 32(Hüsnü ZÜBER).....	33
Şekil 33.....	33
Şekil 34(Hüsnü ZÜBER).....	33
Şekil 35.....	33
Şekil 36.....	33
Şekil 37.....	34
Şekil 38.....	34
Şekil 39(Hüsnü ZÜBER).....	34
Şekil 40(Hüsnü ZÜBER).....	34
Şekil 41	35
Şekil 42.....	35
Şekil 43.....	36
Şekil 44.....	36
Şekil 45(Hüsnü ZÜBER Evi).....	37

Şekil 46(Hüsnü ZÜBER).....	38
Şekil 47(Hüsnü ZÜBER).....	38
Şekil 48(Hüsnü ZÜBER).....	39
Şekil 49.....	39
Şekil 50(Hüsnü ZÜBER).....	39
Şekil 51(Hüsnü ZÜBER).....	39
Şekil 52.....	40
Şekil 53.....	40
Şekil 54.....	41
Şekil 55.....	41
Şekil 56.....	42
Şekil 57(Hüsnü ZÜBER).....	42
Şekil 58(Hüsnü ZÜBER).....	43
Şekil 59.....	43
Şekil 60.....	43
Şekil 61(Özbel, 1949).....	46
Şekil 62(Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi).....	48
Şekil 63(Özbel, 1949).....	48
Şekil 64(Özbel, 1949).....	49
Şekil 65(Özbel, 1949).....	50
Şekil 66(Özbel, 1949).....	51
Şekil 67(Özbel, 1949).....	52
Şekil 68(Özbel, 1949).....	53
Şekil 69(Özbel, 1949).....	54
Şekil 70(Hüsnü ZÜBER Evi).....	55
Şekil 71(Hüsnü ZÜBER Evi).....	56
Şekil 72.....	57
Şekil 73(Hüsnü ZÜBER Evi).....	58
Şekil 74.....	61
Şekil 75.....	62
Şekil 76.....	62
Şekil 77.....	63
Şekil 78.....	63
Şekil 79.....	64
Şekil 80.....	64
Şekil 81.....	65
Şekil 82.....	65
Şekil 83.....	66
Şekil 84.....	66
Şekil 85.....	67
Şekil 86(Ekşioğlu Koleksiyonu).....	69
Şekil 87(Ekşioğlu Koleksiyonu).....	74
Şekil 88(Ekşioğlu Koleksiyonu).....	75
Şekil 89(Ekşioğlu Koleksiyonu).....	76
Şekil 90(Ekşioğlu Koleksiyonu).....	77
Şekil 91(Ekşioğlu Koleksiyonu).....	78
Şekil 92(Ekşioğlu Koleksiyonu).....	80

Şekil 93(Ekşioğlu Koleksiyonu).....	81
Şekil 94(Ekşioğlu Koleksiyonu).....	82
Şekil 95.....	84
Şekil 96(Eren, 1984).....	85
Şekil 97(Özbel, 1949).....	85
Şekil 98.....	90
Şekil 99.....	92
Şekil 100.....	93
Şekil 101.....	93
Şekil 102.....	93
Şekil 103.....	93
Şekil 104.....	93
Şekil 105.....	94
Şekil 105.....	94
Şekil 106.....	94
Şekil 107.....	94
Şekil 108.....	94
Şekil 109.....	95
Şekil 110.....	95
Şekil 111.....	95
Şekil 112.....	96
Şekil 113.....	96
Şekil 114.....	97
Şekil 115.....	97
Şekil 116.....	98
Şekil 117.....	98
Şekil 118.....	99
Şekil 119.....	99
Şekil 120.....	100
Şekil 121.....	100
Şekil 122.....	100
Şekil 123.....	102
Şekil 124.....	102
Şekil 125(Züber, 1985).....	103
Şekil 126(Züber, 1985).....	104
Şekil 127(Züber, 1985).....	104
Şekil 128(Züber, 1985).....	105
Şekil 129(Züber, 1985).....	105
Şekil 130(Züber, 1985).....	106
Şekil 131(Züber, 1985).....	106
Şekil 132(Züber, 1985).....	106
Şekil 133(Züber, 1985).....	106
Şekil 134.....	107
Şekil 135.....	107
Şekil 136.....	107
Şekil 137.....	107
Şekil 138.....	108

Şekil 139.....	108
Şekil 140.....	108
Şekil 141.....	112
Şekil 142.....	115
Şekil 143.....	118
Şekil 144.....	121
Şekil 145.....	127
Şekil 146.....	129
Şekil 147(Hüsnü ZÜBER Evi).....	129
Şekil 148(Züber, 1985).....	130
Şekil 149(Züber, 1985).....	131
Şekil 150(Züber, 1985).....	131
Şekil 151(Züber, 1985).....	132
Şekil 152(Züber, 1985).....	132
Şekil 153(Züber, 1985).....	133
Şekil 154(Züber, 1985).....	133
Şekil 155(Hüsnü ZÜBER Evi).....	134
Şekil 156(Züber, 1985).....	135
Şekil 157(Züber, 1985).....	136
Şekil 158(Züber, 1985).....	136
Şekil 159(Hüsnü ZÜBER Evi).....	137
Şekil 160(Züber, 1985).....	138
Şekil 161(Züber, 1985).....	138
Şekil 162(Züber, 1985).....	139
Şekil 163(Züber, 1985).....	139
Şekil 164(Hüsnü ZÜBER Evi).....	141
Şekil 165(Hüsnü ZÜBER Evi).....	144
Şekil 166(Züber, 1985).....	144
Şekil 167(Züber, 1985).....	145
Şekil 168(Züber, 1985).....	145
Şekil 169(Züber, 1985).....	146
Şekil 170(Züber, 1985).....	146
Şekil 171(Züber, 1985).....	151
Şekil 172(Züber, 1985).....	151
Şekil 173(Züber, 1985).....	151
Şekil 174(Züber, 1985).....	152
Şekil 175(Züber, 1985).....	152
Şekil 176(Züber, 1985).....	152
Şekil 177(Züber, 1985).....	152
Şekil 178.....	154
Şekil 179.....	154
Şekil 180.....	155
Şekil 181.....	155
Şekil 182.....	155
Şekil 183.....	156
Şekil 184.....	156
Şekil 185.....	157

Şekil 186.....	157
Şekil 187.....	158
Şekil 188.....	158
Şekil 189.....	159
Şekil 190.....	159
Şekil 191.....	160
Şekil 192.....	160
Şekil 193.....	161
Şekil 194.....	161
Şekil 195.....	162
Şekil 196.....	162
Şekil 197.....	163
Şekil 198.....	163
Şekil 199.....	164
Şekil 200.....	164
Şekil 201.....	165
Şekil 202.....	168
Şekil 203.....	171
Şekil 204.....	174
Şekil 205.....	177
Şekil 206.....	180
Şekil 207(Hüsnü ZÜBER Evi).....	185
Şekil 208(Hüsnü ZÜBER Evi).....	186
Şekil A. 1.....	203
Şekil A. 2.....	204
Şekil A. 3.....	205
Şekil A. 4.....	206
Şekil A. 5.....	207
Şekil B 1.....	208
Şekil B 2.....	210
Şekil B 3.....	212
Şekil B 4.....	214
Şekil B 5.....	216
Şekil B 6.....	218
Şekil B 7.....	220
Şekil B 8.....	222
Şekil B 9.....	224
Şekil B 10.....	226
Şekil B 11.....	228
Şekil B 12.....	230
Şekil B 13.....	232
Şekil B 14.....	234
Şekil B 15.....	236
Şekil B 16.....	238
Şekil B 17.....	240
Şekil B 18.....	242
Şekil B 19.....	244

Şekil B 20.....	246
Şekil B 21.....	248
Şekil B 22.....	250
Şekil B 23.....	252
Şekil B 24.....	255
Şekil B 25.....	257
Şekil B 26.....	259
Şekil B 27.....	261
Şekil B 28.....	263
Şekil B 29.....	265
Şekil B 30.....	267
Şekil B 31.....	269
Şekil B 32.....	272
Şekil B 33.....	274
Şekil B 34.....	276
Şekil B 35.....	278
Şekil B 36.....	280
Şekil B 37.....	282
Şekil B 38.....	284
Şekil B 39.....	286
Şekil B 40.....	288
Şekil B 41.....	290
Şekil B 42.....	292
Şekil B 43.....	294
Şekil C 1.....	302
Şekil C 2.....	302
Şekil C 3.....	303
Şekil C 4.....	303
Şekil C 5.....	304
Şekil C 6.....	304
Şekil D. 1.....	305
Şekil D. 2.....	306
Şekil D. 3.....	307
Şekil D. 4.....	308
Şekil D. 5.....	309
Şekil D. 6.....	310
Şekil D. 7.....	311
Şekil D. 8.....	312
Şekil D. 9.....	313
Şekil D. 10.....	314
Şekil D. 11.....	315
Şekil D. 12.....	316
Şekil D. 13.....	317
Şekil D. 14.....	318
Şekil D. 15.....	319
Şekil D. 16.....	320
Şekil D. 17.....	321

Şekil D. 18.....	322
Şekil D. 19.....	323
Şekil D. 20.....	324
Şekil D. 21.....	325
Şekil D. 22.....	326
Şekil D. 23.....	327
Şekil D. 24.....	328
Şekil D. 25.....	329
Şekil D. 26.....	330
Şekil D. 27.....	331
Şekil D. 28.....	332
Şekil D. 29.....	333
Şekil D. 30.....	334
Şekil D. 31.....	335
Şekil D. 32.....	336
Şekil D. 33.....	337
Şekil D. 34.....	338
Şekil D. 35.....	339
Şekil D. 36.....	340
Şekil D. 37.....	341
Şekil D. 38.....	342
Şekil D. 39.....	343
Şekil D. 40.....	344
Şekil D. 41.....	345
Şekil D. 42.....	346
Şekil D. 43.....	347
Şekil D. 44.....	348
Şekil D. 45.....	349
Şekil D. 46.....	350
Şekil D. 47.....	351
Şekil D. 48.....	352
Şekil D. 49.....	353
Şekil D. 50.....	354
Şekil D. 51.....	355
Şekil D. 52.....	356
Şekil D. 53.....	357
Şekil D. 54.....	358
Şekil D. 55.....	359
Şekil D. 56.....	360
Şekil D. 57.....	361
Şekil D. 58.....	362
Şekil D. 59.....	363
Şekil D. 60.....	364
Şekil D. 61.....	365
Şekil D. 62.....	366
Şekil D. 63.....	367
Şekil D. 64.....	368

Şekil D. 65.....	369
Şekil D. 66.....	370
Şekil D. 67.....	371
Şekil D. 68.....	372
Şekil D. 69.....	373
Şekil D. 70.....	374
Şekil D. 71.....	375
Şekil D. 72.....	376
Şekil D. 73.....	377
Şekil D. 74.....	378
Şekil D. 75.....	379
Şekil D. 76.....	380
Şekil D. 77.....	381
Şekil D. 78.....	382
Şekil D. 79.....	383
Şekil D. 80.....	384
Şekil D. 81.....	385
Şekil D. 82.....	386
Şekil D. 83.....	387
Şekil D. 84.....	388
Şekil D. 85.....	389
Şekil D. 86.....	390
Şekil D. 87.....	391
Şekil D. 88.....	392
Şekil D. 89.....	393
Şekil D. 90.....	394
Şekil D. 91.....	395
Şekil D. 92.....	396
Şekil D. 93.....	397
Şekil D. 94.....	398
Şekil D. 95.....	399
Şekil D. 96.....	400
Şekil D. 97.....	401
Şekil D. 98.....	402
Şekil D. 99.....	403
Şekil D. 100.....	404
Şekil D. 101.....	405
Şekil D. 102.....	406
Şekil D. 103.....	407
Şekil D. 104.....	408
Şekil D. 105.....	409
Şekil D. 106.....	410
Şekil D. 107.....	411
Şekil D. 108.....	412
Şekil D. 109.....	413
Şekil D. 110.....	414
Şekil D. 111.....	415

Şekil D. 112.....	416
Şekil D. 113.....	417
Şekil D. 114.....	418
Şekil D. 115.....	419

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Bu bölümde; problem, araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıkları üzerinde durulmuştur.

1. 1. Problem

Anadolu Kaşıkları ile ilgili kapsamlı bir araştırma yapmak üzere eski bir Türk geleneği olan kaşık yapımı ve süslemesinin araştırılması, incelenmesi, tanıtımı ve belgelenmesi, makale olarak çok geniş kapsamlı araştırılmaması, ya da konu ile ilgili kitaplarda yapımının sınırlı olması, kaşıkcılıkla uğraşan bireylerin hızla azalması problemi oluşturmaktadır.

Problem cümlesi “ Anadolu Kaşıkları Üzerine Bir Araştırma” olarak belirlenmiştir.

1. 2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, kaşıkcılık sanatımızın tüm yönleriyle incelenmesi, gelecekte konuya ilgi duyanlara kaynak olabilmesidir. Bu nedenle Geleneksel Türk

El Sanatlarımızdan Anadolu Kaşıklarının, yapım ve süsleme özelliklerinin incelenerek, belgelenmesi amaç olarak belirlenmiştir.

Konunun aydınlatılabilmesi için amaca uygun olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Kaşık nedir?
2. Tarihi gelişimi nasıldır?
3. Tahta kaşıklar hangi bölümlerden oluşur?
4. Kaşığın çeşitleri nelerdir?
5. Kaşık yapımında kullanılan araç ve gereçler nelerdir?
6. Kaşık nasıl yapılır? Yapım teknikleri nelerdir?
7. Kaşıklardaki desen özellikleri nelerdir?
8. Kaşıklardaki motif özellikleri nelerdir?
9. Kaşıklardaki renk ve kompozisyon özellikleri nelerdir?
10. Kaşık cilası(rugan) nedir? Nasıl yapılır?
11. Tahta kaşık niçin tercih sebebidir?
12. Tahta kaşıkları ile ünlü olan iller hangileridir?
13. Bu illerdeki kaşıkların özellikleri nelerdir?

1. 3. Araştırmanın Önemi

Türk toplumu el sanatlarında verdiği eserlerle zengin bir geçmişe sahiptir. Günümüzde bu sanatların kaybolmaması için belgelenmeleri gerekmektedir.

Yapılan araştırmalar sırasında geleneksel el sanatlarımızdan biri olan kaşıkçılığın kaybolmaya yüz tutmuş olduğu görülmüştür. Günümüzde turistik hatıra eşyası niteliğinde yapılan kaşıklar yerli ve yabancı turistlerin talebi üzerine artmıştır. Böylece dükkan sahipleri ucuza kaşık sağlamak için; kaşıkların sağlamlığına dikkat

etmemiş, kaşıkları yetenezsiz kişilere boyatmış ve sır yerine vernik kullanarak sağlığa zararlı kaşıklar üretmişlerdir.

Ayrıca, kaşıkcılık hakkında yerli ve yabancı yayınlarda kısa da olsa söz edilmekle beraber Türk Kaşıkcılığı üzerine kapsamlı bir araştırmanın yapılmadığı belirlenmiştir. Tüm bu olumsuz hareketler ve günümüzde çağdaş teknoloji karşısında direnmeye çalışan kaşıkcılıkla uğraşan bireylerin hızla azalması konuya eğilmenin önemini arttırmaktadır. Geleneksel Türk Kaşıkcılığı üzerine yapılacak olan araştırmalar, bu alana ait bilgilerin gelecek nesillere iletilmesine ışık tutacaktır.

Eldeki araştırma ile sağlanan bulguların, bundan sonra yapılacak çalışmalara katkısı olacağı düşünülürse, el sanatlarımız ve konuya ilgi duyanlar için önemli bir kaynak olacağını söylemek mümkündür.

1.4. Varsayımlar

1. Geçmişte tahta kaşıklar el yapımı iken, günümüz teknolojisindeki gelişmeler doğrultusunda geleneksel yöntemler yerini modern yapım tekniklerine bırakmaktadır.

1. 5. Araştırmanın Sınırlılıkları

İncelenebilecek kaşıkların tür ve özelliklerinin çok çeşitli olması nedeniyle araştırmamız sadece tahta kaşıklar ile sınırlandırılmıştır.

1. 6. Tanımlar

abanoz: Abanozgillerin ağır, sert ve siyah renkli tahtası.

ağız: İçi boş şeylerin açık tarafı.

astar: Son kat boya veya sıvadan önce vurulan sıva veya boya.

beziryağı: Keten tohumundan çıkarılan ve yağlı boya yapmak için içine renkli maddeler katılan, çabuk kurur bir yağ.

boyun: Bazı kaplarda şişkin bölümden önceki dar ve uzun kısım.

cila: bir şeyi parlatmak için kullanılan madde.

çam sakızı: Çam ağacının reçinesi.

çentik: Bir maddenin kenarı kesilerek yapılan küçük kertik.

deste: Aynı cinsten olan şeylerin bağı.

figür: Resim ve heykel sanatlarında insan şekli.

göğüslük: Elbisenin kirlenmemesi için arkadan bağlı olarak öne takılan gömlek.

iğinnek: Kaşığın içi oyulmamış şekli.

kaşık: Sulu veya taneli şeyleri yemeye mahsus, ağza giren kısmı genişçe ve çukurca, saplı sofr aleti.

kertik: Bir cismin üzerinde bulunan küçük oyuntu.

keseleme: Kaşığın ağız kısmının içinin keserle kabaca oyulması, keserlek.

kenarsuyu: Bordür, geçme.

kompozisyon: Ayrı olan parçaları bütünleştirip bir bütünlük oluşturma işi.

molla: Medrese öğrencisi.

motif: Bir bezeme işlemini oluşturan öğelerden her biri.

nakış: Eskiden boyalı resimlere, minyatürlere verilen ad.

omuz pohnu: Kaşık göğse yaslandığında acıtmaması için kullanılan içi pamuk vs. dolu bezden koruyucu, göğüslük.

oyma: Oyulmak sureti ile yapılan süs.

pürün: Dirsekli

rugan: Sütten veya ot tohumlarından çıkarılan yağlar.

taslak: Bir şeyin kesinleşmemiş hali.

tomruk: Kereste yapımı için kesilmiş kütük.

tomsak: Ağacın iki kaşık boyunda kesilmiş hali.

yalaklama(yonulmuş): Kaşığın içinin iğdi ile yontularak yalak şekline benzemesi.

yaldız: Bir eşyaya altın rengine benzer sarı, gümüş rengine benzer kurşuni renk vermek için fırça ile sürülen veya yaprak halinde kaplanan altın, gümüş veya bu madenlerin taklidi sentetik maddeler.

BÖLÜM II

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 Literatür Özetleri

Araştırma kapsamında el sanatlarımızdan tahta kaşıkların yapımı ile kompozisyon özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır. İncelememizde el sanatlarını çeşitli yönleriyle inceleyip ortaya koyan araştırmaların olduğu, ancak kaşıkcılık konusunda kapsamlı bir çalışmanın bulunmadığı görülmüştür.

Aşağıda “Kaşıkcılık” üzerine yapılan ve araştırmanın bulgularının değerlendirilmesinde yararlanılan eserlerden bazıları özetlenmiştir.

ALKAŞI, Ayten.(1996). Kaşıkların dili. “Sanatsal Mozaik” adlı yayında kaşığın tarihçesi, Anadolu kaşık geleneği anlatılmaktadır.

BARANDIR, Sevda.(2002). Çatal-bıçak ve kaşık. “Art Decor” adlı yayında çatal, bıçak ve kaşığın tarihsel gelişimi anlatılmaktadır.

BÜNGÜL, Nureddin Rüştü.(1939). “Eski Eserler Ansiklopedisi” adlı eserde Kaşık ile ilgili kısımda, kısaca kaşığın yapılışı, ruganlanması, kaşık çeşitleri zamanın kaşık fiyatlarına yer verilmiştir.

COŞKUN, Fevzi.(1985). Tavşanlı Süslü ve Boyalı Kaşıkları. “4. Ulusal El Sanatları Sempozyumu”. Kaşığın bölümleri, çeşitleri, yapılışı, cilalanması, kaşık ustaları, Tavşanlı Folkloründe kaşığın yeri, deyimler, kaşığın sapına yazılan yazılar ve kaşık çizimleri yer almaktadır.

EREN, Naci.(1984). “Kaşık ve Kaşıkçılık” adlı eserde; kaşığın tarihçesi, kaşık sözcüğünün kökeni, bazı yörelerde kaşığa verilen adlar, kaşığın tanımı, kaşığın bölümleri, kaşık çeşitleri, kepçeler, kaşıklık hakkında bilgiler verilmekte, Antalya İli Akseki- Bademli Köyü Kaşıklarının yapımı ve cilalanması ayrıntılı bir biçimde ele alınarak anlatılmaktadır.

GLASSİE, Henry.(2002). Konya. “Turkish Traditional Art Today” adlı eserde Konya İli el sanatları içerisinde Konya Kaşıkları anlatılmaktadır.

KUŞOĞLU, Zeki.(1994). Kaşık ve kaşıkçılık.“Dünkü Sanatımız Kültürümüz” adlı eserde; kaşığın yapıldığı malzemeler üç grupta toplanarak anlatılmaktadır.

ÖZBEL, Kenan.(1949). “ El Sanatları XVI Konya Kaşıkları” adlı eserde: Anadolu Kaşıkları, Kaşıkçılığın önemi, incelemeye değer bölgeler, deyimlerde, bilmecelede, türkülerde kaşık, kaşığa ait bazı eski adetler, kepçe ile ilgili bilgiler, kaşıklara ait şema ve resimler ayrıntılı bir şekilde ele alınarak açıklanmaktadır.

ÖNDER, Mehmet.(1962). Konya kaşıkcılığı.“Mevlana Şehri Konya Tarihi Kılavuz” adlı eserde Konya kaşığının tarihi gelişimi ve kaşık yapılan ağaçlara yer verilmektedir.

ÖNDER, Mehmet.(1985).Konya’da Kaşık Sanatı Dünü - Bugünü . “4.Ulusal El Sanatları Sempozyumu”. Kaşığın tarihçesi, Konya Kaşıklarının tercih edilme nedenleri, kaşık yapılan ağaçlar, kaşık yapımı, kaşığın boyanıp cilalanması, kaşıklarda işlenen konular, kaybolma nedenleri ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

ÖNDER, Mehmet.(1987). “Antika ve Eski Eserler Ansiklopedisi” adlı eserde Kaşık ile ilgili kısımda kaşığın tarihçesi, yapılışı, sırlanması ile ilgili bilgiler anlatılmaktadır.

ÖNGE, Ergül.(2007). Konya’da kaşık sanatı ve Konyalı bir kaşık ustası. “Prof.Dr.Taciser Onuk’a Armağan” adlı eserde, kaşığın tarihçesi, yapılışı ve Konyalı bir kaşık nakış ustası olan Ahmet Hilmi Belviranlı’ya ait kaşıklardan seçilen ondört adet örnek hakkında bilgiler yer almaktadır.

ŞEHİSUVAROĞLU, Haluk Y.(1960). Kaşıklara dair.“Eski Türk Sanatları” adlı eserde, kaşıkların yapıldıkları malzemeler, kaşık çeşitleri, kaşık saplarına yazılan yazılar, kaşık fiyatları, Topkapı Sarayı’ndaki kaşıklar, kaşık ile ilgili kısa tarihi hikayeler, deyimler yer almaktadır.

ZÜBER, Hüsnü.(1971). Kaşık ve kaşıkcılık.“Türk Süsleme Sanatı” adlı eserde; kaşığın tarihçesi, kaşık yapılan malzemeler, kaşık çeşitleri ve bazı kaşık çizimleri yer almaktadır.

ZÜBER, Hüsnü. (1985a). Anadolu’ da Ağaç Kaşık Sanatının Dünü ve Bugünü.“ 4. Ulusal El Sanatları Sempozyum Bildirileri”. Kaşığın tarihçesi, kaşık sapına yazılan yazılar, Taraklı, Korucu, Konya, Bademli Kaşıkları ve kaşıkçılığın kaybolma nedenleri anlatılmaktadır.

ZÜBER, Hüsnü.(1985b). Osmanlı kaşıkları “Antika Aylık Dergi” adlı yayında kaşık kelimesinin kökeni, kaşığın bölümleri, kullanılan malzemeler, çeşitleri ve özellikleri ile ilgili bilgiler anlatılmaktadır.

ZÜBER, Hüsnü.(1985c). Dekoratif Anadolu kaşıkları. “Sanat Dünyamız” adlı yayında: kaşığın tarihçesi, kaşık sözcüğünün kökeni, bazı yörelerde kaşığa verilen adlar, kaşığın bölümleri, Taraklı (Geyve- Sakarya), Korucu (İvrindi- Balıkesir), Konya İl Merkezi, Çan (Çanakkale) , Bademli (Cevizli- Akseki- Antalya), Tavşanlı (Kütahya) kaşıklarında kullanılan kompozisyonlar, motifler, çizimler, renkler ve konular ile ilgili bilgiler verilmektedir.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örneklemi, veriler ve toplanmaları, verilerin analizleri üzerinde durulmuştur.

3. 1. Araştırmanın Modeli

Yörelerde yapılmış olan araştırma alan araştırması olup modeli; genel olarak bakıldığında ve metod yönünden incelendiğinde bir “betimleme” modelidir. Veri kaynağı ve veri toplama aracı bakımından incelendiğinde bu çalışma bir anket survey araştırmasıdır.

3. 2. Evren ve Örneklem

3. 2. 1. Evren

Araştırmanın evrenini Anadolu’da yapılan tahta kaşıklar oluşturmaktadır.

3. 2. 2. Örneklem

Araştırmanın örneklemini Adapazarı İli Taraklı İlçesi Bademli Köyü Kaşıkları ile Trabzon İli Sürmene İlçesi Köprübaşı Mahallesi Kaşıkları'dır.

3. 3. Veri Toplama Tekniği

Başta Milli Kütüphane olmak üzere, kütüphanelerden literatür taraması yapılmıştır. Elde edilen bilgiler özetlenerek araştırmanın ilgili bölümlerinde sunulmuştur.

Örneklere ulaşabildiğimiz illerde müze ve özel koleksiyonlardaki kaşık örnekleri fotoğraflar yardımıyla tanıtılıp belgelenmiştir.

01.08.2006-5.09.2006 tarihleri arasında araştırmada yer alan Adapazarı İli Taraklı İlçesi Kemaller Köyü ve Yaylası ile Trabzon İli Sürmene İlçesi Köprübaşı Mahallesi'ne gidilerek kaşıklarla ilgili bilgiler toplanmış, kaşık yapımları yerinde incelenmiştir. Kaşıklar üzerindeki desen ve motifler ile diğer süsleme unsurları, kompozisyon özellikleri, çizimler yoluyla desteklenmiştir. Toplanan veriler hazırladığımız bilgi formlarına işlenmiştir.

Araştırma sırasında yapımcı usta ve koleksiyon sahiplerinden bilgi ve belge temin etmeye çalışılmıştır.

Bursa’ da Hüsnü ZÜBER Evi ziyaret edilmiş, Hüsnü ZÜBER’in kendi çalışmalarından oluşan Osmanlı motifli desenli kaşıkları ile Anadolu’ dan toplamış olduğu kaşıklar yerinde incelenmiştir.

Ayrıca Bursa’ da Kent Müzesi’nin başlatmış olduğu kaybolan el sanatlarımız ile ilgili bölüm gezilmiş, kaşık ustasının rahatsızlığı nedeniyle yerinde olamamasından dolayı kaşık yapımının sadece video kaydı izlenmiştir.

Yapılan araştırmada Edirne Müzesi’ de ziyaret edilmiş, bağa kaşıklar yerinde görülmüştür.

3. 4. Verilerin Analizi

Kaşık, kaşıkçılık, geleneksel Türk kaşıklarının özellikleri, kaşıkların cinsleri, malzemeleri, yapım teknikleri ve tahta kaşıklar üzerindeki bezemelerle ilgili literatür araştırmamızın ana kaynağını oluşturmuştur.

Yazılı kaynak araştırması için, Gazi Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Milli Kütüphane, Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi, Kültür Bakanlığı Kütüphanesi, YÖK Kütüphanesi, Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi, Atatürk Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, ODTÜ Kütüphanesi, Bilkent Kütüphanesi, Ordu Halk Kütüphanesi, Süleyman Demirel Üniversitesi Kütüphanesi, Muğla Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Mimar Sinan Üniversitesi Kütüphanesi, Marmara Üniversitesi Kütüphanesi, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, İSAM Kütüphanesi kaynakları taranmıştır. Literatür taramaları sonucunda hemen hemen aynı yayınlara rastlanmıştır.

Bunun dışında çeşitli müze ve koleksiyonlardan alınan fotoğraflar çalışmamızın materyali içerisinde yer almıştır.

Kaşıkların yapım, motif ve kompozisyon özellikleri ile bu teknikleri uygularken kullanılan araç ve gereçler, değişik illerimizde yapılmış kaşık örneklerinden incelenmiştir.

Ulaşılabilen geleneksel kaşık örnekleri ölçüm, çizim ve fotoğraflar yardımı ile belgelenmiş, Yapım ve süsleme özelliklerine göre sınıflandırılmış, ve sonunda elde edilen bulgular değerlendirilerek öneriler getirilmiştir.

Araştırmanın rapor kısmı Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Tez Yazım ve Basım Yönergesi'nde belirtilen ilkeler doğrultusunda hazırlanmıştır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR ve YORUMLAR

4. 1. KAŞIK HAKKINDA TEMEL BİLGİLER

4. 1. 1. Kaşığın Tanımı

Kaşık üzerine çeşitli kaynaklarda farklı tanımlar yapılmıştır. Bunlardan birkaçı:

Kaşık:(<tü. Kaş-uk kasık~kasuk'ağaç kabuğu') Yemek yemeye yarayan ahşap ve madenden yapılmış gereç. Gerek ahşaptan gerekse madenden yapılanları son derece sanatlıdır. Madeni olanlarının çoğu gümüşten yapılmıştır. Özellikle kaşıkların sapları savat-aznavur, kalem işi gibi tekniklerle süslenmiştir(Kuşoğlu,2006:126).

Kaşık:Sulu ve daneler halinde olan gıdaların bir kaptan alınarak ağza götürülmesine mahsus bir nevi araçlara (kaşık) ve bazı yerlerde (kaşuk) adı verilir. Genel olarak bir sapı ve bunun ucunda, yenecek gıdaları içine alabilmesine elverişli, avuç şeklinde oyuk ağız kısmı vardır(Özbel.1949:3).

Kaşık: “ Sulu ve daneli yiyeceklerin bir yerden alınarak bir başka kaba ya da ağza götürülmesine yarayan avuç içi biçimindeki çukur, saplı sofr a ve mutfak araçlarına “Kaşık” denir”(Züher,1985:4).

Kaşık: “sulu ya da kimi ufak taneli yiyecekleri ağza götürmeye yarayan, saplı sofr a aracı”(TDK,1983:662).

Kaşık: “Yiyecek ve içecek gibi şeyleri bir kaptan alıp ağza götürmek için kullanılan, bir ucu geniş ve çukurlaştırılmış saplı alet”(Arseven,1947:976).

Kaşık: “ Sofrada yemek yemede kullanılan bir mutfak eşyası”(Yeni Rehber Ansiklopedisi,1993:260).

Kaşık: “Sıvı ya da az koyu yiyecekleri almak ya da karıştırmak için kullanılan, bir çukur parça ile de sap bölümünden oluşan sofraya ya da mutfak gereci” (Büyük Larousse, 1985: 6490; Anonim, 1988: 212).

Kaşık: Sulu veya taneli şeyleri yemeye mahsus, ağza giren kısmı genişçe ve çukurca, saplı sofraya aleti(Ayverdi,2005: 1599).

Kaşıkçı: 1. kaşık yapan ya da satan kimse.2. şimşir, kemik, bağa gibi şeylerden kaşık oyan, süsleyen zanaatçı”(TDK, 1983:662).

Kaşıkçılık: “Kaşık yapma ve satma işi”(TDK, 1983:662).

4. 1. 2. Kaşığa Verilen İsimler

En eski yazıt olan Orhon yazıtlarında kaşık sözcüğü “Kamıç” olarak geçmektedir. Bu sözcük zamanla “Kamıç, Kaşuk, Kasık”gibi değişmelerden sonra dilimize “Kaşık” olarak yerleşmiştir. Abdullah Battal Kaşgarlı Mahmut’un “Divanü Lügat-it- Türk” ünde kepçe karşılığında “Kamıç” dendiğinden bahsetmektedir.

Radloff'un "Versuch eines Worterbuches der Turk- Dialekte" inde Çağatay lehçesiyle, A. CAFEROĞLU'nun "Uygur Sözlüğü"nde, Ebu Hayyan'ın "Kitab-al-idrak li- lisan- al -atrak" ve " Houtsma Glossar" da geçen "Kaşuk" sözcüğü yukarıda adı geçen Radloff'un aynı kitabında Kazan, Koman ve Kırım lehçeleriyle Aptullah Battal'ın "İbnü- Mühenna lügati"nde "Kaşık" olarak geçmektedir.

Besim ATALAY'ın "Ettuhfeth- üz- Zekiye- fil- lügat- it- Türkiye"sinde "Kaşuk ve Kaşık"tan bahsedilir. Radloff'un lüğatinde Kazak, Kırgız ve Karaim lehçeleri ile "Kasuk" dendiği de yazmaktadır.

Şemseddin Sami'nin "Kamus-ı Türki"sinde "Kaşık"olarak geçmektedir.

Kaşık sözcüğü Anadolu'nun farklı yörelerinde değişik biçimlerde kullanılmıştır. Bunlardan bazıları:" Ablah,bablak veya bablah"ve "Köcük" Erzurum,"Cemiş" Çatalca," büyük kaşıklar için"Çoça" içi çukur olmayan kaşıklar için "Yalavuç"İçel, " Çönge(Büyük tahta kaşık)"Kilis-Gaziantep ve Seyhan- Adana, sapının yarısı kırılmış ağaç kaşık anlamında kullanılan"Kündük"Büyükfındos Atabey-Isparta,"Kaçal" Konya, büyük kaşıklar için "Şapşak" Kayseri(Züher,1985:34-35).

4. 1. 3. Kaşığın Tarihçesi

Kaşığın ilk olarak nerede ve ne zaman ortaya çıktığı hakkında kesin bir bilgi yoktur. Bazı kaynaklar kaşığın kökenini prehistorik devirlere kadar götürmekte, buna örnek olarak ta İsviçre'nin göller yöresini vermektedir.

Bu zamana kadar yapılan araştırma ve kazılarda(Neolitik devir öncesinde) Anadolu prehistoryasında kaşığa rastlanmadığı anlaşılmaktadır. Çeşitli araçların yapımında taş ve kemiği ustalıkla kullanan insanların, başlangıçta ağacı seçeceği, en son fikir olarak akla gelmektedir(Eren,1985).

Kaşık yapımı binlerce yıldan günümüze kadar gelişerek gelebilmiştir. Kendi kendine göre çok ilginç özellikler taşıyan bir sanattır. İnsanlar, taş devri öncesinde sulu yiyecekler yiyebilmek için doğadaki Hindistan cevizi gibi meyve, ya da midye benzeri küçük deniz hayvanlarının kabuklarından yararlanmışlardır(Alkaşı,1996).

İlk kaşık, dala sabitlenmiş deniz kabuğundan oluşan basit bir gereçten ibaretti.(Barandır,2002:85)

Zaman ilerledikçe kaşık, pişmiş topraktan yapılmaya başlandı. Daha sonraları ise, işlenmesi topraktan daha güç, fakat çok daha dayanıklı olan geyik ve gergedan boynuzu, yaban domuzu ve mamut dişi ile bazı sert dokulu ağaçlardan yararlanılmıştır(Alkaşı,1996:81).

Ateşin keşfi sofrta kültürünü de geliştirdi. Artık yemekler de el oyması ahşap kaşıklarla karıştırılmaya başlandı. İlk kaşık yuvarlak, ağız kısmından sapa doğru incelen incir formunda idi. Ortaçağa kadar süregelen elle yeme alışkanlığı, 18.yy.da çatal- kaşık- bıçak takımı olarak masadaki yerini almıştır (Barandır,2002:84-85).

Ortaçağda kaşıkların çoğunlukla iki ayrı maddeden yapıldıkları görülmektedir. Genellikle; kırmızı akik, kristal, boynuz, fildişi, yaldız, tahta gibi malzemeler kullanılmıştır. Sap kısımları kısa, ince ve süslüdür.

XVII. yüzyılda kaşıkların sap kısımları genellikle oymalı metalden yapılmışlardır. Saplar, daha uzun ve yassılaştırmıştır. Kaşık boylarının kullanım yerlerine göre değışmesi bu dönemde başlamıştır. Kaşıkların süslenmesi, üslupların gelişmesini sağlamıştır. Bu nedenle daha sonraki dönemlerde: gümüş kaplama metal, gümüş, paslanmaz çelik, bambu ve plastik maddelerden kaşıklar yapılmıştır (Büyük Larousse, 1985:6491).

Bu bilgiler ışığı altında şu anda kullandığımız kaşıklar, bu biçimlerini ancak 17. yüzyılda alabilmiştir diyebiliriz.

İsviçre’de Göller bölgesindeki ilk hayat izlerine ait yapılar arasında, kaşık örneklerine rastlandığı görülür. Eski Mısır’lılarda da değışik şekillerde kaşıklar vardı. Bunlar arasında en güzelleri mabetlerde kutsal su ve kokuların serpilmesinde kullanılanlardır(Züber,1971:135).

Yapılan kazılardan, kaşığa benzer araçların tarih öncesinde de yapıldığı anlaşılmıştır. Anadolu’da Çatalhöyük ve Hacılar’da, kemikten yapılmış spatulalarla karşılaşmıştır(Ana Britannica, 1992:59).

James MELLAART, Hacılar’da rastlanan, kemikten yapılan spatulaların, kaşığın ilk örnekleri olabileceğini ileri sürmektedir. MELLAART, Çatalhöyük’te kemik kaşıklar ve spatulaların kullanıldığını belirtmekte,”... özellikle kadınlar çocuklarıyla gömüldükleri zaman yeşil taştan çapalar, halhal ve bilezikler, kolyeler, kemik spatula ve kaşıklarla donatılırlardı” demektedir.

Hacılar'da ilk kaşık örneği pişmiş topraktan yapılmış olup M.Ö. 6. bine tarihlendirilmiştir. 2.bine ait kazı buluntularında ise, bugün kullandığımız kaşık örneklerinden az farklı olan kaşık örneklerine rastlanmıştır(Eren,1984).

Türkistan kazılarında değişik kaşık buluntularına rastlanmıştır. Uygur tıp kitaplarında “kaşık” kelimesi ilaç ölççeği olarak gösterilmektedir. Kırgız Türkleri, ağaç kaşık yapanlara “kırmacı” boyalı, sırlı tahta kaşıklara ise,”çapma kaşık” adını vermişlerdir(Eren,1984).

Yücel'in belirttiğine göre,“ Anadolu'da ilk Türk kaşık örnekleri Selçuklularla ortaya çıkmaktadır”(Aktaran: Eren,1984).

Gazimihal(1954) de kaşık oyununun Anadolu'ya Selçukilerle geçmiş olduğunu “Kaşık Oyunu” adlı eserinde dile getirmiştir. Orada da belirttiği gibi, “ Şaman oyunlarında davul ve Kayarak'tan başka kaşığın da kullanıldığının bilindiğini söylemektedir”(Aktaran: Eren,1984).

Ayrıca Züber(1971) tarafından da açıklandığı gibi;Kaşıkçılığın öncesi Selçuklulara kadar götürülebilir. İlk sanatçıların Karaman'dan Konya'ya gelen Talebe-i ulum(Belirli bir konu üzerinde eğitimini derinleştiren) olduğu söylenir. Bunlar yaptıkları kaşıkları satarak geçimlerini sağarlardı. Sonraları medreseye gelenlerle yerli halktan Molla(Medrese öğrencisi), İmam ve Hatiplere (konuşmacı) geçmiş bir sanattır (Züber,1971:137).

Sonraki yıllarda sofralarımız çeşitli, birbirinden güzel kaşıklarla süslenmiştir. Henüz madeni çatal- kaşık kullanılmaya başlamadan önce sanatçılar bütün becerilerini, zevklerini tahta kaşıklara yansıtmışlardır. Şimşir, kemik, fildişi, gümüş, altın, bağa ve sedef kullanılarak çeşitli şekillerde kaşıklar yapılmıştır. Bu kaşıkların

içleri ve sapları da değerli taşlarla süslenmiş, çeşitli motiflerle bezenmiş veya üzerlerine beyitler yazılmıştır(Züber,1971:135).

Bugün Anadolu’ da kaşık kullanılarak oyun oynanmayan yöre yok gibidir. Örneğin Silifke’nin çeşitli oyunları ile Antalya’nın yörük oyunları Bolu Mudurnu, Göynük, Kastamonu ve Konya oyunları gibi ki, bunlar hemen akla gelip sayılanlardır(Eren,1984:4).

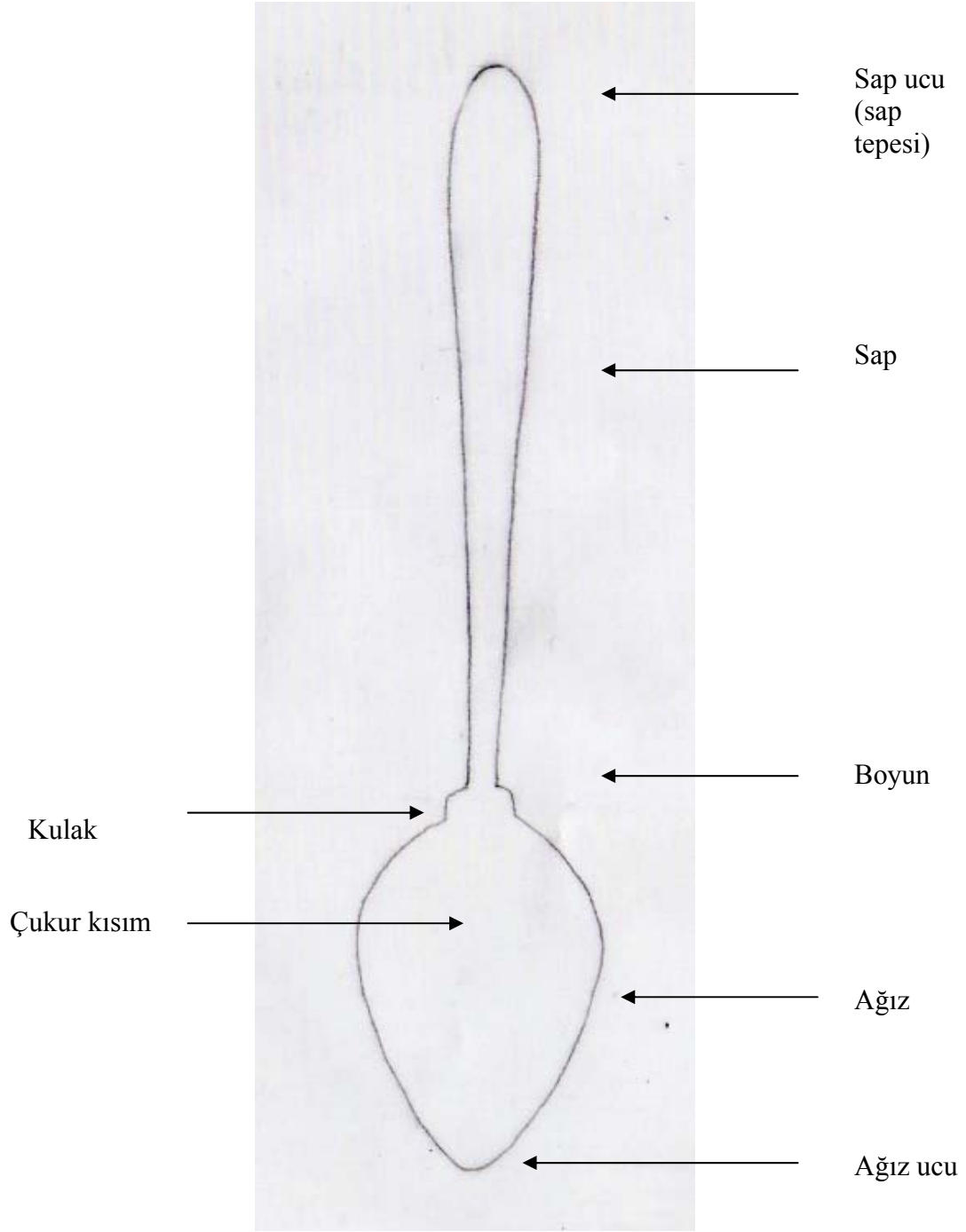
Bu durumda, yukarıda da değinildiği gibi kaşığın, bilhassa Türklerde, başlangıçta, yaygın olarak ağaçtan yapıldığını tahmin etmek yanlış olmaz. Üstelik tahta kaşıkların, madeni kaşıklara göre, hemen ısınmadığı için, ağzı yakmaması gibi tercih sebebi bulunduğu, yukarıdaki fikri de desteklemektedir(Eren, 1984:4).

Tahta kaşıkların yanı sıra; bağa, sedef, mercan, fildişi, kemik, boynuz, altın, gümüş vb. gibi çeşitli malzemelerle de kaşıklar yapılmıştır.

Osmanlı sofralarında madeni kaşıklar XIX. Yüzyılda kullanılmıştır. Bu kaşıklar Avrupa ‘da yapılmışlardır. Çin ve Japonya’da ise porselen kaşıklar yapılmaktadır(Önder,1987: 69).

4. 1. 4 Kaşığın Bölümleri

Kaşık; Ağız, boyun ve sap olmak üzere üç bölüme ayrılır(Şekil: 1).

Şekil 1

4. 1. 4. 1. Ağız

Kaşığın ağız kısmı; hem yörelere, hem kullanıldığı yere, hem de ustasının zevkine göre farklılıklar göstermektedir. Adından da anlaşılacağı gibi, kaşığın ağza alındığı bölümdür. Çeşitli şekillerde yapılmışlardır.

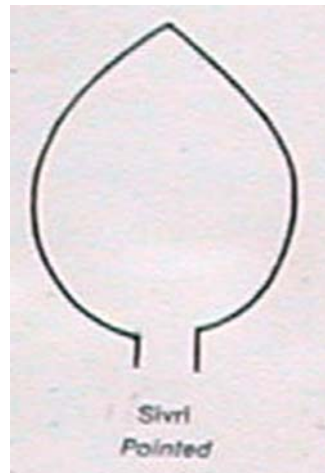
Kaşığın ağız kısmını Züber(1985:36):”Sivri, top, köşeli, yarım ay, tırnaklı, ayı tırnağı, iki ağızlı,” gibi isimlerle adlandırırken Züber Evi’nde bunlara “eğri ve kalp” isimlerini de eklemiştir. Coşkun(1985:85):” Yayvan, sivri, armudi” olarak adlandırmıştır. Eren(1984:5) ise,” Oval, sivri, yuvarlak, armudi, yaprak şekilli” olarak adlandırmıştır.

Bu araştırmada yapılan sınıflandırma ise, yukarıdaki adlandırmalar ışığında aşağıdaki şekildedir:

4. 1. 4. 1. 1. Sivri: Ağızın uç kısmı, adından da anlaşıldığı gibi sivridir(Şekil: 2-3).

Şekil 2

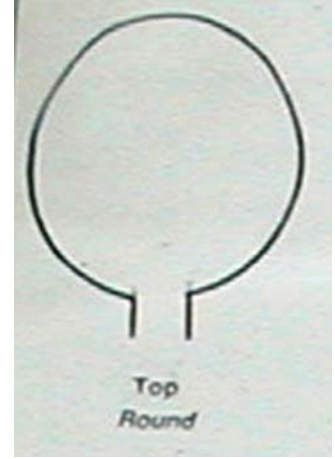

Şekil 3(Hüsnu ZÜBER)

4. 1. 4. 1. 2. Top(yuvarlak): Kaşığın ağız yuvarlak yani top şeklindedir(Şekil: 4-5).

Şekil 4

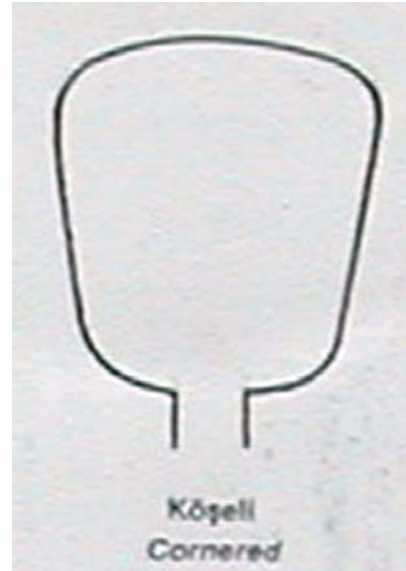

Şekil 5 (Hüsni ZÜBER)

4. 1. 4. 1. 3. Köşeli: Kaşıkların ağız kısımları köşelidir(Şekil: 6-7).

Şekil 6

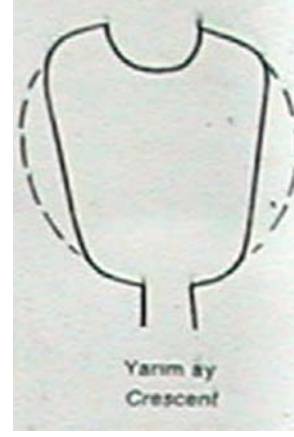

Şekil 7 (Hüsni ZÜBER)

4. 1. 4. 1. 4. Yarım ay: Ağızın uç kısmı yarım ay şeklindedir(Şekil: 8-9).

Şekil 8

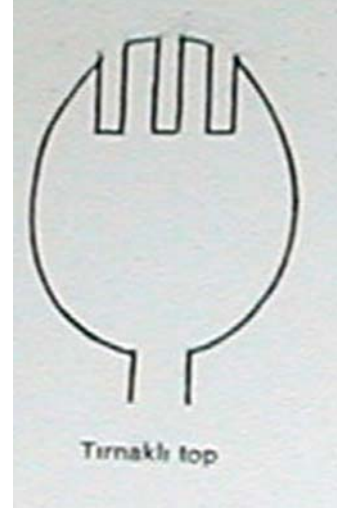

Şekil 9 (Hüsnu ZÜBER)

4. 1. 4. 1. 5. Tırnaklı: Çatalı hatırlatmaktadır. Tırnak gibi dişleri vardır(Şekil:10-11).

Şekil 10

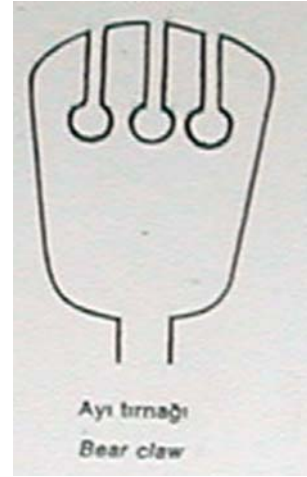

Şekil 11 (Hüsnu ZÜBER)

4. 1. 4. 1. 6. Ayı tırnağı: Ayı pençesine benzemektedir. Dişlerin başladığı kısımlardaki boşluklar yuvarlaktır(Şekil: 12-13).

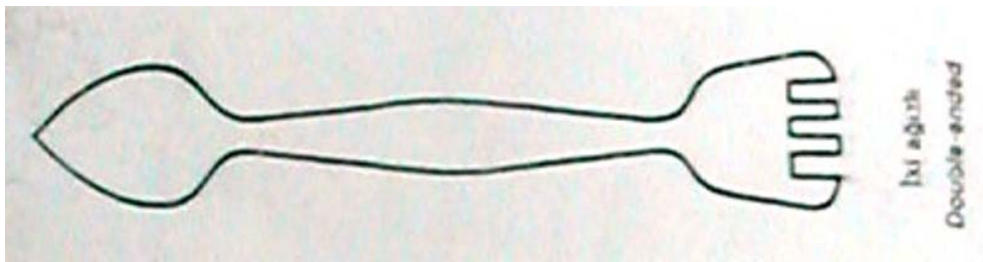

Şekil 12

Şekil 13 (Hüsni ZÜBER)

4. 1. 4. 1. 7. İki ağızlı: Sapın her iki tarafında da ağız bulunmaktadır. Çoğunlukla ağızlardan biri çatal şeklinde olur (Şekil: 14)

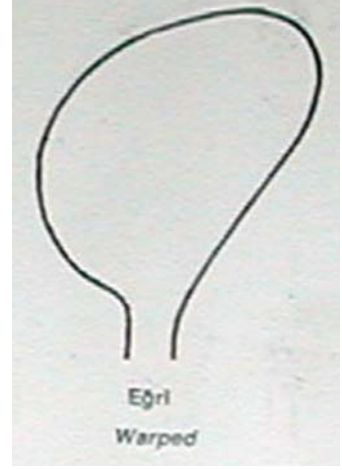

Şekil 14 (Hüsni ZÜBER)

4. 1. 4. 1. 8. Eğri: Ağızın yarısı diğer yarısından daha büyüktür(Şekil: 15-16).

Şekil 15

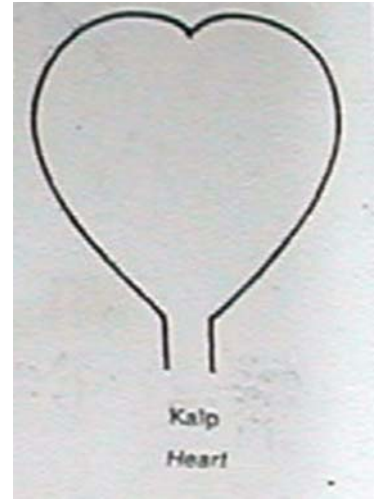

Şekil 16 (Hüsni ZÜBER)

4. 1. 4. 1. 9. Kalp: Ağızın uç kısmı kalp şeklindedir(Şekil: 17-18).

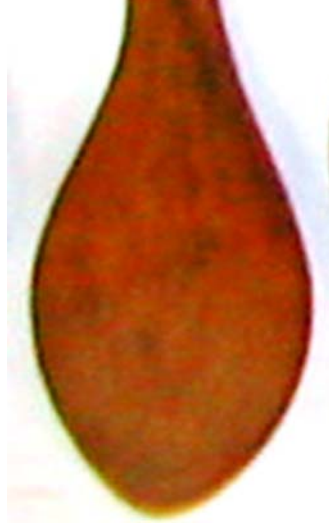

Şekil 17

Şekil 18 (Hüsni ZÜBER)

4. 1. 4. 1. 10. Armudi: Adından da anlaşıldığı gibi armut şeklindedir(Şekil: 19).

Şekil 19

4. 1. 4. 1. 11. Oval: Kaşığın ağzı oval biçimdedir(Şekil: 20).

Şekil 20

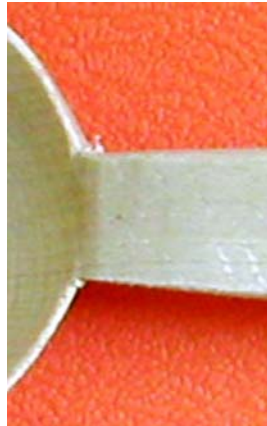
4. 1. 4. 1. 12. Yaprak şekilli: Ağız, yaprak şeklindedir(Şekil: 21).

Şekil 21

4. 1. 4. 2. Boyun

Ağız ve sapın birleştiği kısımdır(Şekil: 22). Yapılan incelemelerde de görüldüğü gibi çeşitli şekillerde yapılmışlardır. Fakat zamanla “ deve boynu ”örneğinde olduğu gibi şekil verilmesi zaman aldığından dolayı düz yapılmaya başlanmıştır. Meydan Larousse(1971:64) de “kaşık kaşı” olarak geçmiştir. ”Kaşığın sapıyla çukur kısmını birleştiren, kaşa benzer kavisli kısmı”olarak tanımlanmıştır.

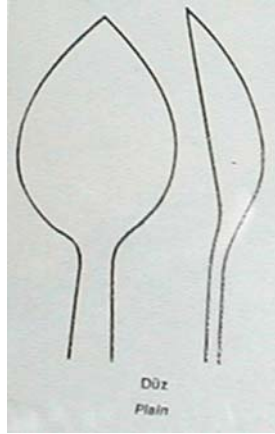

Şekil 22

Züber (1985:36) kaşığın boyun bölümünü:” Düz, dirsekli(Pürün), kulaklı” olmak üzere üç şekilde adlandırmıştır.

Bu araştırmada yapılan sınıflandırma ise, özellikle Taraklı ve civarında yapılan alan araştırması ve yukarıdaki bilgiler doğrultusunda aşağıdaki şekildedir:

4. 1. 4. 2. 1. Düz: Boyun oldukça sade yani düz yapılmaktadır(Şekil: 23).

Şekil 23 (Hüsnü ZÜBER Evi)

4. 1. 4. 2. 2. Dirsekli: Taraklı yöresinde “deve boynu, düğmeli, koca düğmeli” isimleri ile adlandırılmaktadır(Şekil: 24-25).

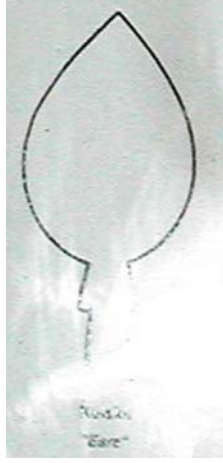

Şekil 24

Şekil 25 (Hüsnü ZÜBER Evi)

4. 1. 4. 2. 3. Kulaklı: Boynun sağ ve sol tarafında kulak adı verilen çıkıntılar bulunmaktadır(Şekil: 26-27)

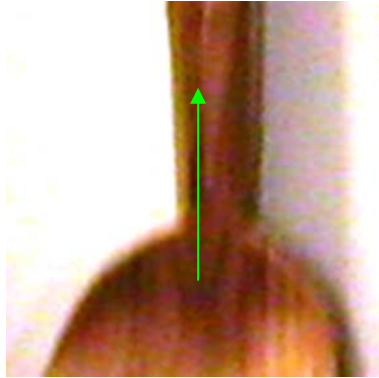

Şekil 26 (Hüsni ZÜBER Evi)

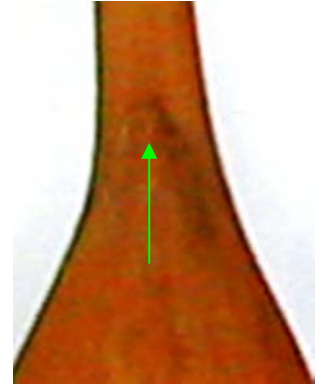

Şekil 27 (Hüsni ZÜBER Evi)

4. 1. 4. 2. 4. Kanallı: Bu araştırmada Çanakkale(Şekil: 28) ve Ordu(Şekil: 29) illerinde görülen birer örneğin boyun kısmının oyularak kanal şeklini aldığı görülmüştür.

Şekil 28

Şekil 29

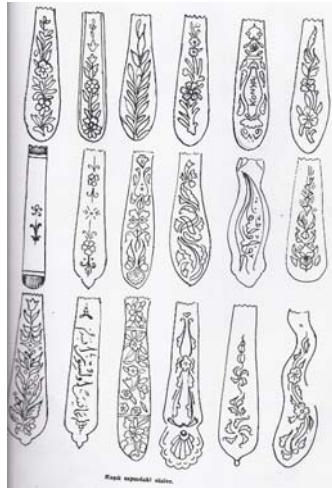
4. 1. 4. 3. Sap

Kaşığın elle tutulup ağza götürülmesine yarayan, ince ve uzun bölümüdür (Şekil: 30).

Şekil 30

Ustalarının zevki doğrultusunda çeşitli şekillerde yapılarak süslenmişlerdir (Şekil: 31).

Şekil 31 (Özbel: 1949)

Kaşığın en önemli bölümüdür. “kaşığı herkes yapar ama sapını ortaya getiremez” sözü sapın önemini en güzel şekilde vurgulamaktadır.

Bazı araştırmacılar birbirine benzer şekilde kaşığın sap kısmını biçim ve şekline göre isimlendirmişlerdir. Züber(1985:36):” Yılanlı, düğmeli, toplu, kertikli (çentikli), kabartma, kırmalı(katlama) makaslı” gibi isimlerle adlandırmıştır. Züber Evi’nde ise “delikli, yanıklı, yılanlı, sivri, düğmeli(top), taraklı, kabartma, tırtıllı, iki ağızlı, kırma katlama, makas” olarak adlandırmıştır. Coşkun(1985:85) bu kısmı:

- Düz,
- Oyma,
- Kırma,
- Kırma düdüklü,
- Düz düdüklü,
- Burmalı

olarak sınıflandırmıştır.

Eren(1984:5) ise:” Düz, yılanlı, burmalı, oymalı, sivri saplı kaşıklar” olarak adlandırmıştır.

Bu araştırmada yapılan sınıflandırma ise, yukarıdaki bilgiler ışığı altında “biçim ve şekillerine göre”, “süslemelerine göre” olmak üzere iki şekilde sınıflandırılmıştır.

4. 1. 4. 3. 1. Biçim ve Şekillerine Göre Saplar: . Biçim ve şekillerine göre ayrılan saplar, sap yapılırken şekillendirilirler.

4. 1. 4. 3. 1. 1. Dendan'lı: (Züber Evi'nde tırtıllı adı ile geçmektedir). Dendan, Farsça'da "diş" anlamındadır(Özen, 1985:15). Kaşıkların sap uçlarında kaşığa biçim vermek için kullanılmışlardır(Şekil: 32-33).

Şekil 32(Hüsnu ZÜBER)

Şekil 33

4. 1. 4. 3. 1. 2. Burmalı (yılanlı): Kaşık sapı yılan gibi burmalı bir şekildedir (Şekil:34- 36).

Şekil 34 (Hüsnu ZÜBER)

Şekil 35

Şekil 36

4. 1. 4. 3. 1. 3. Delikli : Sapın uç kısmında delik veya delikler vardır(Şekil:37-39).

Şekil 37

Şekil 38

Şekil 39 (Hüsni ZÜBER)

4. 1. 4. 3. 1. 4. Düğmeli (toplu): Sapın ucunda top şeklinde bir yuvarlak bulunur (Şekil: 40).

Şekil 40 (Hüsni ZÜBER)

4. 1. 4. 3. 1. 5. Düz: Sapın tamamı sade biçimde düz olarak yapılmıştır(Şekil: 41).

Şekil 41

Bu araştırmada, düz saplar ikiye ayrılmıştır.

4. 1. 4. 3. 1. 5. 1. Düz- sivri tepeli: Sap, tepeye kadar düz olarak yapılmıştır. Tepeye gelince yavaşça sivrilmiştir(Şekil: 42).

Şekil 42

4. 1. 4. 3. 1. 5. 2. Düz- oval tepeli: Sap, tepeye kadar düz olarak yapılmıştır. Tepeye gelince yumuşak bir şekilde ovalleşmiştir(Şekil: 43).

Şekil 43

4. 1. 4. 3. 1. 6. Silindirik: Sapın tamamı silindiriktir(Şekil: 44).

Şekil 44

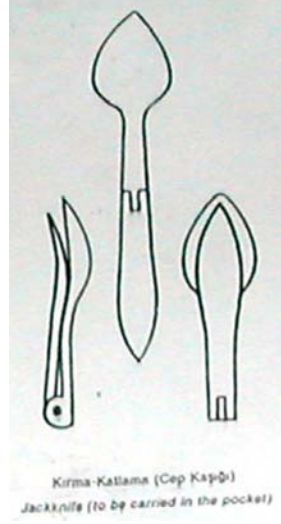
4. 1. 4. 3. 1. 7. Ddkl: Adından da anlaşıldığı gibi üzerine düdük yapılmıştır. “düz düdüklü ve kırma düdüklü” gibi eşitleri vardır.

4. 1. 4. 3. 1. 8. İki ucu ağızlı: Zber Evi’nde iki ağızlı olarak geçmektedir. Sapın her iki ucunda da ağız bulunmaktadır(Şekil: 45).

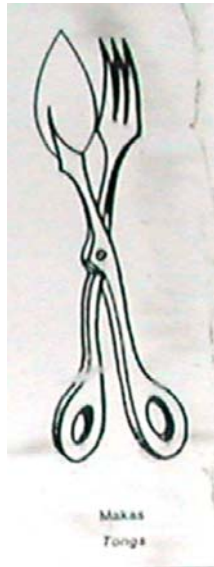
Şekil 45(Hüsnü ZBER Evi)

4. 1. 4. 3. 1. 9. Kırma: Sap ikiye katlanacak şekilde yapılır(Şekil: 46).

Şekil 46 (Hüsnü ZÜBER)

4. 1. 4. 3. 1. 10. Makaslı: Makas şeklinde yapılmaktadır(Şekil: 47)

Şekil 47(Hüsnü ZÜBER)

4. 1. 4. 3. 1. 11. Sivri Saplı: Sap ucu giderek incelir ve sivri bir şekil alır(Şekil: 48-49).

Şekil 48 (Hüsni ZÜBER)

Şekil 49

4. 1. 4. 3. 1. 12. Taraklı(tırnaklı): Sap ucunda tarak veya çatal gibi dişler bulunmaktadır(Şekil: 50-51).

Şekil 50(Hüsni ZÜBER)

Şekil 51

4. 1. 4. 3. 1. 13. **Kancalı:** Sapın ucu kanca şeklindedir(Şekil: 52).

Şekil 52

4. 1. 4. 3. 1. 14. **Kanallı:** Sapta kanal şeklinde oyuk bulunur(Şekil: 53).

Şekil 53

4. 1. 4. 3. 1. 15. Kertikli(Çentikli): Sapta çentikler bulunur(Şekil: 54).

Şekil 54

4. 1. 4. 3. 1. 16. Taçlı: Yapılan araştırmada taç şeklinde kaşık sapına da rastlanmıştır. Kaşığın tepesi taç şeklinde sonlandırılmıştır(Şekil: 55).

Şekil 55

4. 1. 4. 3. 2. Süslemelerine Göre Saplar: Süslemeler sap bittikten sonra sapın üzerine yapılmaktadır.

4. 1. 4. 3. 2. 1. Boyalı(nakışlı) : Kaşık bittikten sonra ruanlamadan önce üzerine desen çizilerek boyanır. Bu işlem ıstampa veya fırça yapılır(şekil: 56).

şekil 56

4. 1. 4. 3. 2. 2. Kabartma(oymalı) : Sap bittikten sonra üzeri bıçakla oyularak kabartma desenler yapılır(şekil: 57).

şekil 57 (Hüsnü ZBER)

4. 1. 4. 3. 2. 3. Yanıklı: Sap bittikten sonra üzerine yakma aleti kullanarak çeşitli desenler yapılır. Özellikle Hüsnü ZÜBER bu alanda oldukça ilerdedir. Züber Evi Kaşık Koleksiyonunda bu alanda çalışılmış pek çok örnek bulunmaktadır(Şekil: 58-59).

Şekil 58 (Hüsnü ZÜBER)

Şekil 59

4. 1. 4. 3. 2. 4. Yazılı : Çoğu sapın üzerinde ya Arapça ya da Türkçe sözler yer almaktadır(Şekil: 60).

Şekil 60

4. 1. 5. Kaşık Çeşitleri

Kaşık çeşitlerini kullanıldıkları yerlere ve yapıldıkları malzemelere göre iki kısımda inceleyeceğiz.

4. 1. 5.1. Kullanıldıkları Yerlere Göre Kaşıklar

Coşkun(1985:85-86) kaşıkları kullanıldıkları yerlere göre şu şekilde sınıflandırmıştır:

- Yemek Kaşıkları
- Hoşaf Kaşıkları
- İlaç Kaşıkları
- Kahve Kaşıkları
- Oyun Kaşıkları
- Süs Kaşıkları

Özbel(1949:3)ise kaşık çeşitlerini:

- Çorba
- Pilav
- Hoşaf
- Yemek
- Tatlı
- Muhallebi
- Kahve
- Kavurma

- Tevzi Kaşığı (Özbel bu kaşıklara aynı zamanda kepçe adı verildiğini de vurgulamıştır.)
- Süs Kaşık ve Kepçeleri

Eren(1984:5) de hemen hemen Özbel’ ile aynı çeşitleri saymış farklı olarak; Kavurma ve Tevzi Kaşıklarına değinmemiş “Çay Kaşıkları”nı eklemiştir. Züber(1985:6)ise, Özbel’in yukarıdaki sınıflandırmasındaki kaşık çeşitlerine:” Çay kaşıkları, mama kaşıkları, zeytin kaşıkları, düdüklü çocuk kaşıkları, cep kaşıkları (kıрма, katlama kaşık), dondurma kaşığı”gibi çeşitleri eklemiştir.

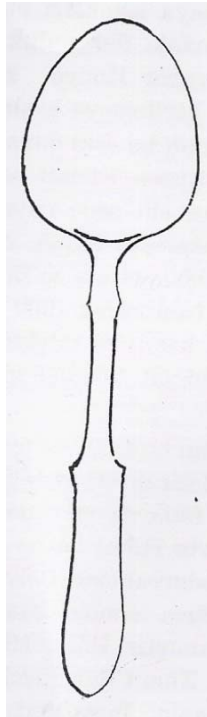
Bu araştırmada yapılan sınıflandırma ise, yukarıdaki bilgiler ışığı altında şu şekildedir:

- Yemek Kaşıkları
- Hoşaf Kaşıkları
- İlaç Kaşıkları
- Kahve ve Çay Kaşıkları
- Oyun Kaşıkları
- Süs Kaşıkları
- Çorba
- Pilav
- Hoşaf
- Tatlı
- Muhallebi
- Kavurma
- Tevzi Kaşığı
- Süs Kaşık ve Kepçeleri
- Mama Kaşıkları

- Zeytin Kaşıkları
- D d kl   ocuk Kaşıkları
- Cep kaşıkları(Kırma, katlama kaşık)
- Dondurma Kaşığı

4. 1. 5. 1. 1. Yemek kaşıkları:( zbel,1949:4; Z ber, 1985:6). yemek kaşıkları için hemen hemen aynı tanımlamayı kullanmışlardır. Bu araştırmada yapılan tanımlama ise, onların kaynaklarındaki bilgiler ışığı altında aşığıdaki şekildedir:

Kaşığın ; ağız kısmının uç ve dip kısımları hemen hemen aynı çukurluktur.  orba kaşıklarına ve özellikle sapları pilav kaşıklarına benzemektedir. Yalnız onlar kadar derin değıllerdir. Tek parça olarak yapılmışlardır. Özellikle ahşap malzeme ve genellikle şimşir kullanılmıştır(Şekil: 61).

Şekil 61 ( zbel, 1949)

4. 1. 5. 1. 2. Hoşaf kaşıkları: (Özbel,1949:4; Züber, 1985:6). “hoşaf kaşıkları” için hemen hemen aynı tanımlamayı kullanmışlardır. Bu araştırmada yapılan tanımlama ise, onların kaynaklarındaki bilgiler ışığı altında aşağıdaki şekildedir:

Ağız kısımları tam bir daire biçimindedir. Bir kürenin ortadan ikiye bölünmüş şekline benzemektedirler. Arseven(1947) “Hoşaf Kaşıkları”nın daha çukurca ve karınlı olduğundan bahsetmektedir.

Sapları yuvarlak ve incedir. Genellikle sapları ile ağız kısımları ayrı ayrı maddelerden yapılmıştır. Fakat bazılarının sapları ile bütün olarak yapıldığı görülmüştür.

Ağız kısımlarında bağa, sap kısımlarında ise; mercan, sedef, inci gibi değerli maddeler kullanılmıştır. Züber(1985:4) Osmanlı Devrinde “Kaşıkçılar Kapısı” denilen yerde kaşıkçılar dükkanı olduğundan bahsetmektedir. Buradaki kaşıkçılar için, hoşaf kaşıklarını” kuka, abanoz, gergedan ve manda boynuzu, bağa (kaplumbağa kabuğu)(Şekil: 62), sığır tırnağı, Hindistan cevizi kabuğundan mercan ve sedef saplı kaşıklar yaparlardı” demektedir.

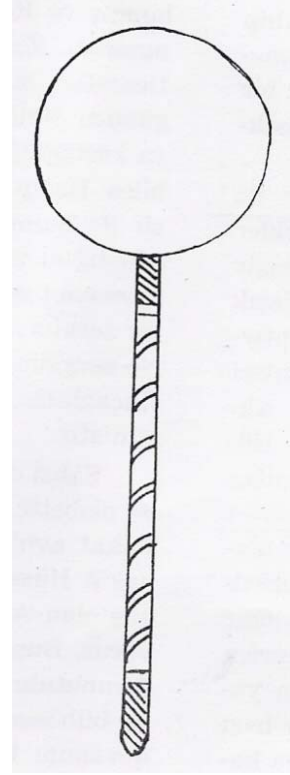
Sabit bir ölçüleri olmayıp, çeşitli boylarda yapılmışlardır. Kaşık çeşitleri içerisinde en güzel ve en kıymetli olanlarıdır(Şekil: 63).

Damat İbrahim Paşa’nın “Hoşaf Kaşıkları” oldukça meşhurdur. XIV. Loui’ye Çelebi Mehmet aracılığı ile hediye edilen kaşıklar arasında “Hoşaf Kaşıkları” da vardır. Bunlar oldukça değerli olup, bir sanat eseri olarak vasıflandırılmaktadır.

Yapılan araştırma sonucunda Cevdet EKŞİOĞLU'nun koleksiyonunda da bu tür kaşıklara rastlanmıştır.

Şekil 62 (Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi)

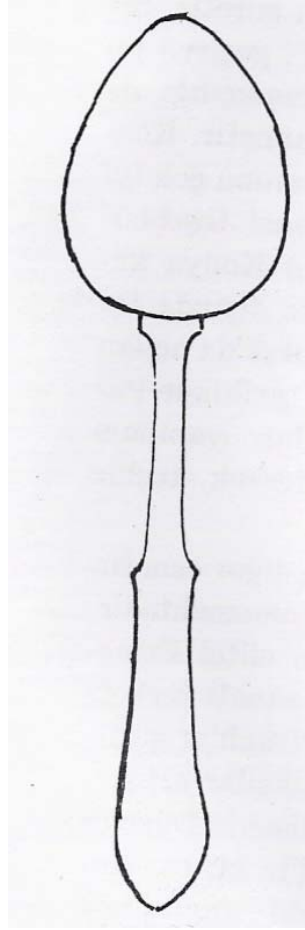

Şekil 63(Özbel,1949)

4. 1. 5. 1. 3. Çorba kaşıkları: (Özbel,1949:3; Züher,1985:6).yazılarında çorba kaşıkları için de aynı bilgilerden bahsetmektedirler. Bu araştırmadaki tanımlama ise, onların kaynaklarındaki bilgiler doğrultusunda aşağıdaki şekildedir:

Genellikle 18-20cm. boyunda yapılırlar. Ağız kısımları, bir yumurtanın ortadan ikiye bölünmüş şekline benzemektedir. Çukurlukları ise, orta derinliktedir. Ağızın uç kısmı sivri, sapa yakın olan kısmı ise geniştir.

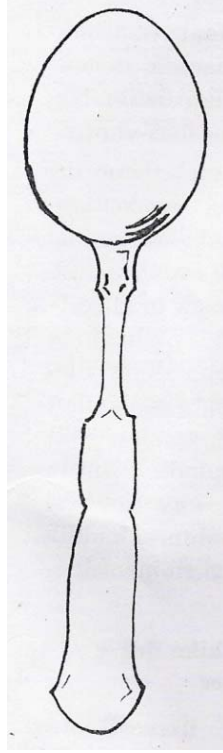
Geniş ve düz olarak yapılan sap, geniş kısmın tam ortasındadır. Sap düz olduğu için, pilav ve yemek kaşığı sapına benzemektedir. Sapın ağza birleştiği yerin her iki yanında da birer çıkıntı bulunmaktadır. Bu çıkıntıya “kulak” denmektedir(Şekil: 64).

Şekil 64 (Özbel,1949)

4. 1. 5. 1. 4. Pilav kaşıkları: (Özbel,1949:4 ; Büyük Larousse,1985:6491 ; Züber, 1985:6). “Pilav Kaşıkları” için hemen hemen aynı tanımlamayı kullanmışlardır. Bu araştırmada yapılan tanımlama ise, onların kaynaklarındaki bilgiler ışığı altında aşağıdaki şekildedir:

Sapları yemek ve çorba kaşığıninkine benzer. Bu tür kaşıklarda “kulak” yoktur. Ağız kısımları yuvarlak olup, çorba kaşıkları gibi sivri değildir. Ama derinlik yönünden çorba kaşıklarına benzemektedirler(Şekil: 65).

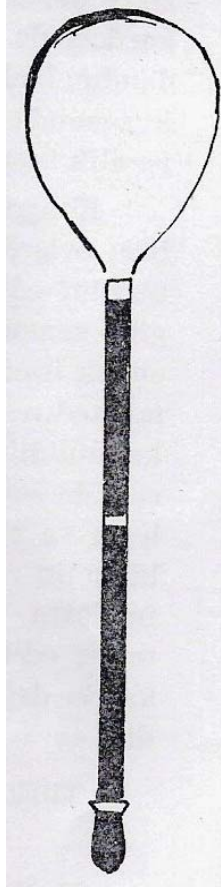

Şekil 65 (Özbel, 1949)

4. 1. 5. 1. 5. Tatlı kaşıkları: (Özbel,1949:4; Züber, 1985:6; Büyük Larousse, 1985:6491; Meydan Larousse,1971:64; Okyanus Türkçe Sözlük,1971:1441).“Tatlı Kaşıkları” için hemen hemen aynı tanımlamayı kullanmışlardır. Bu araştırmada yapılan tanımlama ise, onların kaynaklarındaki bilgiler ışığı altında aşağıdaki şekildedir:

Diğer kaşık çeşitlerinden daha kısa boyda yapılırlar. Hoşaf kaşıklarında olduğu gibi sap ve ağız kısımları ayrı ayrı maddelerden yapılmaktadır. Sap

kisimlerinde genellikle; sedef, mercan, fildişi gibi maddeler kullanılır. Ağız kisimlerinde ise kemik, şimşir ve gümüş kullanılır(Şekil: 66).

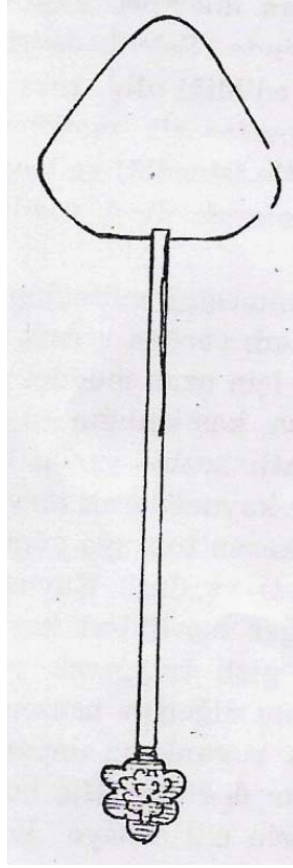
Şekil 66 (Özbel,1949)

Çay kaşığından büyük, çorba kaşığından küçüktürler. Tatlı, reçel gibi şeyleri yemek için kullanılırlar. Ayrıca, sıvı ilaç içiminde ve mutfakta ölçü olarak ta kullanılmaktadırlar.

4. 1. 5. 1. 6. Muhallebi kaşıkları: Ağız ve sap kısımları aynı maddeden yapılır. Üçgen biçiminde, orta boy kaşıklardır. Kemik, tahta, fildişi ya da çeşitli madenlerden yapılır(Züber,1985:6).

Özbel(1949:3), muhallebi kaşıklarının madenden yapıldığından bahsetmektedir.

Muhallebi vb. gibi yiyecekleri yemek için kullanılırlar. Üçgen şeklindedir. Köşeleri yuvarlatılmıştır(Büyük Larousse, 1985: 6491)(Şekil: 67)..

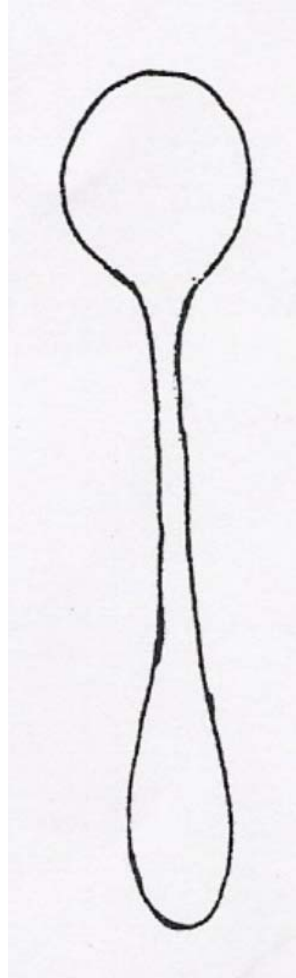

Şekil 67 (Özbel,1949)

4. 1. 5. 1. 7. Kahve ve çay kaşıkları:Çay ve kahvenin Avrupa'ya girişi ile ortaya çıkmıştır. Alışılmış ölçülerin dışında, yeni bir kaşık tipidir. Fransız aristokratları, çay saatlerinde altın ya da gümüşten yapılmış çay ve kahve kaşıklarını kullanmaktaydılar(Barandır, 2002:85).

Şimşir ya da madenden yapılmışlardır. Küçük boy kaşıklar olup genellikle kahve, çay ve şeker koymada bir ölçü birimi olarak ya da karıştırmak için kullanılırlar(Züber,1985:6).

Özbel(1949:4), kahve kaşıklarının evde kullanılanlarının şimşir veya diğer ağaçlardan yapıldığından bahsetmektedir. Yine Özbel(1949:4), kahvelerde kullanılan kaşıkların madeni olduğundan ve bu iki çeşit kaşığın birbirine benzemediğinden bahsetmektedir(Şekil: 68).

Şekil 68 (Özbel,1949)

Züber(1985:6) tarafından açıklandığı gibi, eski paradan ve sapları telkariden olan gümüş çay kaşıkları yapılmaktadır.

4. 1. 5. 1. 8. Kavurma kaşıkları: Kavurma kaşıkları, adından da anlaşıldığı gibi kavurma yaparken kullanılırlar.

Züber(1985:6) Türk kaşıklarından bahsederken kavurma ve tevzi (dağıtma)kaşıklarını ayrı ayrı almayıp “kavurma tevzi” kaşığı olarak almıştır.

Sap ve ağız kısımları tek parçadır(Şekil: 69). Ağız kısmının çukurluğu azdır. Sapi ise uzundur. Et ve soğan kavurmada kullanılır(Özbel, 1949:4).

Züber(1985:6) Türk kaşıklarından bahsederken kavurma ve tevzi (dağıtma)kaşıklarını ayrı ayrı almayıp “kavurma tevzi” kaşığı olarak almıştır.

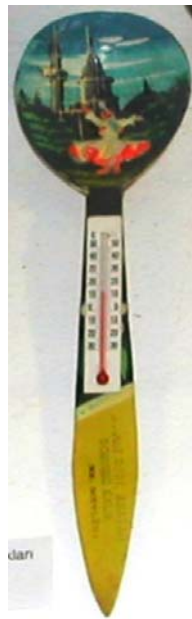
Şekil 69 (Özbel, 1949)

Bu araştırmada ise kavurma ve tevzi kaşıkları ayrı ayrı ele alınmıştır.

4. 1. 5. 1. 9. Tevzi kaşıkları:“Tevzi” dağıtma, dağıtılma anlamına gelmektedir(Devellioğlu,2001:1104). Tevzi kaşıkları adından da anlaşıldığı gibi yemekleri tencereden sahan, kuşhane gibi çeşitli kaplara dağıtmak için kullanılır.

Sulu veya taneli yemek çeşitlerine göre de farklılıklar göstermektedir (zbel,1949:4).

4. 1. 5. 1. 10. Ss kaşıkları: Adından da anlaşıldığı gibi ss amaçlı yapırlar. Genellikle şimşir, am gibi ağaçlardan yapırlar. Ağız şekilleri ve sap kısımları farklı eşitlerdedir. Buralara oymalı ve kıymetli maddeler takılmıştır. Konya Yöresi’nde olduğu gibi çoğunlukla iç kısımları çeşitli figürlerle boyanmıştır(şekil:70).

şekil 70 (Hüsnü ZBER Evi)

4. 1. 5. 1. 11. Dondurma kaşıkları: Madenden ya da plastikten yapılırlar. Ağız ucu düz, kesik küçük bir küreği hatırlatır biçimdedir. Boyları 13- 15cm. kadardır(Züber,1985:6).

Dondurmayı külah veya dondurma bardağına kolayca koyabilmek için kullanılırlar.

4. 1. 5. 1. 12. Cep kaşıkları: Kırma kaşık, katlama kaşık, yol kaşığı adı da verilir. Sapları ikiye katlanarak cepte taşınır. Yolculuklarda kullanılır(Şekil: 71). Kısa saplı olup, eskiden yola çıkanlar kemerlerinde taşırlardı(Züber, Mayıs 2007,Görüşme).

Bu araştırmada Trabzon(Sürmene) ve Bartın'da yapımının halen devam ettiği görülmüştür.

Şekil 71 (Hüsni Züher Evi)

4. 1. 5. 1. 13. Mama kaşıkları: Diğer kaşıklardan daha küçük yapılarıdır. Adından da anlaşıldığı üzere çocuklara mama yedirmek için kullanılırlardı(Çevik:2006,Görüşme).(Şekil:72) .

Şekil 72

Yapılan araştırmada Taraklı yöresinde halen yapımının devam ettiği görülmüştür.

4. 1. 5. 1. 14. Oyun kaşıkları: Gazimihal(1954)'in de belirttiği gibi,” Şaman oyunlarında davul ve Kayarak’tan başka kaşığın da kullanıldığının bilindiğini söylemektedir”(Aktaran: Eren,1984). Bu da bize oyun kaşıklarının tarihinin çok eskilere dayandığının göstergesidir.

Eren(1984:5), yörelerimizde oyun kaşıklarının da diğer kaşıklar gibi kendilerine özgü yapılmakta olduğunu anlatır.

Bugün Anadolu’ da kaşık kullanılarak oyun oynanmayan yöre yok gibidir. Örneğin Silifke’nin çeşitli oyunları ile Antalya’nın yörük oyunları Bolu-Mudurnu, Göynük, Kastamonu ve Konya oyunları gibi ki, bunlar hemen akla gelip sayılanlardır(Eren,1984:4).

Yapılan araştırmada Bursa’da Hüsnu ZÜBER Evi’nde bazı illerimizde kullanılan oyun kaşıkları örneklerine rastlanmıştır. Bu örnekler Ek A da sunulmuştur.

Bursa’nın Keles ilçesi Sorgun Köyünde özel oyun kaşıkları yapılmaktadır. Bu kaşıkların diğerk illerdekilere farkı, “tongurdak”lı olmalarıdır. Tongurdak; sapın iki ucundan sallanan sivri topaklardır. Bunlar yapılırken yörede kadınların örgü örerken kullandıkları tongurdaklı şişlerden esinlenmişlerdir. İlk olarak Alpagut Köyü’nden çoban Mehmet Ali yapmıştır(Şekil: 73).

Şekil 73

Kısa saplı yapırlar. Yaklaşık olarak boyları 10- 12 cm kadar olur. Çift tırnaklı hayvan ayağını hatırlatırlar. Sapın ucunda bulunan tongurdaklar kaşık yapılırken kaşıkla beraber oyulur. Ağız kısımları sivridir. Sapın iki yanında parmakları yerleştirmek için fazla derin olmayan karşılıklı iki çukur bulunur. Küçük oldukları için çoğunlukla kadın oyuncular tarafından tercih edilirler(<http://www.bursadakultur.com/hzuberkasik.htm>).

4. 1. 5. 1. 15. Zeytin kaşıkları: Zeytinyağının içerisinde zeytin almak için kullanılır. Ağız kısmında delikler vardır(Züber, Mayıs 2007, Görüşme). Kevgire benzemektedir.

4. 1. 5. 1. 16. Düdüklü kaşıklar: Düdüklü kaşıklardan Züber(1985:6) ve Özbel(1949:4). “Düdüklü Çocuk Kaşıkları” olarak bahsetmişlerdir. Coşkun(1985:85) ise, kaşık saplarını sıralarken

- Kıрма Düdüklü
- Düz Düdüklü

Şeklinde bahsetmiştir.

Çocuklar için yapılmışlardır. Saplarında düdük bulunmaktadır(Züber, Mayıs 2007, Görüşme).

4. 1. 5. 2. Yapıldıkları Maddelere Göre Kaşıklar

Özbel(1949:3) in de söz ettiği gibi kaşıkların yapımında; çeşitli maden, kemik ve tahtalar kullanılmıştır. Eski Türk kaşıkları ise, genellikle tahta ve kemikten yapılmıştır.

Coşkun(1985:84) yapıldıkları maddelere göre kaşıkları aşağıdaki şekilde sınıflandırmıştır:

- Tahta Kaşıklar(Şimşir, ahlat, armut, ardıç, karaağaç, meşe)
- Kemik Kaşıklar(Boynuz, bağa kabuğundan, sedef)

Eren(1984:4) ise, yapıldıkları maddelere göre: tahta veya ağaç kaşık, boynuz, bağa, sedef, abanoz, bakır, pirinç, demir, gümüş, altın kaşık olarak sıralamıştır. Ağaç kaşıklarınsa; şimşir, ardıç, gürgen, meşe, armut, karaağaç vb. gibi malzemelerden yapıldığına değinmiştir. Bu malzemelerden yapılan kaşıkların kullanıldıkları ağaçların ismini alabileceğinden de söz etmiştir.

Züber(1985:5) yapıldıkları maddelere göre şöyle sınıflandırmıştır:

- Ağaç Kaşık
- Kemik ve Boynuz Kaşıklar
- Maden Kaşıklar: Bu tür kaşıklara “Kırgız Türkleri”nin “ Kalay Kaşık” dediklerinden bahseder.

Kuşoğlu(1994:112) ise:

- Ağaçtan yapılanlar
- Madenden yapılanlar
- Kemik, boynuz ve kabuklulardan yapılanlar

olarak ele almıştır.

Bu araştırmada yapılan sınıflandırma ise, yukarıdaki bilgiler ışığı altında aşağıdaki şekildedir:

- Hammaddesi ahşap olan kaşıklar
- Hammaddesi kemik, boynuz ve kabuklular olan kaşıklar
- Hammaddesi maden olan kaşıklar

4. 1. 6. Kaşık Yapımında Kullanılan Araç Ve Gereçler

4. 1. 6. 1. Kaşık Yapımında Kullanılan Araçlar

Kaşık yapımında kullanılan aletlerin adları genellikle yöreden yöreye değişiklik gösterse de hemen hemen aynı malzemeler kullanılmıştır. Bu malzemeler:

4. 1. 6. 1. 1. Balta : Kesmek,yarmak,yontmak gibi işlerde kullanılan ağaç saplı,demir ağızlı bir araçtır(TDK, 1988:139).(Şekil: 74)

Şekil 74

Ağacı ormandan kesmek ve parçalamak için kullanılır. Bazı yerlerde balta yerine testere kullanılmaktadır.

4. 1. 6. 1. 2. Keser: “Tahta, ağaç yontmaya yarayan, kısa saplı, bir yanı keskin ağızlı, öteki yanı çivi çakmaya uygun çelik araç”(TDK, 1988: 1279). Kaşığın taslak haline getirilmesinde kullanılır(Şekil: 75).

Şekil 75

Bilinen keserlerden daha küçüktür. Sapı ile ağzı arasındaki eğim en az 40 derecedir. Çivi çıkarma yarığı yoktur(Eren, 1984: 10).

4. 1. 6. 1. 3. Bıçak: “Bir sap ve çelik bölümden oluşan kesici araç” (TDK, 1988: 180).

Kaşığın sapına şekil vermek için kullanılır(Şekil: 76).

Şekil 76

4. 1. 6. 1. 4. Tezgah: “Üzerinde genellikle el veya küçük makinelerle iş görülen yapım aracı”(TDK, 1988:2212).

Adapazarı İli Taraklı İlçesi Kemaller Köyü Yaylasında “tez” adı ile kullanılmaktadır. Üzerinde törpü odununun yerleştirilmesi için yapılan ufacık bir kanal şeklinde girinti veya delik bulunmaktadır(Şekil: 77)

Şekil 77

4. 1. 6. 1. 5. Eğdi: Kaşığın ağzını yontmak için kullanılan uzun saplı, keskin uçlu alet(Şekil:78). Adapazarı İli Taraklı İlçesi Kemaller Köyü ‘nde “iğdi” adı ile kullanılmaktadır.

Şekil 78

4. 1. 6. 1. 6. Kazıma bıçağı: Kaşığı kazımak için kullanılan kısa saplı kesici alet (Şekil: 79).

Şekil 79

Trabzon İli Sürmene İlçesi'nde kullanılmaktadır. Adapazarı-Taraklı İlçesi'nde Kafa Gazıyanı(Kafa Kazıyanı) ve Sap Gazıyanı(Sap Kazıyanı) da bu iş için kullanılır.

4. 1. 6. 1. 7. İç kazıyan: Kaşığın içini kazımakta kullanılan kesici alet(Şekil:80). Adapazarı İli Taraklı İlçesi Kemaller Köyü Yaylasında “iç gazıyanı” adı ile kullanılmaktadır. Antalya İli Akseki İlçesi Bademli Köyü Cevizli Bucağı'nda “iç sıyrığı” (Eren, 1984:13), Kütahya İli Tavşanlı İlçesi'nde “iç sıyrığı bıçak”(Coşkun,1985: 88) adı ile geçmektedir.

Şekil 80

4. 1. 6. 1. 8. Törpü: “Ağaç veya kurşun, kalay gibi yumuşak metallerin kabasını almaya yarayan, dişleri uzun ve aralıklı olan ege”(TDK,1988: 2244). Kaşığı düzeltmek için kullanılır(Şekil: 81).

Şekil 81

4. 1. 6. 1. 9. Törpü odunu: Kaşığın ağız ve sırt kısmını kolayca yontabilmek için kullanılan odun parçası. Tezgahta, törpü odununun içine yerleştirilebilmesi için bir delik bulunmaktadır. Törpü odunu bu deliğin içerisine yerleştirilerek kullanılmaktadır(Şekil:82). Adapazarı İli Taraklı İlçesi'nde” Mehmetçik”adı ile kullanılmaktadır. Mehmetcik gibi dimdik ayakta durduğu için bu adı almıştır.

Şekil 82

4. 1. 6. 1. 10. Göğüslük: Kaşık göğse yaslandığında acıtmaması için kullanılan içi pamuk vs. dolu bezden koruyucu(Şekil: 83).

Adapazarı İli Taraklı İlçesinde “Omuz pohu” adı ile kullanılmaktadır

Şekil 83

4. 1. 6. 1. 11. Zımpara: “Çok sert alümin billurları kapsayan ve aşındırıcı olarak kullanılan doğal kaya”(TDK,1988:2510).

Kaşığın üzerindeki pürüzleri gidermek için kullanılır(Şekil: 84).

Şekil 84

Balıkesir dolaylarında cam ve köpekbalığı derisi de bu amaçla kullanılmaktadır(Şekil:85).

Şekil 85

Ayrıca Kütahya Tavşanlı’ da da cam kırığı kullanılmaktadır (Coşkun,1985:88).

4. 1. 6. 1. 12. Sistire: “Bir tahtanın üzerindeki ufak pürüzleri giderip onu dümdüz bir duruma getirmeye yarayan ince çelik lama”(TDK,1988:1993).

İnce zımpara görevi yapar. Kaşık ustası çelikten kendi sistiresini yapar. Uzunluğu 20-22cm. kadardır(Eren,1984:13). Antalya İli Akseki İlçesi Bademli Köyü Cevizli Bucağı’nda kullanılmaktadır.

4. 1. 6. 1. 13. Üçgen ege: Testere dişlerini bilemek için kullanılır. Çelikten yapılır (Eren,1984:13). Antalya İli Akseki İlçesi Bademli Köyü Cevizli Bucağı'nda kullanılmaktadır.

4. 1. 6. 1. 14. Yassı ege: Diğer malzemeleri bilemek için kullanılır(Eren,1984:13). Antalya İli Akseki İlçesi Bademli Köyü Cevizli Bucağı'nda kullanılmaktadır.

4. 1. 6. 2. Kaşık Yapımında Kullanılan Gereçler

Kaşık yapımında; sert ağaçlar, kemik, fildişi, bağa, sedef, büyük balıkların kemikleri, altın, gümüş gibi malzemeler kullanılmıştır. Kaşıkların iç kısımları ve sapları ise, çeşitli taşlar ve nakışlarla süslenmiştir.

Bu araştırmada kaşık yapılan gereçler, hammaddelerine göre ayrılarak tek tek açıklanmıştır. Buna göre:

4. 1. 6. 2. 1. Hammaddesi Ahşap Olan Kaşıklar

İnsanlar ağaç kaşık yapımında: elyafı sık, dokusu sert ve hoş kokulu ağaçları seçmişlerdir. Ağaç kaşıklar, ucuz olması ve kullanıldığı tencere ve tavayı çizmemesi bakımından tercih edilmişlerdir. Ancak, hızlı makineleşme ve nüfus artışı nedeniyle yerlerini döküm ve pres madeni kaşıklara bırakmışlardır(Kuşoğlu,1994:112).

Yukarıda da bahsedildiği gibi kaşık yapılan ağaçların dikkatli seçilmesi gerekmektedir. Yapılan araştırmada bu konuda dikkat edilmesi gereken noktalar aşağıda sıralanmıştır:

1. Seçilen ağaç ısıya karşı dayanıklı olmalıdır.(Sıcak suda bozulmamalıdır.)

2. Damarsız olmalıdır.
3. Sert olmalıdır.
4. İyi fırınlanmış olmalıdır.

Aşağıda Ekşioğlu Koleksiyonunda yer alan ahşap kaşık örneklerinden biri yer almaktadır(Şekil: 86).

Şekil 86 (Ekşioğlu Koleksiyonu)

Topkapı Sarayı defterinde:Hindistan cevizinden kaşık, beyaz çimşir (şimşir)Trabzon çimşirinden, sakız ablağından, kızılıcık ablağından, karakurt ablağından, ardıc ablağından, kuka ve abanoz kaşıktan söz edilir(Züber,1985:5).

Hammaddesi ahşap olan kaşıklar için: şimşir, ardıç, gürgen, meşe, armut, karaağaç, ahlat, kızılıçık, karakurt, kuka, abanoz gibi ağaçları sayabiliriz.

4. 1. 6. 2. 1. 1. Abanoz: “Abanozgillerin ağır, sert ve siyah renkli tahtası” (TDK,1988:1).

Başka bir kaynakta ise, “siyah ve güzel bir ağaçtır. Hindistan’da yetişir, sanayie elverişlidir”(Büngül,1939:9).

Oldukça serttir. Dış görünüşü siyahımtırak renktedir. Çok iyi cila tutar. Birçok ülkede siyah renk anlamında kullanılır. Çeşitli koleksiyonlarda abanozdan yapılmış kaşıklar bulunmaktadır.

4. 1. 6. 2. 1. 2. Ahlat: “Gülgillerden, kendi kendine yetişen, üzerine armut aşıl原因an ağaç, yaban armudu”(TDK,1988:30).

Kaşık yapımında sevilerek kullanılmaktadır.

4. 1. 6. 2. 1. 3. Akçaağaç: “Akçaağaçgillerden süs ağacı olarak da dikilen, tahtası hafif ve sağlam bir ağaç”(TDK, 1988: 33).

4. 1. 6. 2. 1. 4. Ardıç: “Servigillerden, güzel kokulu yapraklarını kışın da dökmeyen, yuvarlak kara yemişleri ilaç olarak kullanılan bir ağaççık”(TDK, 1988: 82).

Çoğalması ardıç kuşuna bağlı olan bir ağaç türüdür. Ardıç kuşu bitkinin tohumlarını yer. Sindirim sisteminde tohumların kabukları açılır. Ardıç kuşunun dışkısı ile toprağa karışır. Filizlenerek büyür ve 1-9m yüksekliğinde bir ağaç olur. Yapraklarını dökmez.

4. 1. 6. 2. 1. 5. Armut: “Gülgillerden, çiçekleri beyaz, yurdumuzun her yerinde yetişen bir ağaç”(TDK, 1988: 87).

Kolay işlenir. İyi cila tutar. Kırmızı renktedir. Eskiden Adapazarı İli Taraklı İlçesi Kemaller Köyü’nde kullanılmakta idi.

4. 1. 6. 2. 1. 6. Gürgen: “Gürgengillerden, Karadeniz kıyılarındaki ormanlarımızda çok yetişen, kerestesi değerli bir ağaç, karagürgen (TDK, 1988: 587).

4. 1. 6. 2. 1. 7. Karaağaç: “Karaağaçgillerin örnek bitkisi olan, kerestesi değerli bir ağaç, narven (TDK, 1988: 1203).

Uzun ömürlü sert ağaçlardır. Çabuk kırılmazlar.

4. 1. 6. 2. 1. 8. Kayın: Kayıngillerin örnek bitkisi olan, kerestesi beyaz bir orman ağacı(TDK, 1988: 1248).

Kayın ağacı, Adapazarı İli Taraklı İlçesi Kemaller Köyü ve Yaylası’nda kullanılmaktadır.

4. 1. 6. 2. 1. 9. Kızılılık: Kızılıcık gillerden iri gövdeli bir ağaç(TDK, 1988:1318).

Yaprakları koyu yeşil renktedir. Meyveleri kırmızı renktedir. Kuru, balçıklı topraklarda yetişir. Ağaçlar 5 ile 8 m boyunda olur.

Dayanıklı ve çok esnektir. Baston ve sopa yapımında kullanıldığı gibi kaşık yapımında da tercih edilir.

4. 1. 6. 2. 1. 10. Kuka: “Tespah, sigara ağızlığı gibi şeylerin yapımında kullanılan, siyah veya sütlü kahverenginde Hindistan cevizi kökü”(TDK, 1988: 1397).

Başka bir kaynakta ise, Hindistan’ dan gelen bir ceviz türüdür. Oldukça serttir. Sırçalı kuka denilen siyaha yakın dalgalı renklileri de olur(Büngül,1939: 148).

Kuka ağacından yapılan kaşıklar oldukça değerlidir. Ekşioğlu, koleksiyonundaki en değerli kaşığın kuka ağacından yapılmış olduğunu söylemiştir (Ekşioğlu, Mayıs 2007, Görüşme).

4. 1. 6. 2. 1. 11. Meşe: “ Kayingillerden, üç yüz kadar türü arasında, kış yaz yapraklarını dökmeyenleri de bulunan, kerestesi dayanıklı bir orman ağacı (TDK, 1988: 1544).

4. 1. 6. 2. 1. 12. Şimşir: “Şimşirgillerden, yaprakları her mevsimde yeşil kalan, taşlık, çorak bölgelerde kendiliğinden yetişen veya bahçelerde süs bitkisi olarak yetiştirilen, odunu sarımsı renkli ve çok sert olan 1-5 m yükseklikte bir ağaççık (TDK, 1988: 2096).

Gölgeye dayanıklıdır. Yavaş büyürler. Nemli toprakları severler. Soyları tükendiği için koruma altına alınmışlardır. Trabzon İli Sürmene İlçesi Geneşara Köyü Köprübaşı Mahallesi’nde halen kullanılmaktadır.

4. 1. 6. 2. 2. Hammaddesi; Kemik, Boynuz, Fildişi ve Kabuklular Olan Kaşıklar

Sayılan bu maddeler yapı itibarı ile geniş olduğundan genellikle kaşığın ağız kısmında kullanılırlar(Görüşme, Züber, Mayıs:2007).

Topkapı Sarayı defterinde “ sığır, manda, gergedan boynuzu, sığır tırnağı, kemik, bağa, fildişi, sedef, mercan ve kuğu gagası kaşıklar yazılıdır” (Züber,1985:6).

Kuşoğlu(1994:115) nun da değindiği gibi; Aşure, sütlaç gibi tatlılar için kullanılmışlardır. Bazıları tek parçadan yapılmıştır. Genellikle sap ve çanak olmak üzere iki kısımdan oluşmuşlardır. Sapın çanağa birleştiği yerler altın, gümüş ya da pirinç çivilerle perçinlenirdi. Kaşıkların çanak kısımları, mikrop barındırmaması için sade ve pürüzsüz yapılmışlardır. Yenilecek yiyeceğe göre çanak derinliği az ya da çok çukur yapılmıştır.

Sap kısımları son derece dekoratiftir. Bütün maharet saplarındadır. En zarif olanları burmalı saplılardır.

Aşağıda Ekşioğlu Koleksiyonunda yer alan burmalı saplı kaşık örneklerinden biri görülmektedir(Şekil: 87).

Şekil 87 (Ekşioğlu Koleksiyonu)

Bazıları sadece yapıldıkları maddelerden oluşmuştur. Bazıları ise; fildişi, boynuz, mercan gibi maddelerle kakma yapılarak süslenmiştir. Sap; fildişi, kemik ve boynuzdan yapılmışsa madeni kakmalar yapılırdı. Ara kısımlarına düzlenmiş sedef, mercan, madeni halkalar vb. eklenirdi. Sapın son kısmına ise mercan tabii halde yerleştirilirdi(Kuşoğlu, 1994: 115).

Bu malzemeleri tek tek açıklarsak:

4. 1. 6. 2. 2. 1. Kemik: “İnsanın ve omurgalı hayvanların çatısını oluşturan türlü biçimdeki sert organların genel adı”(TDK, 1988: 1267).

Çeşitli hayvan kemikleri kaşık yapımında kullanılmıştır. Aşağıda Ekşioğlu Koleksiyonunda yer alan sap kısmı kemikten yapılmış bir kaşık örneği görülmektedir(Şekil:88)

Şekil 88 (Ekşioğlu Koleksiyonu)

Beyaz renk olmaktadırlar. Kaşıkçılıkta büyük balıkların kemiklerinden de faydalanılmıştır. Nadide ULUANT Kolleksiyonu’nda balık kemiği ile yapılmış kaşık bulunmaktadır(Züber, Mayıs:2007, Görüşme)

4. 1. 6. 2. 2. 2. Boynuz : “Bazı hayvanların başında bulunan, tırnaksı bir maddeden, uzun, kıvrık veya çatallı korunma organı”(TDK, 1988: 216).

Kaşık yapımında genellikle manda boynuzu kullanılmıştır. Koyu renk olmaktadır(Şekil: 89).

Şekil 89 (Ekşioğlu Koleksiyonu)

Çeşitli koleksiyonlarda yekpare dümdüz boynuzdan yapılmış çorba kaşıkları bulunmaktadır(Züher, Mayıs 2007,Görüşme).

4. 1. 6. 2. 2. 3. Bağa: Kuşoğlu(2006:35) “Bağa” kelimesini sözlük anlamı bakımından: “Kaplumbağa kelimesinin kısaltılmışıdır. Değişik kahverengi tonlarının arasında harelî sarı tonlarının da bulunduğu deniz kaplumbağası kabuğu” şeklinde açıklamıştır.

Bağa Türk el sanatlarında oldukça fazla kullanılmıştır. Kaşıkçılık sanatımız da bunlardan biridir. Bağa ile yapılmış oldukça kıymetli kaşıklarımız bugün müzelerimizde ve bazı koleksiyoncuların vitrinlerinde yer almaktadır(Şekil: 90).

Şekil 90(Ekşioğlu Koleksiyonu)

Yapılan araştırmada Edirne Arkeoloji ve Etnografya Múzesi ile Ekşioğlu Koleksiyonunda bağa kaşıkların gúzel órneklarine rastlanmıştır. Bu órnekler EK C ve Ek D’ de sunulmuştur.

4. 1. 6. 2. 2. 4. Fildişi: “ Filin silah olarak kullandığı iki uzun ve eğri dişi”(TDK, 1988: 504)Donuk beyaz renk olmaktadır(Görüşme, Zúber, Mayıs:2007).

Kuşoğlu(2006:84)’nun da belirttiği gibi, sanat eserlerinde altın ve gümüşten sonra en çok kullanılan malzemedir. Abanoz ve ceviz ağacıyla birlikte kullanılarak oldukça değerli eserler meydana getirir. Yalnız kullanıldığı yerler de olur. Bunun yanında kıymetli madenlerle de kullanıldığı görúlmüřtür(şekil:91).

şekil 91 (Ekşioğlu Koleksiyonu)

Kaşıkcılık sanatımızda da sevilerek kullanılmıştır. Fildişi kullanılarak yapılan kaşıklar da kaşık koleksiyoncularının ve müzelerin vitrinlerini süslemektedirler.

Fildişinden mozaik saplı, araları tellerle ayrılmış kaşıklar da yapılmaktadır(Şehsuvaroğlu,1960 :79).

4. 1. 6. 2. 2. 5. Sedef: Kaşıkcılık sanatımızda sedef oldukça fazla kullanılmıştır. Sedef:Sıcak deniz yumuşakçalarının omurgasız yapılarını düşmanlarından korumak için salgıladıkları salgı sonucunda kendilerine yaptıkları yuva. Bu yuva çeşitli biçim ve renklerde. Yuvalarını istediklerinde sabitleştirirler, istediklerinde hareket ettirirler(Kuşoğlu,2006:199).

Sedef, bilindiği gibi el sanatlarımızda oldukça sık kullanılan malzemelerden biridir. Yalnız başına kullanıldığı gibi, farklı malzemelerle de kullanılarak kıymetli sanat eserlerinin oluşmasına katkıda bulunmuşlardır. Sedeften yapılan kaşıklar, buna güzel bir örnek oluşturmaktadır(Şekil: 92).

Şekil 92(Ekşioğlu Koleksiyonu)

Sedefler çeşitli şekillerde düzeltildikten sonra değişik amaçlarla kullanılırlar. Farklı tekniklerde işlenirler. Bu teknikler:” Kudüs İşi, Viyana İşi, Şam İşi, Eser-i İstanbul” dur. İstanbul İşi bu tekniklerin içinde en meşhur olanıdır (Kuşoğlu,2006:199)

4. 1. 6. 2. 2. 6. Mercan: Bazı kaşıkların sapları mercandan yapılır. Mercanlar:” Deniz dibindeki kayalıklarda oluşan, kalkır yapılı ağaç gibi dallı budaklı görünümlü taşlaşmış hayvan fosilleri”(Kuşoğlu, 2006:155).

Genellikle kaşıkların sap uçlarında kullanılırlar(Şekil: 93).

Şekil 93 (Ekşioğlu Koleksiyonu)

Dal şeklinde olanlarına yapılan araştırmada Ekşioğlu Koleksiyonunda da rastlanmıştır. Bu kaşıklar EK D’de sunulmuştur.

4. 1. 6. 2. 3. Hammaddesi Metal Olan Kaşıklar

Genellikle altın, gümüş, pirinç ilk akla gelenlerdir(Şekil: 94).

Şekil 94(Ekşioğlu Koleksiyonu)

Yapılan araştırmada Kuşoğlu ve Ekşioğlu Koleksiyonlarında güzel örneklerine rastlanmıştır. Ekşioğlu Koleksiyonunda bulunan kaşıklar Ek-4’te sunulmuştur.

4. 1. 6. 2. 3. 1. Altın: Yumuşak, sarı renklidir. İnsanların en çok değer verdiği madendir. Doğada, saf şekilde akarsu yataklarında bulunurlar. İşlemesi oldukça kolaydır(Kuşoğlu, 2006:22). Bu nedenle tercih sebebidirler.

4. 1. 6. 2. 3. 2. Gümüş: Rengi güzel ve parlaktır. Paslanıp çürümez. İşlemesi kolaydır. Bu nedenle her türlü eşyada kullanılmıştır(Kuşoğlu,2006:92).

4. 1. 6. 2. 3. 3. Pirinç: Sert bir yapısı vardır. Güzel görünümlüdür. Sarı renklidir. Dayanıklıdır. İşlenmesi zordur(Kuşoğlu,2006:187).

4. 1. 7. Kaşık Cilası(Ruan, Rugan, Sır)

Rugan: Ağaçtan yapılan kaşığın üzerine sürülen, beziryağı ve çam reçinesi karışımından oluşan bir tür ciladır. Antalya İli Akseki İlçesi Cevizli Bucağı Bademli Köyü'nde “ruan” adı ile kullanılmaktadır(Eren,1984:18). Züber(24-4-2007,Görüşme) ve Eren(1984: 18) kelimenin aslının rugan olduğunu söylemektedir.

Boyanan kaşık, sıcak ve soğuktan etkilenmesin diye ruganlanmaktadır. Ne yazık ki bugün kaşık yapımında kullanılan boya ve sır formülleri, eski kaşık sanatçıları ile beraber yok olmuştur

4. 1. 7. 1. Kullanılan malzemeler: Genellikle beziryağı ve çam sakızı (Şekil: 95) kullanılmaktadır. Kütahya İli Tavşanlı İlçesi'nde keten ve rapiska tohumları ile çamsakızı karışımı kullanılmaktadır. Yapılan araştırmada beziryağının keten tohumundan yapıldığı görülmüştür. Dolayısı ile hemen hemen aynı malzemeler kullanılmaktadır.

Şekil 95

Aşağıda, araştırmada yer alan bazı illerdeki cila malzemelerinin ölçüleri yer almaktadır:

Adapazarı İli Taraklı İlçesi'nde:

20 kg. Beziryağı

10 kg. Sarı çamsakızı(yörede tanayağını da denmektedir.)(Keskin,2006, Görüşme).

Antalya İli Akseki İlçesi Bademli Köyü Cevizli Bucağı'nda:

1kg. beziryağı

600gr. Çam reçine(100gr.mı tortu için fazladan hesap edilir.) (Eren,1984:13).

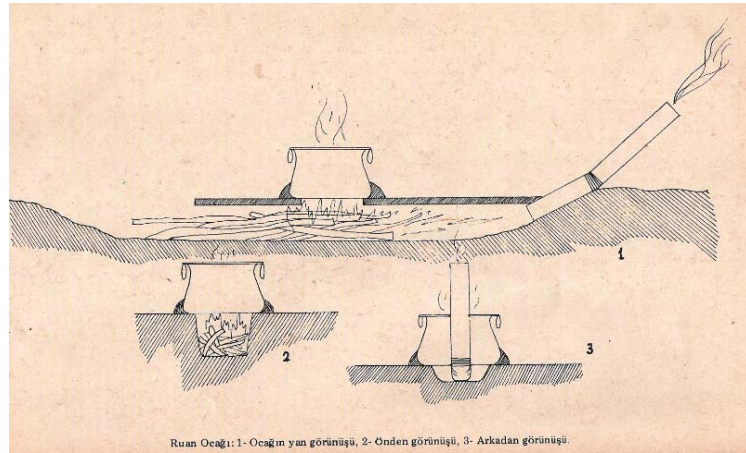
Konya İli'nde:

1kg. tatlı bezir

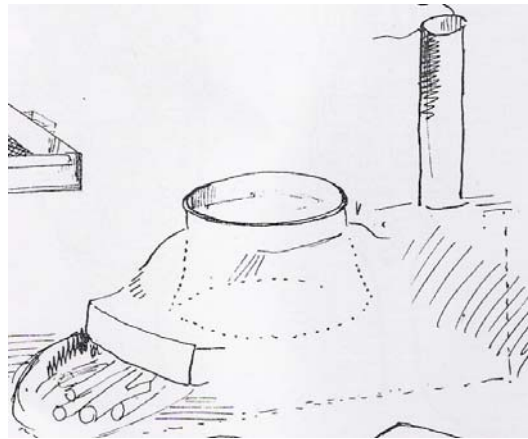
Yarım kg. çam sakızı(Özbel,1949:6)

Bu bilgilerden çam sakızının beziryağının yarısı ölçüsünde kullanıldığı görülmektedir.

4. 1. 7. 2. Kaşık cilasının yapılışı: Açık bir alanda rugan için ocak hazırlanır. Toprak, ocak için gerekli derinlikte kanal biçiminde kazılır. Ocak ağzı ve kazanın oturacağı yer açık bırakılarak diğer taraflar düzgün taşlarla kapatılır. Taş araları ve kazanın dibinin kenarları çamurla sıvanır. Bu işlem ruganın ateş almaması için yapılır. Ayrıca soba borusu da yerleştirilerek dumanın uzağa gitmesi sağlanır(Şekil:96- 97).

Şekil 96 (Eren, 1984)

Şekil 97 (Özbel,1949)

Malzemeler koyularak kaynatılır. Kaynatılan ruganın kıvamını anlamak için, bir damla karışım temiz bir cam üzerine damlatılır. Damlatılan karışıma parmak ucu değdirilir. Karışım iplik gibi uzuyorsa kaynama işlemi bırakılarak karışım soğutulur.

İşaret ve başparmak kullanılarak rugan sürme işlemine geçilir. Parmak ucu ile bir parça rugan alınır. İnce bir tabaka halinde kaşığa sürülür. Cilalanan kaşık güneşte kurumaya bırakılır. Kuruduktan sonra parmak ucu değdirilir. Eğer cila parmağa yapışmıyorsa tekrar rugan sürülür. Bu işlem ağacın cinsine göre dört ile yedi kez tekrarlanır. Son kat biraz daha fazla kurutulur(Eren,1984:15). Özbek(1949:6)cilanın iki- üç kez sürüldüğünden bahsetmektedir.

Adapazarı İli Taraklı İlçesi Kemaller Köyü'nde ise, Beziryağının içerisine sarı çamsakızı katılır. Pekmez kaynatır gibi bakır bir kabın içerisinde saatlerce kaynatılır. Karışımdan bir miktar alınarak tırnağa damlatılır. Karışım nokta gibi kalırsa süzölmeye hazırdır. İnce bir tölbent veya bez yardımıyla süzölür. Yapılan bu cila yıllarca bozulmadan kalabilir(Keskin,2006,Görüşme).

Yörede artık kaşık cilasası yapılmamaktadır. En son kaşık cilasası yapan kişinin Mahir KESKİN olduğu öğrenilmiştir.

Kütahya- Tavşanlı'da ruan, söğüt ağacının dalları taze iken yapılır. Yapılan ruan Ağustos ayına kadar bekletilir. Tavşanlı'lı ustalar için Ağustos ayı son derece önemlidir. Çünkü; bir yıl boyunca yontulup boyanan kaşıklar sadece bu ayda sırlanmaktadır. Eylül ayına kalırsa kaşığın kalitesi düşmektedir. Kaşıklar sırlandıktan sonra gölgede kurutulur. Kuruturken toz yapışmaması için dikkat edilir (Coşkun: 1985).

Adapazarı İli Taraklı İlçesi Kemaller Köyü'nde ise, kaşıklar tahta bir zemin üzerine serilir. Elle tek tek güzelce cilalanır(Cila koyu olmuşsa tinerle inceltilir).

1. Gün: Kaşık ters kapatılarak güneşte bırakılır.
2. Gün: Kaşığın yüzü çevrilir ve güneşte bırakılır.
3. Gün: Kaşık tekrar ters kapatılarak güneşte bırakılır.
4. Gün: Kaşığın yüzü tekrar çevrilir ve güneşte bırakılır.
5. Gün: Kaşık ters kapatılarak güneşte bırakılır.
6. Gün: Kaşığın yüzü çevrilir ve güneşte bırakılır.
7. Gün: Kaşık tekrar ters kapatılarak güneşte bırakılır.
8. Gün: Kaşığın yüzü tekrar çevrilir ve güneşte bırakılır.

Yapılan bu işlemler tam sekiz gün tekrarlanır. 8. Günün sonunda kaşıklar toplanarak destelenir(Keskin, Ağustos 2006, Görüşme).

Antalya İli Akseki İlçesi Bademli Köyü Cevizli Bucağı'nda kaşık yapımında kullanılan ağaçlara sürülen rügan sayısı aşağıdaki şekilde sınıflandırılmıştır:

- Meşe: Dört kat
- Ardıç: Beş kat
- Çam: Beş kat
- Şimşir: Beş kat
- Armut: Altı kat
- Karaağaç: Altı kat
- Gürgen: Yedi kat

Kütahya-Tavşanlı’da kaşık yapımında kullanılan ağaçlara sürülen rügan sayısı aşağıdaki şekilde sınıflandırılmıştır:

Ardıç: Beş kat

Şimşir: Beş kat

Ahlat: Altı veya yedi kat

Armut: Altı veya yedi kat

Karaağaç: Altı veya yedi kat

4. 2. ANADOLU KAŞIKLARI

Eskiden; Anadolu’da ormanı bol ama tarıma elverişsiz olan köylerde halk genellikle ağaç kaşık yapıp satmakla geçimini sağlardı. Köylüler, ihtiyaçları dışında yaptıkları kaşıkları diğer köylere götürüp tuz, şeker, buğday, yağ ve pekmezle değiştirirlerdi(Züber,1985: 35).

Anadolu’da eskiden olduğu gibi bugün de bazı köy ve kasaba halkı kaşıklarını kendi yapar. Bu faaliyet, bir ihtiyacın temininin yanı sıra insanların sanat ihtiyacını da tatmin etmektedir(Özbel,1949:6).

Taraklı ve Sürmene Yöresinde yapılan araştırmada da görüldüğü gibi, bazı köylüler kaşık taslakları yaparak geçimlerini sağlarlar. Özellikle Taraklı Yöresinde köylüler bu iş için bahçelerinin çeşitli yerlerine kaşık odaları eklemişlerdir.

Bu odalar, yaklaşık 1,5m yüksekliğinde ve 2-3m.genişliğindedir. Odalar küçük olduğu için çabuk ısınmaktadır. Bu nedenle kaşık yapımıyla uğraşan yöre insanı özellikle kışın bu odalarda bir araya gelir. Her odada bir soba, kaşık tezgahı ve aletleri yer almaktadır. Odanın büyüklüğüne göre iki ya da dört kişi bir odada çalışabilmektedir(Şekil:98).

Şekil 98

Günde yaklaşık 40-50 tane kaşık taslağı yapan köylüler kendilerine en yakın merkeze giderek anlaşılmış oldukları esnafa taslaklarını satarlar.

Alkaşı(1996:82) tarafından açıklandığı gibi: İlk bakışta eğer küçük ayrıntılar gözden kaçırılsa, bu kaşıkların sanki çok ilkel bir yöntem ve teknik kullanılarak yapıldığı izlenimi alınabilir. Gerçekte ise kullanılan yollar ve yöntemler titizlikle değerlendirildiği zaman bunlarda belki inanılması güç olan ama çok somut ve çarpıcı özelliklerin bulunduğu açıkça görülür. Ama ne yazık ki “kaydedilmemiş bilgilere dayalı “ olan bütün geleneksel teknikleri uygulayan sanatçıların kaçınılmaz yazgısı, bu kaşıkcılarımız için de geçerli olmuştur. Babadan, dededen ya da komşudan duyduklarını, gördüklerini hatırlayabildiklerini kendi deneyimleriyle de birleştirerek bir anlamda” değişik koşullara uyum sağlamaya” uğraşmaktadırlar. Böylesine bir “koşullara uyma” endişesi yerini “daha kötü koşullara uymaya” bırakmaktadır. Nerede ise malzeme ile gelenekle bulunan bağı kesme noktasına gelmiş olanlar bile vardır. Böyle bir zorunluluk sonunda bugün gerek kaşık elde etmede kullanılan fırın, gerekse kullanılan teknik, ana hatlarıyla sanki eski kaşıkcılık gibi görünmekle birlikte sonuçta ortaya çıkan ürünün bir “kaşık” olduğu bile neredeyse tartışılabilir.

4. 2. 1. Anadolu’da Tahta Kaşıkların Kullanılma Nedenleri

Anadolu insanının tahta kaşıkları kullanmak için çeşitli nedenleri vardır. Bu nedenler:

1. Tahta kaşık ısınmaz. Bu nedenle yemek pişirirken kaşığın sapı eli yakmaz.
2. Tahta kaşık hafiftir.
3. Tahta kaşık zariftir. Kendine özgü bir sıcaklığı vardır.
4. Tereyağ tahta kaşığa yapışmaz. Bu nedenle Anadolu insanı tereyağının yıkanması ve kaplara yerleştirilmesinde tahta kaşıkları tercih etmiştir(Züber, Haziran 2007, Görüşme).

4. 2. 2. Anadolu’da Tahta Kaşık Yapımı ile Ünlenen İller

Ağaç kaşıklar Anadolu’nun bazı yörelerinde yıllardır yapılmaktadır. Bu yörelerden ilk akla gelenler: Adapazarı-Taraklı, Antalya’nın Akseki ilçesinin Bademli Köyü, Balıkesir-Korucu, Çanakkale- Çan, Kastamonu, Konya il merkezi, Kütahya- Tavşanlı, Trabzon-Sürmene(Köprübaşı Mahallesi) dir.

Bu araştırmada Adapazarı- Taraklı ve Trabzon- Sürmene ilçelerine gidilerek kaşık yapımı yerinde incelenmiştir.

4. 2. 2. 1. Adapazarı İli Taraklı İlçesi Kaşıkları

Taraklı İlçesi’nde kaşık yapımı: Alballar, Esenyurt, Kemaller, Uğurlu köylerinde yapılmaktadır. Makineleşmenin köye girmesi nedeni ile Alballar Köyü’nde artık kaşıklar makine ile yapılmaktadır.

Adapazarı İli'nde yapılan araştırmada Taraklı İlçesi'nin Kemaller Köyü ve Yaylası kaşıkları incelenmiştir.

4. 2. 2. 1. 1. Adapazarı İli Taraklı İlçesi Kemaller Köyü Kaşıkları: Kemaller Köyü'nde, kaşıklık eski geleneklere uygun olarak yapılmaktadır.

4. 2. 2. 1. 1. 1. Adapazarı İli Taraklı İlçesi Kemaller Köyü'nde Kaşık Yapımı

Adapazarı İli Taraklı İlçesi Kemaller Köyü'nde yapılmakta olan kaşık yapımı şekillerle aşağıda anlatılmıştır.

Kayın ağacı, Adapazarı'nın Pamukova ve Geyve İlçeleri'nden tomruk ya da parçalar halinde alınır(Şekil: 99).

Şekil 99

Balta ile kesilerek “**taslak**” haline getirilir(Şekil: 100-102). T aslak, yörede kaşığın kabaca ortaya çıkmış haline denmektedir.

Şekil 100

Şekil 101

Şekil 102

İlk işleme, keserle yapılır. Malzemenin ziyan olmaması için, kesilen parçanın her iki ucuna kaşığın ağız şekli verilir(Şekil:103-104).

Şekil 103

Şekil 104

Düzeltilme tezgahına konularak çapraz olarak kesilir(Şekil: 105). Böylece aynı malzemeden iki kaşık taslağı birden elde edilir.

Şekil 105

Taslak haline getirilen kaşık, düzeltilme tezgahındaki yerine yerleştirilerek keser ile ilk işlemesine başlanır(Şekil: 106-108).

Şekil 106

Şekil 107

Şekil 9808

Sağı solu güzelce yontulur (Şekil: 109).Bu işleme yörede kaşık kendini topladığı için, “toparlama” denmektedir.

Şekil 109

Toparlanan kaşık tekrar tezgahdaki yerine konulur. Ağız kısmının içi keserle kabaca oyulur(Şekil:110-111). Yörede bu işleme “keserleme” denmektedir.

Şekil 110

Şekil 111

Keserleme işlemi bittikten sonra omuz pohu omuza yerleştirilir. Kaşığın sapı omuz pohuna bastırılarak kaşığın içi,iğdi ile yontulur(Şekil:112). Yalak şekline benzettikleri için, bu işleme yörede “yalaklama” denmektedir .

Şekil 112

Bundan sonraki aşamada “Mehmetçik” adı verilen parça tezgahdaki yerine keser yardımıyla çakılır(Şekil: 113).

Şekil 113

Kaşığın ağız kısmı(yörede: kellesi) Mehmetçiğin üzerine kapatılarak törpülenir(Şekil: 114). Böylece törpü, zımpara vazifesi görür.

Şekil 114

Törpüleme işlemi bittikten sonra kafa gazıyanı(bazıları, sırt gazıyanı demektedir) ile kaşığın sırtı kazınır (Şekil: 115).

Şekil 115

Kaşığın sırt kısmı kazındıktan sonra sap gazıyanı ile sapı kazınır(Şekil: 116).

Şekil 116

Sap kazındıktan sonra, iç gazıyanı ile son rötuşlar yapılır(Şekil: 117). Yörede bu aşamaya perdahlama denmektedir. Böylece kaşık bitirilmiş olur.

Şekil 117

4. 2. 2. 1. 2. Kemaller Köyü Yaylasında Kaşıkçılık

Bu yörede de kaşık yapımı köydeki ile hemen hemen aynıdır. Fakat bunun yanında da ufak tefek farklılıklar göze çarpmaktadır.

4. 2. 2. 1. 2. 1. Kemaller Köyü ile Yaylası Arasında Kaşık Yapımında Görülen Farklılıklar:

4. 2. 2. 1. 2. 1. 1. Aletlerdeki Farklılıklar

1. Köydekiler, kaşık yapımında zımpara kullanmamaktadır. Yayladakiler ise, kaşık bittikten sonra(daha düzgün görünmesi için) zımpara yapmaktadır.
2. Yaylanın bazı kısımlarında kullanılmakta olan keser farklıdır. Yaklaşık 2 yıldır kullanılmakta olan bu keserin ağız kısmı(kaşığın içini daha rahat oyabilmek için) özel olarak tasarlanmıştır (Şekil: 118).

Şekil 118

4. 2. 2. 1. 2. 1. 2. Terimlerdeki Farklılıklar

1. **İğinne**: kaşığın içi oyulmamış şekli (Şekil: 119).

Şekil 119

2. **Keserlek:** Kaşığın keserlenmiş hali. (Şekil: 120).

Şekil 120

3. **Yonulmuş:** Kaşığın yongalanmış hali(köyde, yalaklanmış hale gelmesi) ne denmekte(Şekil: 121).

Şekil 121

4. **Tez:** Tezgah(Şekil: 122).

Şekil 122

Yayla sakinlerinin kullandıkları terimlerden hatırlayabildikleridir.

4. 2. 2. 1. 2. 2. Yöredeki Kaşıkların Özellikleri

1. Yörede eskiden, kaşığın küçük olanı makbuldür. Oysa şimdi büyük kaşıklar tercih edilmektedir.
2. Yine eskiden yemek yedikleri kaşıkları sivri ağızlı yapmışlardır. Artık teflon tencerelerde kullandıkları için, tencereyi çizmesin diye sivri ağızlı kaşık yapımından da vazgeçilmiştir.
3. Kaşığın tipine de önem verilmemektedir. Sağlam olması yeterli kabul edilmektedir(Kocatürk, Ağustos 2006,Görüşme).

4. 2. 2. 1. 2. 3.Yörede Artık Yapılmayan Bazı Kaşık Çeşitleri

Yapımı zaman aldığı için, yörede bazı kaşık çeşitleri artık üretilmemektedir. Bunlardan yöre sakinlerinin hatırlayabildikleri bazı kaşık çeşitleri: Moda Kaşığı, düğmeli kaşık(daha iri şekillisi; koca düğmeli), develi kaşık, çekme veya çekmeli kaşık, boyalı ya da yağlı kaşık.

Yöre sakinlerinin anlattıklarından boyalı kaşık haricindeki kaşıkların tamamen aynı kaşık olduğuna kanaat getirilmiştir. Çünkü yapılan bazı görüşmelerde:

1. **Moda kaşığı:** Düğmeli kaşık ta denir. Kaşığın ön ve arka kısmında, kaşığın ağız ile sap kısmının birleştiği yerde gırtlak gibi bir çıkıntı yer almaktadır (Şekil: 123). Kaşığın bu kısmına düğme denmektedir. Arka tarafının sivri ve uzun olması moda kaşıklarında önemli bir noktadır(Kocatürk, Ağustos 2006,Görüşme).

Şekil 123

2. **Koca düğmeli kaşık:** Kaşık ustalarının deve hörgücüne benzediği için; develi kaşık, kendilerine doğru çekerek yaptıkları içinse, çekmeli kaşık adını verdikleri yine aynı kaşıktır(Bkz. Şekil: 123). (YILDIZ, Ağustos 2006,Görüşme).

3. **Boyalı(yağlı) kaşık:** Eskiden kaşık nakışlanıp bittikten sonra üzeri ö. 103 bir cila ile kaplanmaktadır. Bu tür kaşıklara boyalı kaşık denmektedir(Şekil: 1.

Şekil 124

Aynı zamanda bu tür kaşıklar cilaya uygun ağaçlarla yapılırdı.

4. 2. 2. 1. 2. 4. Yörede Cila(ruan)ya Uygun Ağaç Çeşitleri

1. **Kavlak(Karakurt) Ağacı:** Gerede tarafında yetişir. Ördeğin ağzı gibi alacalı bulacalı olur. Bazı yeri siyah bazı yeri beyazdır. Meşe ağacına benzeyen küçük bir ağaçtır(Keskin, Ağustos 2006, Görüşme).

2. **Armut Ağacı:** Sert bir ağaçtır. Bu nedenle cilaya uygundur. Ama artık kullanılmamaktadırlar(Keskin, Ağustos 2006, Görüşme).

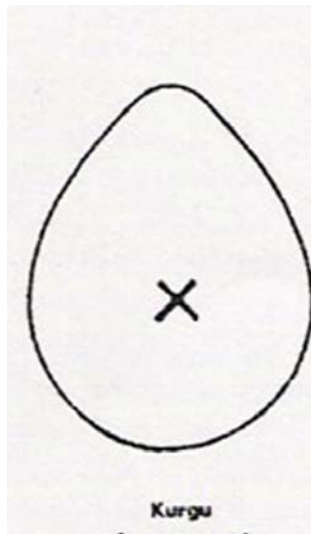
4. 2. 2. 1. 2. 5.Yörede Baskı Yapımı

Yörede yaklaşık 40 yıl kadar önce kaşıklara lastikten baskı yapılmaktadır. Kaşıklar yeşil ve kırmızı renklerde boyanmakta ve daha sonra cilalanmaktadır(KESKİN, Ağustos 2006, Görüşme). Artık bunlardan vazgeçilmiştir.

4. 2. 2. 1. 3. Adapazarı İli Taraklı İlçesi Kaşıklarında Kompozisyon Özellikleri

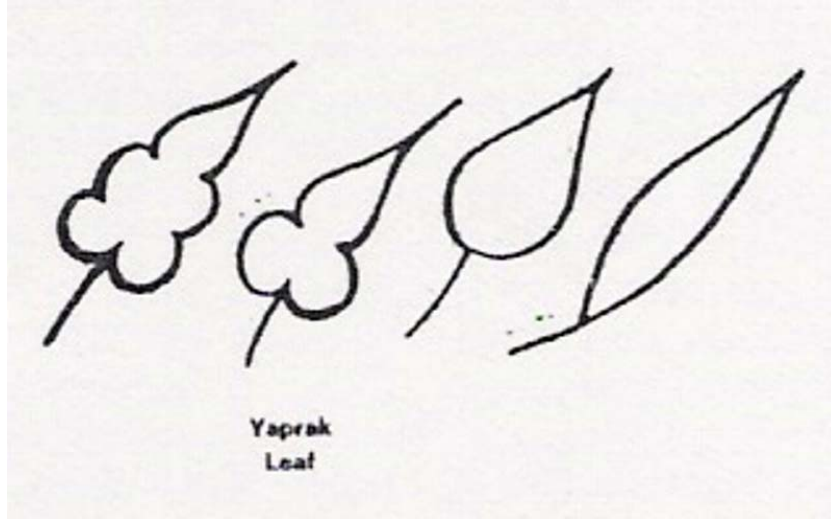
Kaşık boyama sanatı yöreye ilk olarak din görevlisi vazifesiyle gelen Aksekili İbrahim Efendi tarafından getirilmiştir.

Taraklı kaşıkları, diğer yörelerin kaşıklarından daha büyüktür. Aynı zamanda derin de değildir. Kompozisyonlar ortada kurgulanır(Şekil: 125).

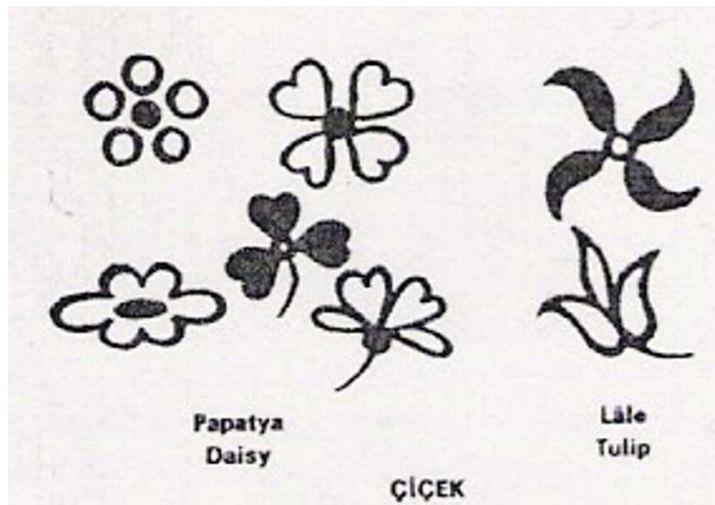
Şekil 125 (Züber,1985)

Ortada kırmızı tek bir çiçek vardır. Kaşığa derinlik vermek için ortadaki bu çiçeğe dikkat çekilir. Çiçeği çevreleyen yeşil yapraklar düz veya yuvarlak kenarlıdır(Şekil: 126).

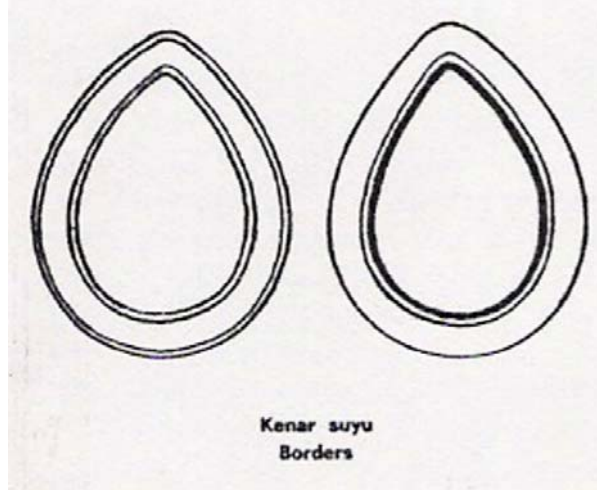
Şekil 126 (Züber,1985)

Kompozisyonlarda genellikle papatya türünden yuvarlak yapraklı çiçekler görülür. Çiçeklerin göbekleri sarı yıldız ile boyanır(Şekil: 127).

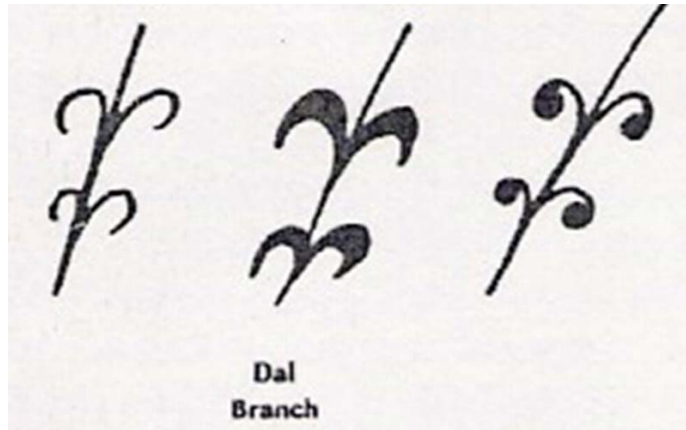
Şekil 127 (Züber,1985)

Kaşığın ağız kısmında kaşığın şeklini ortaya çıkarmak ve büyük olan ağza incelik vermek için kenar suyu bulunmaktadır(Şekil: 128).

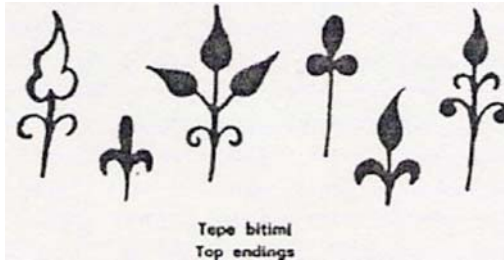
Şekil 128 (Züber,1985)

Bu şekilde kaşığın ağız kısmı daha küçük görünmektedir. Kenar suyunun içerisinde de yuvarlak bir çiçek, yaprak ve kıvrık dallardan oluşan kompozisyonlar vardır.(Şekil: 129)(Züber,1985: 38).

Şekil 129 (Züber,1985)

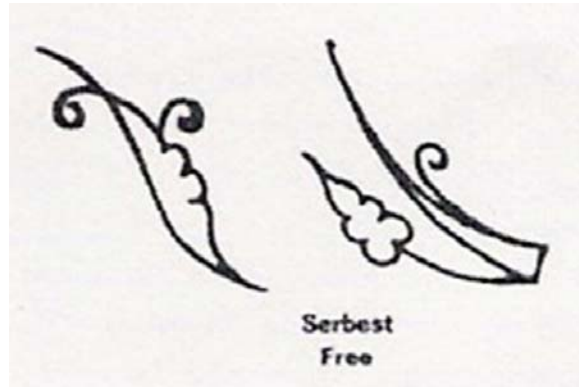
Aşağıda Taraklı Yöresi kaşıklarında görülen tepe bitimleri(Şekil:130), bağ (Şekil:131), serbest yaprak motifleri(şekil:132), vazo ve saksı motifleri (Şekil: 133) görülmektedir.

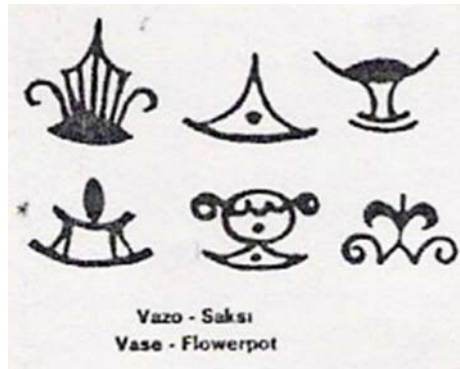
Şekil 130 (Züber, 1985)

Şekil 131 (Züber, 1985)

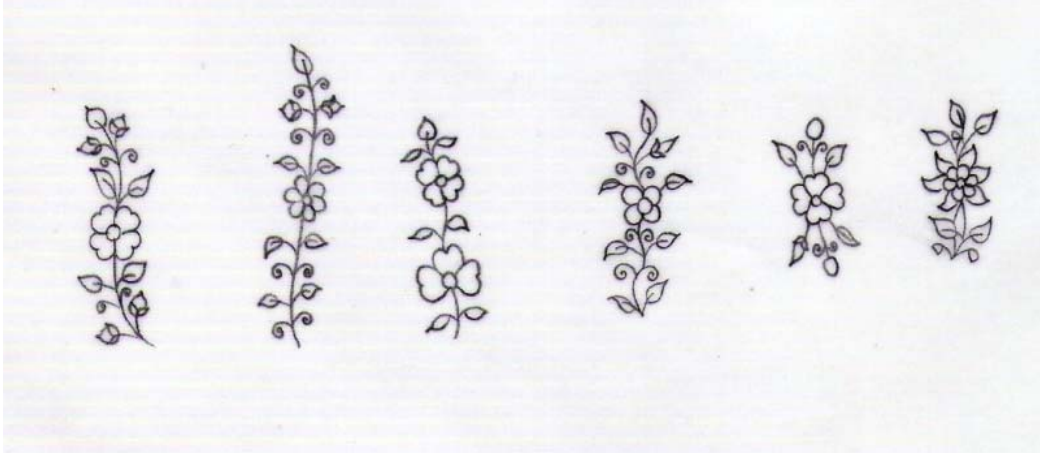

Şekil 132 (Züber, 1985)

Şekil 133 (Züber, 1985)

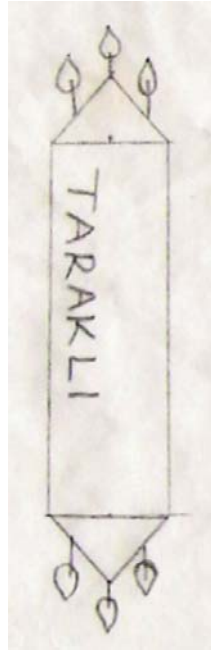
Aşağıda yörede görülen sap desenlerinden örnekler yer almaktadır(Şekil: 134-137).

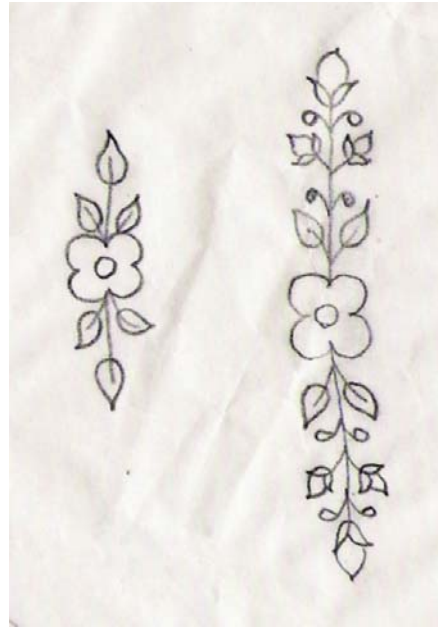
Şekil 134

Şekil 135

Şekil 136

Şekil 137

Aşağıda Taraklı yöresine ait kaşık ağzı kompozisyon örnekleri yer almaktadır(Şekil: 138-139).

Şekil 138

Şekil 139

4. 2. 2. 1. 4. Yöreye Ait Kaşık Örnekleri

Örnek No : 1

Şekil No : 140

İlgili Koleksiyon : Sabri BULUNTEKİN

Koleksiyona Geliş Tarihi : 1991

Koleksiyona Geliş Biçimi : Satın alma

Koleksiyondaki Yeri : Satma

İnceleme Tarihi : 15 -8– 2006

Ürünün Yapılış Tarihi : 1906

Bugünkü Durumu : Sağlam

Onarım Görüp Görmediği : Görmemiş

Ürünün Yöresel Adı : Kaşık

Boyutları :

Ağız boyu : 7.5

Ağız genişliği : 4.5

Boyun boyu : 0.5

Boyun genişliği : 1.5

Sap boyu : 13.5

Toplam boy :21.5

Kullanılan Malzemeler :

Araçlar : Bıçak, keser, eğdi(Yörede İğdi denmekte),
törpü, kazıma bıçakları(Yörede;kafa gazıyanı, sap gazıyanı, iç gazıyanı)

Gereçler : Kayın

Uygulanan Teknik : Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : Kaşığın ağız kısmı sivridir. Boynu kulaklı, sap kısmı ise düz- sivri tepelidir.

Kaynak Kişi Künyesi :

Soyadı	: BULUNTEKİN
Adı	: Sabri
Doğum Yeri ve Yılı	: Taraklı-1945
Kaç Yıl Yörede Oturduğu	: 61 yıl
Öğrenim Durumu	: Ticaret Lisesi
Mesleği	: Emekli Memur
Açık Adresi	: Ulu Cami mah. Ankara Cad. No: 40 Taraklı / SAKARYA

Örnek No : 2

Şekil No : 141

İlgili Koleksiyon : Sabri BULUNTEKİN

Koleksiyona Geliş Tarihi : 1996

Koleksiyona Geliş Biçimi : Satın alma

Koleksiyondaki Yeri : Satma

İnceleme Tarihi	: 15 -8– 2006
Ürünün Yapılış Tarihi	: 1906
Bugünkü Durumu	: Sap ve ağız kısmında yer yer mantarlaşmalar başlamış.
Onarım Görüp Görmediği	: Görmemiş
Ürünün Yöresel Adı	: Kaşık
Boyutları	:
Ağız boyu	: 8
Ağız genişliği	:5.5
Boyun genişliği	:1
Sap boyu	: 16
Toplam boy	:24
Kullanılan Malzemeler	:
Araçlar	: Bıçak, keser, eğdi(Yörede iğdi denmekte), törpü, kazıma bıçakları(Yörede;Kafa gazıyanı, sap gazıyanı, iç gazıyanı)
Gereçler	: Şimşir
Uygulanan Teknik	: Kazıma ve oyma tekniği
Birimlerin Biçimlendirilmesi	: Kaşığın ağız kısmı sivridir. Boynu düz, sap kısmı ise düz- sivri tepelidir.

Kaynak Kişi Künyesi :

Soyadı : BULUNTEKİN
Adı : Sabri
Doğum Yeri ve Yılı : Taraklı-1945
Kaç Yıl Yörede Oturduğu : 61 yıl
Öğrenim Durumu : Ticaret Lisesi
Mesleği : Emekli Memur
Açık Adresi : Ulu Cami mah. Ankara Cad. No: 40
Taraklı /SAKARYA

Örnek No	: 3
Şekil No	: 142
İlgili Koleksiyon	: Sabri BULUNTEKİN
Koleksiyona Geliş Tarihi	: 1996
Koleksiyona Geliş Biçimi	: Satın alma
Koleksiyondaki Yeri	: Satma
İnceleme Tarihi	: 15 -8- 2006

Ürünün Yapılış Tarihi : 1906

Bugünkü Durumu : Sağlam

Onarım Görüp Görmediği : Görmemiş

Ürünün Yöresel Adı : Kaşık

Boyutları :

Ağız boyu : 7

Ağız genişliği : 5

Boyun genişliği : 0.5

Sap boyu :13.5

Toplam boy :20.5

Kullanılan Malzemeler :

Araçlar : Bıçak, keser, eğdi(Yörede iğdi denmekte), törpü, kazıma bıçakları(Yörede; kafagazıyanı, sap gazıyanı, iç gazıyanı) ,ıstampa, kazan

Gereçler : Kayın odunu,şeker boyaları, çam sakızı, beziryağı

Uygulanan Teknik : Kazıma, oyma ve baskı tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : Kaşığın ağız kısmı sivridir. Boynu dirsekli, sap kısmı ise düz- sivri tepelidir.

Kompozisyon : Ağzın tam ortasında kırmızı ile boyanmış tek bir çiçek vardır. Çiçeğin ortası sarı yıldız ile boyanmıştır. Etrafında yuvarlak kenarlı yapraklar bulunmaktadır Kenarlarda ağzı çevreleyen bir su motifi vardır. Motifin içerisinde ise geometrik bir süslemearasında iki yapraklı çiçek motifi yer alır. Desen simetriktir.

Kaşığın boynunda, su motifi içerisindeki çiçek motifinden bir tane tek başına yer alır.

Sap ucuna doğru ise, kaşık ağzının tam ortasında yer alan çiçek ve yeşil yapraklar yer almaktadır.

Kaşığın arka ve yan kısımlarında süsleme yoktur.

Kullanılan Renkler : Sarı yıldız, kırmızı, yeşil, siyah

Kaynak Kişi Künyesi :

Soyadı : BULUNTEKİN
 Adı : Sabri
 Doğum Yeri ve Yılı : Taraklı-1945
 Kaç Yıl Yörede Oturduğu : 61 yıl
 Öğrenim Durumu : Ticaret Lisesi
 Mesleği : Emekli Memur
 Açık Adresi : Ulu Cami mah. Ankara Cad. No: 40

Taraklı / SAKARYA

Örnek No : 4

Şekil No : 143

İlgili Koleksiyon : Sabri BULUNTEKİN

Koleksiyona Geliş Tarihi : 1996

Koleksiyona Geliş Biçimi : Satın alma

Koleksiyondaki Yeri : Satma

İnceleme Tarihi : 15 -8– 2006

Ürünün Yapılış Tarihi : 1991

Bugünkü Durumu : Sağlam

Onarım Görüp Görmediği : Görmemiş

Ürünün Yöresel Adı : Kaşık

Boyutları :

Ağız boyu : 8

Ağız genişliği : 5.5

Boyun genişliği : 1

Sap boyu : 13.5

Toplam boy : 21.5

Kullanılan Malzemeler :

Araçlar : Bıçak, keser, eğdi(Yörede iğdi denmekte),
törpü, kazıma bıçakları(Yörede; kafa gazıyanı, sap gazıyanı, iç gazıyanı), ıstampa,
kazan

Gereçler : Kayın odunu, şeker boyaları, çam sakızı,
beziryağı

Uygulanan Teknik : Kazıma, oyma ve baskı tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : Kaşığın ağız kısmı sivridir. Boynu düz, sap kısmı ise düz- sivri tepelidir.

Kompozisyon : Ağızın tam ortasında kırmızı ile boyanmış saksı içerisinde tek bir çiçek vardır. Çiçeğin ortası sarı yıldız ile boyanmıştır. Etrafında yuvarlak kenarlı yapraklar bulunmaktadır. Kenarlarda ağız çevreleyen bir su motifi vardır. Bu motifin içerisinde ise ağızın sivri ucuna ve tam karşısına gelen çukur kısmın başladığı yer ile ağızın sağ ve sol yanlarının ortasına birer çiçek motifi yerleştirilmiştir. Tomurcuklu ve yapraklı dallar, sağ ve sol yandaki çiçeklerden dağılmaktadır. Desen simetriktir.

Kaşığın boynunda, herhangi bir süsleme yoktur.

Sap ucuna doğru ise, kenar suyu motifinde yer alan desen bulunmaktadır. Kaşığın arka ve yan kısımlarında süsleme yoktur.

Kullanılan Renkler : Sarı yıldız, kırmızı, yeşil, siyah

Kaynak Kişi Künyesi :

Soyadı : BULUNTEKİN

Adı : Sabri

Doğum Yeri ve Yılı : Taraklı-1945

Kaç Yıl Yörede Oturduğu : 61 yıl

Öğrenim Durumu : Ticaret Lisesi

Mesleği : Emekli Memur

Açık Adresi : Ulu Cami mah. Ankara Cad. No: 40

Taraklı / SAKARYA

Örnek No : 5

Şekil No : 144

İlgili Koleksiyon : Sabri BULUNTEKİN

Koleksiyona Geliş Tarihi : 2005

Koleksiyona Geliş Biçimi : Satın alma

Koleksiyondaki Yeri : Satma

İnceleme Tarihi : 15 -8– 2006

Ürünün Yapılış Tarihi : 2005

Bugünkü Durumu : Sağlam

Onarım Görüp Görmediği : Görmemiş

Ürünün Yöresel Adı : Kaşık

Boyutları :

Ağız boyu : 6.5

Ağız genişliği : 4.5

Boyun genişliği : 1

Sap boyu :14

Toplam boy : 20.5

Kullanılan Malzemeler :

Araçlar : Bıçak, keser, eğdi(Yörede iğdi denmekte), törpü, kazıma bıçakları(Yörede; kafa gazıyanı, sap gazıyanı, iç gazıyanı)

Gereçler : Kayın

Uygulanan Teknik : Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : Kaşığın ağız kısmı ovaldır. Boynu düz, sap kısmı ise düz- sivri tepelidir.

Kaynak Kişi Künyesi :

Soyadı : BULUNTEKİN
Adı : Sabri
Doğum Yeri ve Yılı : Taraklı-1945
Kaç Yıl Yörede Oturduğu : 61 yıl
Öğrenim Durumu : Ticaret Lisesi
Mesleği : Emekli Memur
Açık Adresi : Ulu Cami mah. Ankara Cad. No: 40
Taraklı /SAKARYA

Tablo 1
Kaşıık Bıçım Tablosu

Örnek No:	Ağız		Boyun			Sap
	Sivri	Oval	Dirsekli	Düz	Kulaklı	Düz-sivri tepeli
1	X				X	X
2	X			X		X
3	X		X			X
4	X			X		X
5		X		X		X
Toplam:	4	1	1	3	1	5

Tablo 1 incelendiğinde 4 kaşığın ağızı sivri, 1 kaşığın ağızı oval, 3 kaşığın boynu düz, 1 kaşığın boynu dirsekli, 1 kaşığın boynunun kulaklı, 5 kaşığın sapının ise düz- sivri tepeli olduğu görülmüştür.

Tablodan da anlaşıldığı gibi ağız; sivri, boynu; düz, sapı; düz- sivri tepeli kaşıık sayısı çoğunluktadır. Fakat kaşııkların yapım seneleri incelendiğinde kaşıık ustalarının da söylediğı gibi ağızı sivri kaşıık yapımından vazgeçildiğı tespit edilmiştir.

Tablo2
Renk Döküm Tablosu

Örnek No:	AĞIZ				BOYUN		SAP			
	Sarı	Kırmızı	Yeşil	Siyah	Sarı	Yeşil	Sarı	Kırmızı	Yeşil	Siyah
3	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
4	X	X	X	X			X	X	X	X
Toplam:	2	2	2	2	1	1	2	2	2	2

Tablo 2 incelendiğinde tablodan da anlaşıldığı gibi iki örnekte de sarı ve yeşil en çok kullanılan renklerdir.

Kaşıkların ağız ve saplarında sarı, kırmızı, yeşil, siyah renkler hakimdir.

Tablo 3
Boyut Döküm Tablosu

Örnek No:	AĞIZ							BOYUN			SAP		
	Genişlik			Boy				Genişlik			Boy		
	4.5	5	5.5	6.5	7	7.5	8	0.5	1	1.5	13.5	14	16
1	X					X				X	X		
2			X				X		X				X
3		X			X			X			X		
4			X				X		X		X		
5	X			X					X			X	
Toplam:	2	1	2	1	1	1	2	1	3	1	3	1	1

Tablo 3 incelendiğinde ağız genişliği 4.5 cm olan kaşık sayısı 2, 5 cm olan kaşık sayısı 1, 5.5 cm olan kaşık sayısı ise 2 tanedir. Ağız boyu 6.5cm, 7cm, 7.5cm olan kaşık sayısı birer tane, 8 cm olan 2 kaşık sayısı ise 2 tanedir.

Boyun genişliği 1cm olan kaşık sayısı 3, 0.5 ve 1.5 cm olan kaşık sayısı ise, birer tanedir.

Sap uzunluğu 13.5cm olan kaşık sayısı 3, 14 ve 16cm olan kaşık sayısı ise birer tanedir.

Tablodan da anlaşıldığı gibi kaşık ağzı genişliğinde en çok 4.5 ve 5.5 cm, kaşık ağzı boyunda 8cm, kaşık boyun genişliğinde en çok 1cm, sap uzunluğunda ise, 13.5cm'ler tercih edilmiştir.

4. 2. 2. 2. Antalya İli Akseki İlçesi Bademli Köyü'nün Cevizli Bucağında Kaşık Yapımı

En güzel işçilik ve değişik şekillerdeki kaşıklar Akseki ilçesinin Bademli Köyü'nün Cevizli Bucağında yapılmaktadır (Şekil:145)(Züber,1985:35).

Şekil 145 (Hüsnu ZÜBER Evi)

Köy sakinleri genellikle kış aylarında kaşık yapmaktadırlar. Yörede büyük küçük herkesin kaşık yapımına yardımcı olduğu görülmektedir(Eren,1984:8).

Süs eşyası olarak kullanılacak olan bu kaşıkları oyan sanatçılar, bir kış süresince ancak 4-5 kaşık biçimi oluştururlar. Oluşturulan bu biçimleri bir sonraki yıl yapmazlar(Züber,1985:85). Bu da onların sürekli yeni arayışlar içerisinde olduklarını göstermektedir.

Kaşık, ağacın gövde kısmından yapılmaktadır. Gövdenin çapının en az 10cm. olması gerekmektedir.

Ağaç, yeni kesildiğinde daha iyi işlendiği için, bekletilmemektedir. Eğer bekletilmişse biraz suda bırakılmaktadır(Eren,1984:9).

Yapılan araştırmada Trabzon ili Sürmene İlçesi Köprübaşı Köyünde de kurumuş şimşir ağacından yapılmış olan taslakların suda bekletildiği görölmüőtür.

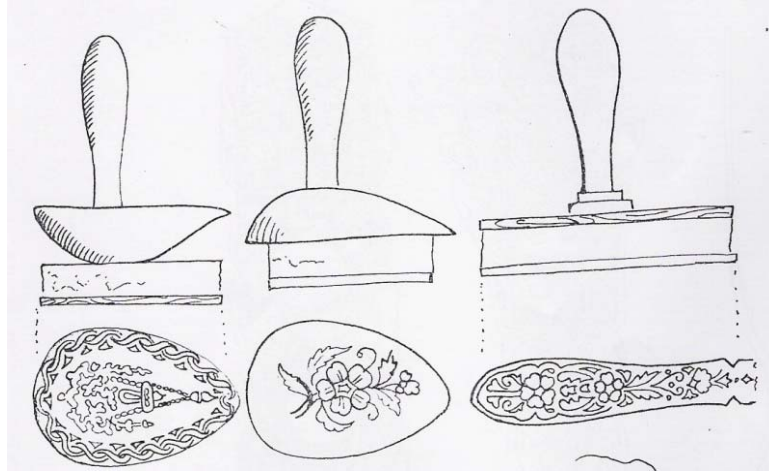
4. 2. 2. 2. 1.Yörede kaşık yapımı:

Önce testere ile ağač kesilir. Kesilen ağač kaőıđın uzunluğuna göre parçalara ayrılır. Bu uzunluk genelde 25cm. olur. Parçalar keser ile ortadan yarıılır. Ağız kısmı oyularak taslak haline getirilir. Taslak haline getirilen ağač en az 1-2 gün açık havada bırakılır. Daha sonra törpü ile düzeltilir. Eđdi ile ağız kısmının kabası alınır. İç sıyrık ile kaőıđın ağız kısmı inceltilir. Bıçak yardımı ile kalan pürüzler giderilir. Sistire ile ince zımparası yapılır (Eren,1984).

4. 2. 2. 2. 2. Yörede Kaşık Boyama:

İlk önce kaşığa astar boyası sürölür. Bu boya sarıya bakan toprak rengindedir. Daha sonra bezeme yapılarak kaşığın cilalanmasına geçilir. Süslemede genellikle anilin boyalar kullanılır(Eren,1984).

Desenler kaşığa ıstampa(lastik kalıp) baskı tekniği ile geçirilir(Şekil: 146). Konya Yöresine yakın olmasından dolayı bu tekniği o yöreden almıştır(Züher,1985:39).

Şekil 146 (Özbel, 1949)

Aşağıda Züber Evi'nde yer alan Bademli kaşıklarından örnekler yer almaktadır(Şekil: 147)

Şekil 147(Hüsnü ZÜBER Evi)

4. 2. 2. 2. 3. Yörede Kaşıkların Konusu

Yörede boyanan kaşıklar, eskiden Konya ve Korucu Kaşıkları motiflerinden esinlenilerek boyanmakta iken bugün güncel desenlerle boyanmaktadır (Züber1985:341). Bu desenlere örnek: Deniz feneri ve açelya verilebilir.

4. 2. 2. 2. 4. Bademli Kaşıklarının Etkilendiği Yörelere

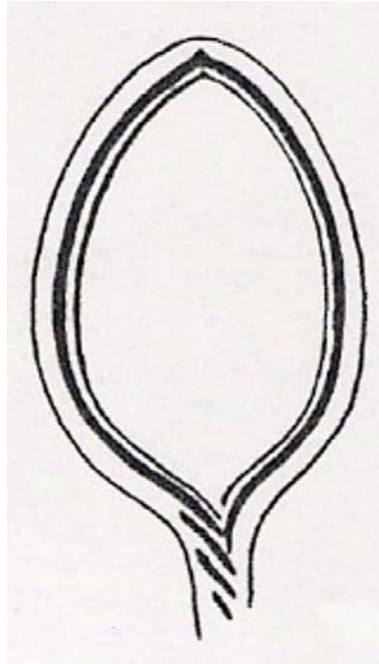
Bademli yöresi kaşıkları Konya ve Taraklı Yöresi Kaşıklarından etkilenmiştir(Züber,1985: 39). Yapılan çalışmada bu etkileşimler aşağıdaki şekilde maddelenmiştir:

1. Istamp tekniğini Konya Yöresi'nden almıştır.
2. Buket tarzındaki çiçek motiflerinde Konya Yöresi'nden etkilenmiştir.
3. Taraklı Yöresi'nde kullanılan motiflerden etkilenmiştir.

4. 2. 2. 3. Balıkesir İli Korucu İlçesi Kaşıkları

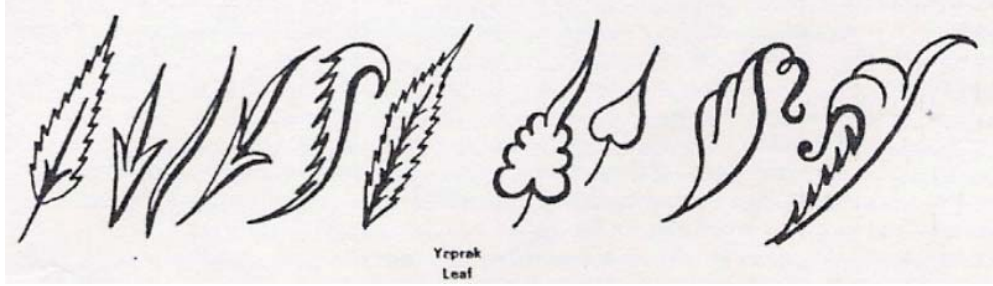
4. 2. 2. 3. 1. Balıkesir İli Korucu İlçesi Kaşıklarında Kompozisyon Özellikleri

Korucu kaşıklarında diğer illerin kaşıklarından farklı olarak; ortada bulunan motifi çevreleyen bir ya da biri ince biri kalın iki siyah düz çizgi vardır(Şekil: 148).

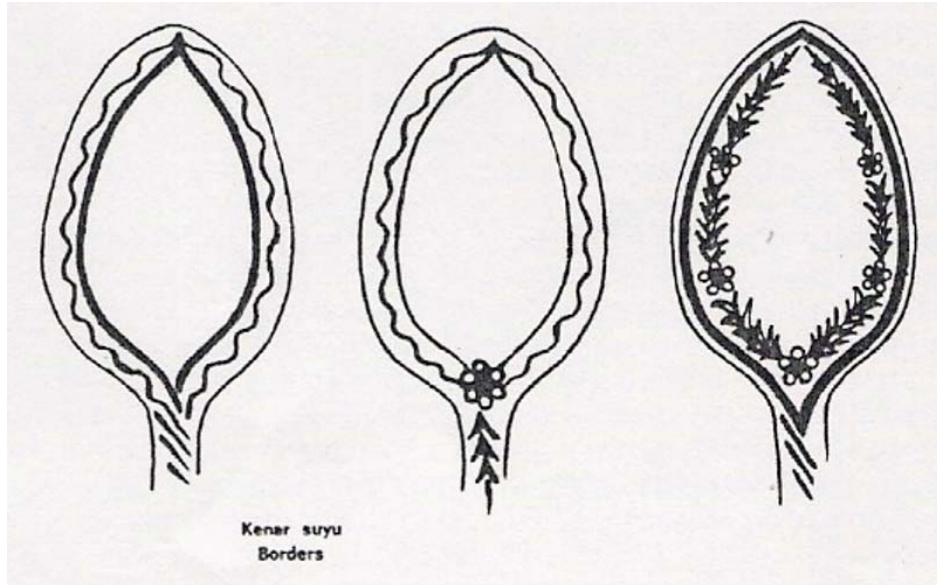
Şekil 148 (Züber,1985)

Bunların arasında ise; sivri, dikenli yapraklar, yuvarlak yapraklı(Şekil:149).

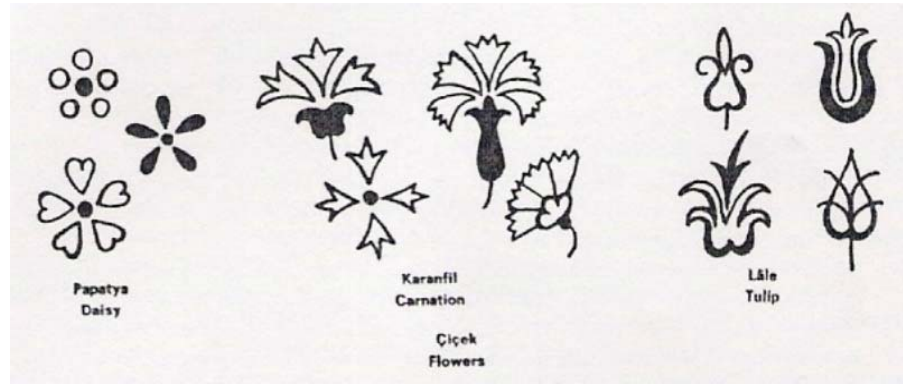
Şekil 149 (Züber,1985)

çiçekler veya yaldızla yapılan zikzak çizgilerden oluşan bir su görülür. Bu çizgiler kaşığın ağzı sivri kısmında birleşirler. Boyun kısmında ise giderek kısalan üç eğik çizgi ile burularak bitirilir. Bazı örneklerde ise, 5-6 yuvarlak taç yapraklı küçük bir çiçek yapıldıktan sonra buruldukları görülmektedir(Şekil: 150).

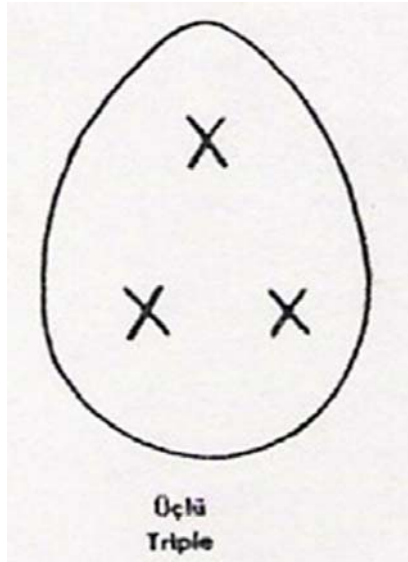
Şekil 150 (Züber, 1985)

Çerçevenin içinde bulunan ana motif genellikle; karanfil, papatya ve laleden oluşan üçlü, simetrik bir kompozisyonndan oluşmaktadır(Şekil: 151).

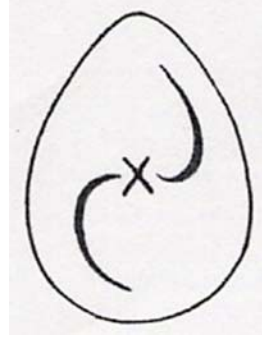
Şekil 151 (Züher, 1985)

Çiçeklerden biri kaşığın ağız ucunda diğerleri ise, iki yandadır(Şekil:152).

Şekil 152 (Züher, 1985)

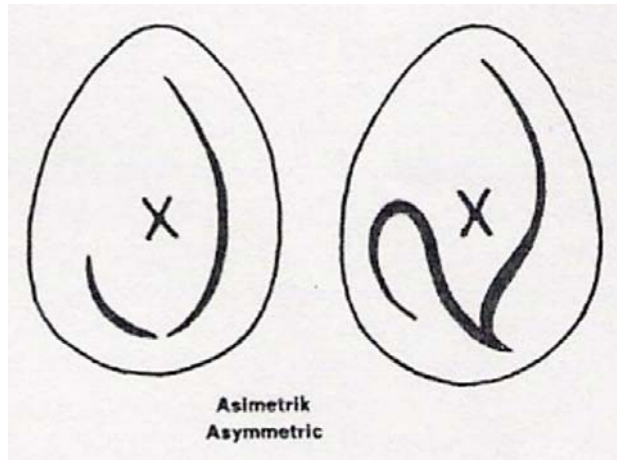
Çiçeklerin saplarının bazen serbest bir eğimle bittiği de olur(Şekil:153).

Şekil 153 (Züher, 1985)

Kontürler, sarı veya beyaz yıldızla çizilmektedir. Yaprak uçları yıldızla özellikle belirtilmektedir.

Korucu kaşıklarında asimetrik kompozisyonlara da rastlanmaktadır. Bu tarz kompozisyonlarda bir yanda büyük bir çiçek ya da yaprak bulunmaktadır(Şekil:154).

Şekil 154 (Züher, 1985)

Çiçeklerin yapraksız olarak tek başına kullanıldığı kompozisyonlar da vardır.

Kaşıklara desen basılmadan önce astar boyası sürülür. Astar boyada; portakal sarısı, kokulu sarı denilen orta sarı ve açık sarı renkler kullanılır.

Kaşığı yapan kişi imzasını kaşığın ağız kısmının sırtına ve sapına atar. “Korucu hatırası” yazısı da buraya yazılmaktadır. Yazılar ve desenlerin tamamı siyah ıstampa ile basılmaktadır(Züber,1985:38).

Aşağıdaki örnekte bu şekilde tamamlanmış bir kaşık örneği ıstampa ile birlikte görülmektedir(Şekil: 155).

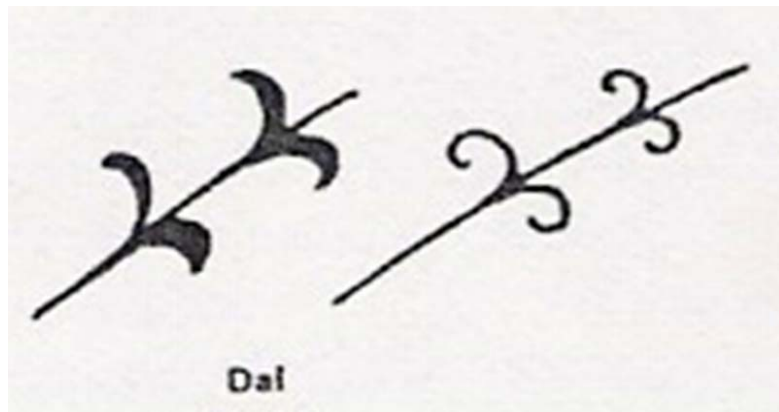
Şekil 155 (Hüsni ZÜBER Evi)

Istampa ile basılan desenlerin araları yeşil ve siyah renklerle doldurulmaktadır.

Günümüzde tüm el sanatlarımızda yaşanan değişiklikler gibi yöredeki motifler de olumsuz yönde değişmiştir. Bu değişiklikler kendini; çok basit yuvarlak yapraklı çiçekler ve bulut motifini hatırlatan iğne yapraklar şeklinde göstermektedir. Kullanılan renkler ise; mavi, kırmızı, sarı, yeşil, siyahtır.

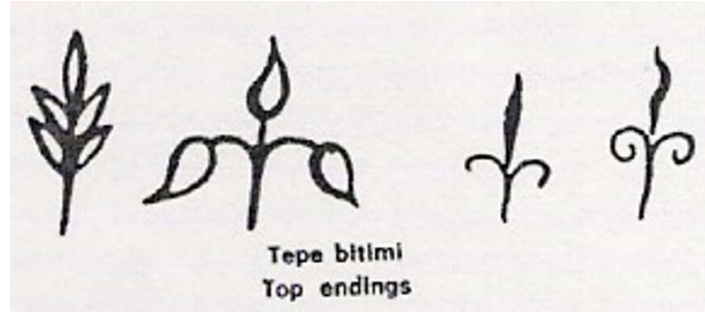
Kaşıkların üzerinde, saksı içinde çiçek motiflerine sıkça rastlanmaktadır. Çünkü, yöre halkı bitkiyi saksıda görmektedir. Bölgede genellikle çam gibi iğne yapraklı ve ahlat gibi dikenli dallı ağaçlar bulunmaktadır. Bu da kaşıklarda kullanılan yaprak motiflerinin sivri uçlu ve kenarları tırtıllı olmasının nedenini açıklamaktadır(Züher, 24 Nisan 2006,Görüşme).

Dallar incedir ve üzerinde karşılıklı yapraklar bulunmaktadır(Şekil: 156)

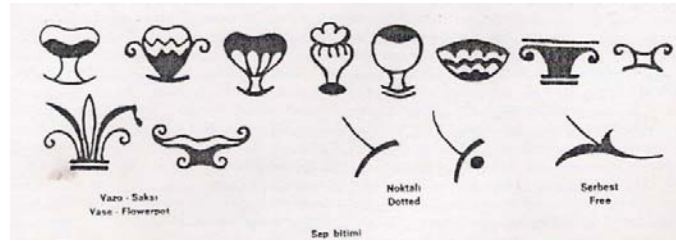
Şekil 156 (Züher, 1985)

Aşağıda Korucu Kaşıklarında görülen tepe bitimi çizimleri görülmektedir (Şekil: 157).

Şekil 157 (Züher, 1985)

Aşağıda Korucu Kaşıklarında görülen vazo- saksı, sap bitimi çizimleri görülmektedir (Şekil: 158).

Şekil 158 (Züher, 1985)

4. 2. 2. 3. 2. Balıkesir İli Korucu İlçesi Kaşıklarında Konu

Korucu kaşıklarında konu olarak: Truva atı, yelkenli, kuş, kiraz, cami, Kıbrıs, çeşitli amblem ve portreler işlenmiştir. Amblemlerde: kooperatifçilik, adalet, hürriyet, partiler, ormancılar vb. portrelerde ise: Atatürk, padişahlar, parti başkanları, Mevlana vb. gibi konular işlenmiştir. İlk kaşık boyama sanatını başlatan kişi daha önce Konya'ya çalışmaya giden Hoca Şih İsmail Efendi'dir. Mevlana kompozisyonlarına rastlanmasının nedeni de bu yüzdendir (Züher, 1985:341).

4. 2. 2. 4. Çanakkale İli Çan İlçesi Kaşıkları

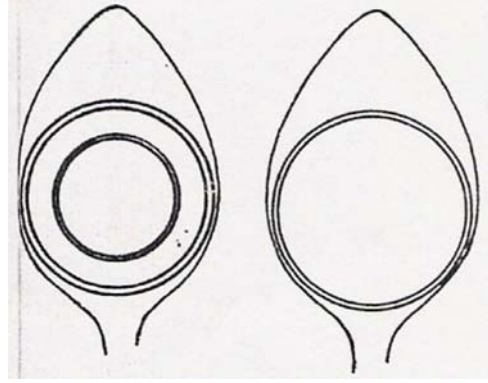
Çan'da kaşık boyama işi fazla yaygın değildir. Bu nedenle kaşık boyamanın yaygın olduğu Konya, Taraklı, Korucu Yörelerinden daha sonra kaşıkların boyanmaya başlandığı anlaşılmaktadır(Şekil: 159).

Şekil 159 (Hüsni ZÜBER Evi)

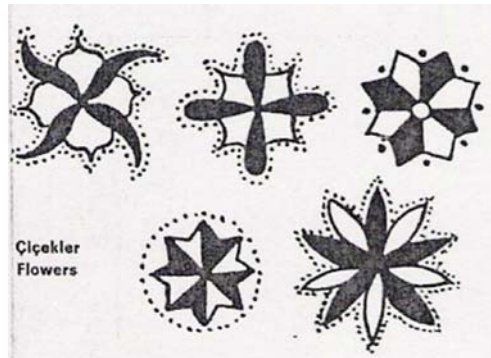
4. 2. 2. 4. 1. Çan Yöresi'nde Kaşık Boyama:

Oyma işlemi tamamlanan kaşıklar, sulandırılmış sarı toz yün boyası içinde bir süre bekletilir. Daha sonra çıkartılarak güneşte kurutulur. Desenler kaşığın üzerine kurşun kalem ile çizilir. Yörede ıstampa yani lastik kalıp kullanılmaz. Siyah ispirtolu kalem ile üzerinden geçilir. İspirtolu kalem kullanılmasının nedeni: Çabuk kuruduğu ve ağacın dokusuna işlediği içindir. Kaşığın ağız kısmının geniş kısmına iç içe iki daire çizilir(Şekil: 160).

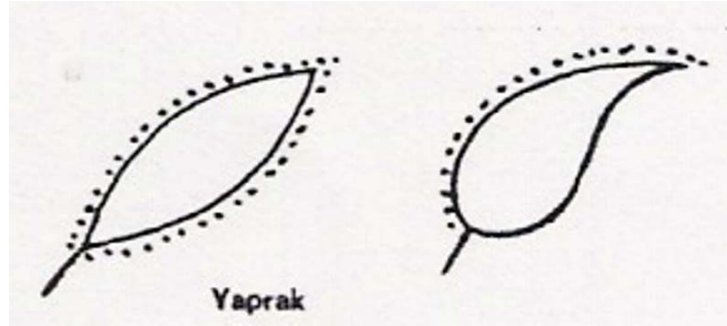
Şekil 160 (Züher, 1985)

Dairelerin ortasına tek bir çiçek yerleştirilir. Bu çiçeğin dört yuvarlak taç yaprağı bulunmaktadır. Genellikle karanfil tercih edilmektedir(Şekil: 161).

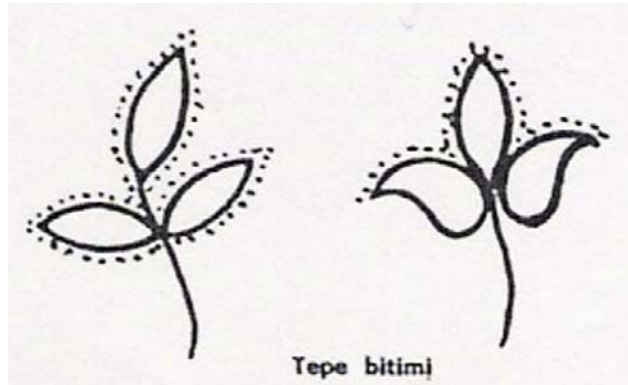
Şekil 161 (Züher, 1985)

Çiçeğin sapı birinci dairenin dışına çıkartılır. Serbest olarak karşılıklı iki yaprakla ya kaşığın boynuna doğru uzatılır ya da ikinci daireye dayandırılır. Kaşığın ucunda kalan boşluğa ve sapın bitimine iki yaprak arasında kırmızı bir gonca yerleştirilir. Büyük bir çiçek ile de dış çerçeveye kadar olan boşluk doldurulur. Bu çiçek, kesişen dairelerden oluşmaktadır. Yapraklar sırayla kırmızı ve yeşil renklerle boyanır. Çiçek ve yaprakların kenarlarına siyah renkle kısa çizgiler veya noktalar yapılır. Bunun nedeni; kaşık ustasının, yörede yetişen söğüt ağacının küçük tırtıllı yapraklarından etkilenmesidir(Şekil: 162)(Züber, 1985).

Şekil 162 (Züber, 1985)

Aşağıda yörede kullanılan dal ve tepe bitimi motifleri görülmektedir(Şekil:163).

Şekil 163 (Züber, 1985)

4. 2. 2. 4. 1. 1. Çan kaşıklarında kullanılan renkler

Çan Kaşıklarında renk olarak, kırmızı ve yeşil renkler kullanılmaktadır. Hazırlanan desenler bu renkler ile boyanmaktadır.

4. 2. 2. 4. 2. Çan Kaşıklarının Etkilendiği Yöreler

Yapılan araştırmalardan anlaşıldığı gibi Çan Kaşıkları üç yörenin etkisi altında kalmıştır. Bu yöreler: Korucu, Taraklı ve Konya yöreleridir(Züber,1985:39). Bu araştırmada bu etkileşimler aşağıdaki gibi maddeleştirilmiştir:

1. Çan Kaşıkları, coğrafi yakınlık nedeni ile Korucu Kaşıklarından etkilenmiştir. Bu etkileşim; sarı astar boyası kullanımı, tırtıllı yapraklar ve kenarlardaki çift çizgiden anlaşılmaktadır.
2. Ortaya yapılan tek bir çiçek motifi ile Taraklı Yöresi'nde yapılan kaşıklardan Çan'da yapılan kaşıkların etkilendiği görülmektedir.
3. Kaşıkların sap kısmına yazılan manalı sözlerden ise, Konya Kaşıklarından etkilenildiği anlaşılmaktadır. Bunlardan birkaçı:
 “babamın adı Mülazım, kuzu kebabına ne lazım.”
 “en büyük ahlaksızlık insanın insanı sömürmesidir”(Züber,1985:39).

4. 2. 2. 5. Konya Kaşıkları

Kaşık denince akla ilk olarak Konya Kaşıkları gelmektedir. Konya bu alanda kaşık ve kaşıkçılığın başkenti durumundadır(Şekil: 164).

Şekil 164 (Hüsni ZÜBER Evi)

Yakın zamanlarda sadece Konya'nın Ahırlı bucak merkezi ve Bozkır Bucağı'nın Yaz damı Köyünde yapılmaktadır. Burada yapılan kaşıklar normal yemek ve süs kaşıklarından daha büyüktür(Züber,1985:36).

Konya'da satılan kaşıkların taslakları Antalya- Bademli, Adapazarı- Taraklı, Kütahya- Gediz'den temin edilmektedir.

Bademli Yöresindeki kaşıkkırlar, yakınlığı nedeni ile oydukları kaşıkları Konya'da satmaktadırlar. Satın alınan kaşıklar, Konya il merkezinde boyanıp cilalanmaktadırlar. Burada boyandıkları için de bu kaşıklara Konya Kaşıkları denmektedir(Züber,1985: 36).

Özbel'in(1949:6) anlattığına göre Konya Kaşıkları çok eskiden 15 değişik şekilde yapılmakta idi. 1949'larda ise, çeşit sayısı 3'e düşen bu kaşıklar, kulaklı, düz ve pürün adlarını almışlardır. Kaşıkların ağız kısımları da büyük ve küçük olmak üzere iki şekilde yapılmaktadır.

Konya kaşıkları, seyahat hatırası olarak alınmaktadırlar. Yemek yemek için kullanılmazlar. Kaşıkların boyları ortalama 21cm.uzunluğundadır(Glassie,2002).

Kaşıkcılık sanatının Konya'ya, Orta Asya'dan Anadolu Selçukluları yolu ile geldiği tahmin edilmektedir. Bu devirde Konya'da loncalar elinde bir kaşıkcı esnafı doğmuş, kaşıkcılık sanatı oldukça gelişmiştir(Önder,1962:366).

Zamanımızda, Selçuklu devrine ait herhangi bir tahta kaşık örneği yoktur. Fakat bu sanatın Konya'da yaygın olduğuna dair yazılı metinler bulunmaktadır. Bu metinlerde; kaşıkcılığın Konya'da yaygın olduğu ve ayrı bir kaşıkcı çarşısı bulunduğu bahsedilmektedir(Önder,1985:187).

Konya, Selçuklu Dönemi'nde, birçok ünlü bilgini ve seyyahı bir araya getirmiştir. Dolayısı ile Konya'daki medreseler bu dönemde öğrenci akınına uğramışlardır.

Medreselerdeki öğrenciler, kaşığın Konya'daki ilk sanatçıları olarak anılmaktadırlar. Bu öğrenciler boş zamanlarında ağaçtan kaşık oyup, pazarda satarak ihtiyaçlarını karşılamışlardır. Bu yüzden medrese talebelerine Konya'da “Kaşıkcı Molla” denmiştir. Yerli halktan bazı molla(medrese öğrencisi)lar da, kaşık sanatını medreselerden öğrenerek bu sanatı yerli bir sanat haline dönüştürmüşlerdir. Medreselerden esnaf birliklerine geçen kaşıkcılık oldukça ilerlemiştir. Hatta esnafın birleşerek “Kaşıkcı Çarşısı” kurduğu bilinmektedir. Burada yapılan kaşıklar zamanla ihraç edilmiş, böylece “Konya Kaşıkları” tanınmıştır(Özbel,1949:5; Önder,1962:366; Önder,1985:188; Züher, 1985:36; Züher, 1971:137; Züher,1985:339;Anonim,1993:261).

4. 2. 2. 5. 1. Konya’da Kaşık Yapımı

Özbel’in(1949:6) anlattığına göre, yöreye dışarıdan gelen taslakların yanı sıra eskiden bazı kaşıkçılar kendi taslaklarını kendileri hazırlamakta idiler.

Geleneksel Konya Kaşıkları yaygın ve sapı geniş yüzeylidir(Önder, 1985: 190).

4. 2. 2. 5. 2. Konya’da Kaşık Boyama

Ham kaşık önce perdahlanır. Sonra bir süre sıcak depolarda bekletilir. Yapılan araştırmada fırınlama işlemine bu yörede rastlanmıştır. Bu şekilde kurutulduktan sonra sapı, ağız kısmının iç ve dış kısımları süslenir(Önder, 1985:189). Süslenen kaşıklar tekrar kurutularak ruganlanır(Önge,2007:286).

Mustafa Turşucu, kendine has bir teknik geliştirmiştir. Mevlana minyatürünü, kaşığın iç kısmına parlak renklerle resmetmiştir. Resimleri küçük birer icon gibidir.

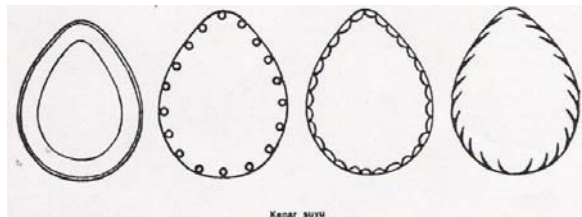
Tipik bir Konya Kaşığında, resim ve sözler vardır. Resimler, ağız ucuna dik gelecek şekilde yerleştirilir. Sözler merkezlenerek yazılır(Glassie, 2002: 323). (Şekil: 165).

Şekil 165 (Hüsni ZÜBER Evi)

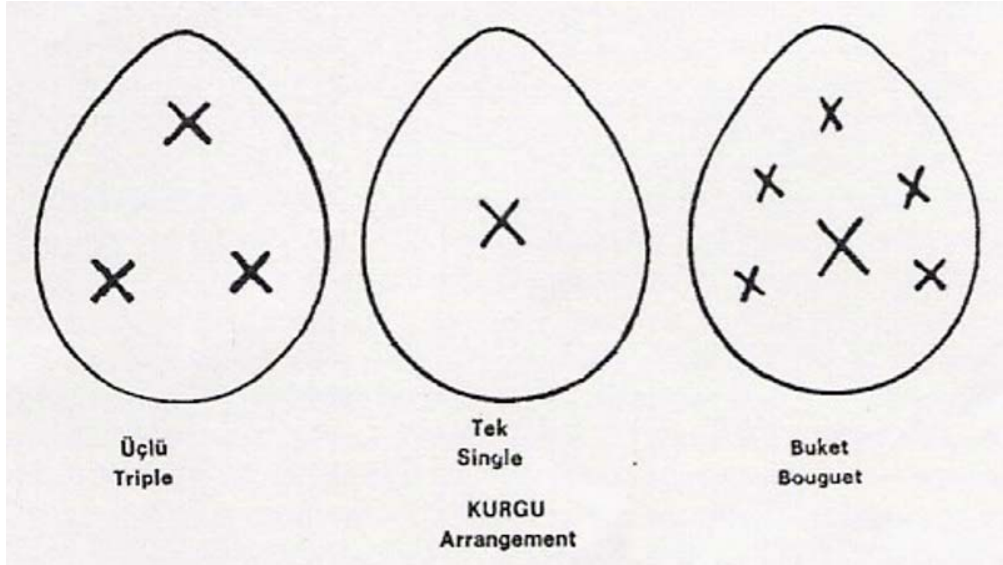
Kaşığın ağız kısmının iç ve dışına genellikle çiçek motifleri basılır. Bu çiçekler çoğunlukla buket şeklindedir. Tercih edilen çiçekler ise; gül, karanfil, lale, papatya, sümbüllerden oluşur.

Kaşıkların kenar kısımlarında; geometrik desenden oluşan bir su, yaprak ve çiçek desenleri bulunmaktadır. Yine kaşıkların kenarlarında iki siyah çizgi arasında çiçek ve yaprak kompozisyonlu bir su bulunur. Sadece kenara dayanan daire, yarım daire ve aralıklı kısa çizgilerle de değişik kompozisyonlar hazırlanır(Şekil: 166) (Züher,1985:36).

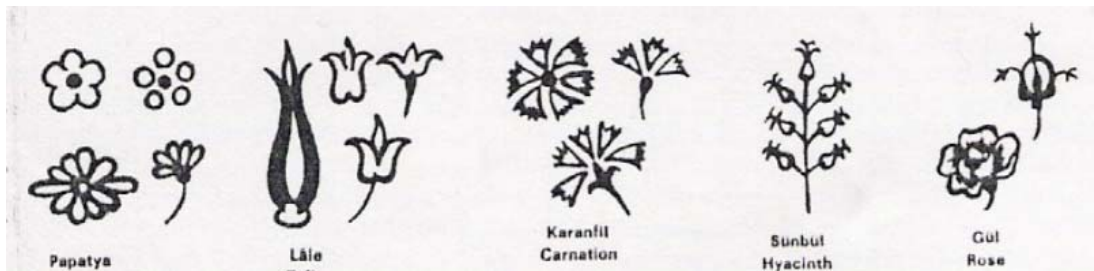
Şekil 166 (Züher, 1985)

Kaşıktaki kompozisyon kurgusu; üçlü, tek çiçek ya da tek çiçeğin etrafında çok sayıda çiçekten oluşur(Şekil: 167).

Şekil 167 (Züber, 1985)

Çiçekler, bir göbek etrafına dizilmiş eşit boyda taç yapraklı, yuvarlaktır. Ya da sağ ve solda uzun yapraklı elips biçiminde olabilirler(Şekil: 168).

Şekil 168 (Züber, 1985)

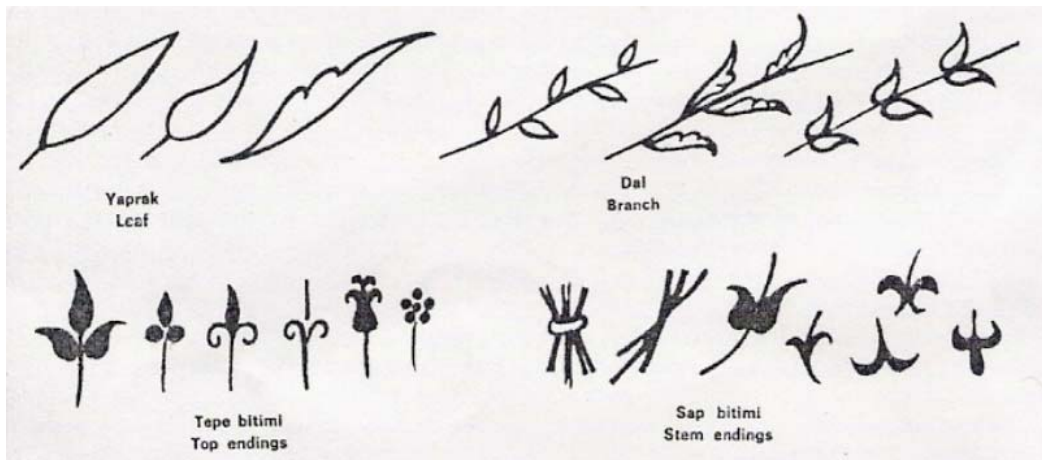
Çiçek göbekleri sarı yıldızdan oluşan tek bir noktadır. Çiçeklerin arasına düz kenarlı sivri ucla biten yapraklar yerleştirilerek buketler oluşturulur. Buketler sap

bitiminden biraz önce düz bir çizgi ile bağlanmış gibi boğulur(Şekil: 169)
(Züher,1985:37).

Şekil 169 (Züher, 1985)

Aşağıda Konya kaşıklarında görülen yaprak, dal, tepe bitimi ve sap bitimi çizimleri yer almaktadır(Şekil: 170)

Şekil 170 (Züher, 1985)

Eskiden Konya Kaşıklarının ağız kısmının içerisine; hat yazıları, buket şeklinde çiçekler, kelebek, arma, semazen, sikke cami, türbe, Mevlana motifleri yapılırdı. Kaşığın sırt kısmında ise, küçük çiçek motifleri bulunurdu(Züber, 1985: 341).

Konya Kaşıklarında fildişi, kemik, oyma, yuvarlak çubuk saplar görülmesi, saplarının mercan, firuze gibi kıymetli taşlarla süslenmesi, 19.yüzyıllarda başlamıştır.

4. 2. 2. 5. 3. Konya Kaşıklarında Kullanılan Renkler

Mavi, yeşil, bej, siyah, altın rengidir(Glassie, 2002:325)

4. 2. 2. 5. 4. Konya Kaşıkları'nda Kullanılan Konular

Sarıklı, cübbeli, diz çökmüş, dalgın bakışlı Mevlana resimleri, Mevlana'nın Türbesi, dönen dervişler, konik Selçuklu mimarisi, Osmanlı minaresi, çiçekler, Osmanlı motifleri, Mevlana'nın çeşitli sözleri ve Konya Hatırası gibi yazılardır(Glassie, 2002: 327). Bu yazılardan bazıları:

- “ya olduğun gibi görün; ya görüldüğün gibi ol”
- “hatasız dost arayan dostsuz kalır”
- “hamdım, piştim, yandım”
- “gel, gel, ne olursan ol yine gel.”

4. 2. 2. 5. 5. Konya’da Kaşık Sanatının Kaybolma Nedenleri

Avrupa ile olan ilişkiler 19. yüzyıl sonlarında artmıştır. Bu durum Avrupa’nın imal ettiği kaşıkların büyük şehirlere girmeye başlamasına neden olmuştur. Böylece sofralarda geleneksel tahta ve bağa kaşıkların yerine demir kaşıklar kullanılmaya başlamıştır. Bu durum Anadolu köy ve kasabalarını fazla etkilemese de Konya kaşık piyasasını durgunlaştırmıştır. Bu durgunluk yüzünden eski zevk ve hüneler azalmıştır. Ekonomik sıkıntı, çok emek harcayıp az para kazanmak Konya’da kaşıkçı esnafının sayısını azaltmıştır. Böylece kaşıkçı çarşısı yerini manifatura ve attariye esnafına bırakmıştır.

1950 yılından sonra kaşıkçılığı yeniden canlandırma çabaları başlamıştır. Bu çabalar turistik hatıra eşyası niteliğinde olmuştur. Fakat Mevlana Müzesini ziyaret eden yerli ve yabancı turistlerin artması talebi arttırmıştır. Böylece dükkan sahipleri ucuza kaşık sağlamak için kaşıkları yeteneksiz kişilere boyatmış ve sır kullanmamışlardır. Bu tür hareketler kaşıkçılığı canlandırma çabalarını olumsuz yönde etkilemiştir(Önder, 1985: 191).

Günümüzde kaşığın yalnızca ağız kısmının içi süslenmektedir. Fonlar çok sert renktedir. Mevlana ve semazen figürleri ise, plastik döküm olarak hazırlanıp bu fonlar üzerine yapıştırılmaktadır (Züher,1985:341). Oysa eski kaşıklarda süslemeler, kalıp kullanılmadan el ile yapılmıştır(Özbel, 1949:6).

Bu gibi nedenlerden dolayı Konya Kaşıkları eskisi gibi alıcı bulamamaktadır.

4. 2. 2. 6. Kütahya İli Tavşanlı İlçesi Kaşıkları

Kütahya İli Tavşanlı İlçesi kaşıkları da kaşıkcılık sanatımızda önemli yer tutmaktadır. Desenli, boyalı ve sırlı kaşıklardır.

Kaşıkların ağız kısmı sivri, sapları düz ve yassıdır(Züber:1985:40).

Kaşıklar takım olarak yapılmaktadır. Her takımda 10 kaşık bulunmaktadır. Yapılan araştırmada bu takımlara deste dendiği görülmüştür. Her deste illere göre değişiklik göstermektedir (8, 10 gibi).

Kaşıkcılık fazla gelir getiren bir sanat değildir. Tavşanlı’ da kaşık ustalarının çoğunun mesleği berberliktir. Mehmet Bostancıoğlu eski meşhur kaşıkcı berberlerdendir. Anlattığına göre, 1924 Bursa sergisinde aldığı Gümüş madalyayı eve getirdiğinde eşi,

- Adam ne yapan bu kahatla, madalya’yı! Keşkenem garnımızı doyurcek para veseledi” demiş. O gülmüş ve:

-Hanım hanım! Ben berberlikle garnımı, bu kaşıkcılıkla da RUHUMU doyuruyorum.demiştir(Aktaran: Coşkun: 1985).

4. 2. 2. 6. 1. Kütahya İli Tavşanlı İlçesi'nde Kaşık Yapımı

Kaşık yapılacak ağaçlar, kaşık ustaları tarafından ya ormandan kesilmekte ya da kesilmiş olarak satın alınmaktadır. Kesilen ağaçlar mutlaka gölgede bekletilmekte ve ara sıra üzerlerine su serpilerek baskı altında tutulmaktadırlar.

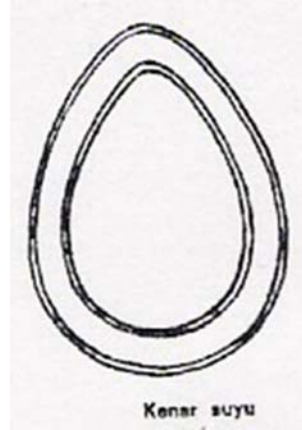
Tüm bu işlemler tamamlandıktan sonra yontulup oyulmakta ve kaşık şekline getirilmektedir(Coşkun:1985:85).

4. 2. 2. 6. 2. Yörede Kaşık Boyama

Kaşıklar, ince işleri tamamlandıktan sonra üzerine desen geçirilerek boyanmaktadır. Coşkun(1985:85) desen geçirme işlemini “çizgi astarlama” olarak belirtmektedir.

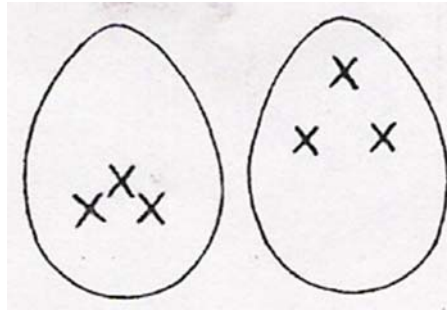
Desenler kaşığın üzerine el ile çizilir. Lastik kalıp(ıstamp) kullanılmaz. Daha sonra boyanır. Boyamada doğal boyalar kullanılmaktadır. Bu boyalar; söğüt yaprağı ve kükürt gibi karışımlardan elde edilmektedir.

Kaşığın ağız kısmını çevreleyen bir kenar suyu bulunmaktadır. Bu kenar suyu; iç içe iki çizgi arasında bulunan, çiçek, yaprak, kıvrık dal ve rumi motiflerinden oluşmaktadır (Şekil:171).

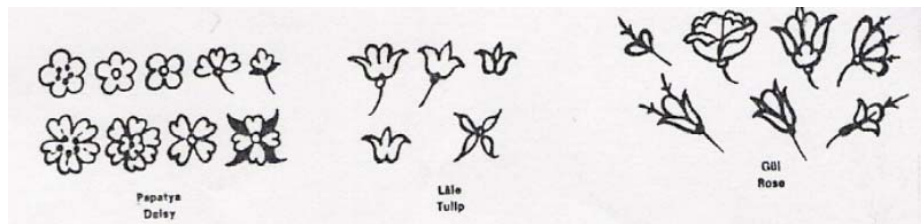

Şekil 171 (Züber, 1985)

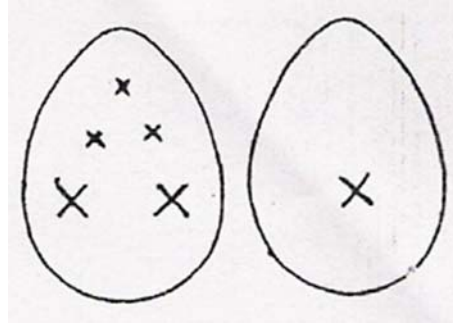
Ağız kısmının içerisinde üçlü kurgudan(Şekil: 172) oluşan; vazo, saksıda çiçek, saat kulesi, Osmanlı armaları bulunmaktadır. Burada kullanılan çiçekler; papatya, gül ve laledir(Şekil: 173). Kaşıkların sırt kısımları ise; tek bir çiçek veya buket ile süslenmektedir(Şekil: 174). Sapları ise yazılıdır(Züber, 1985: 40).

Şekil 172 (Züber, 1985)

Şekil 173 (Züber, 1985)

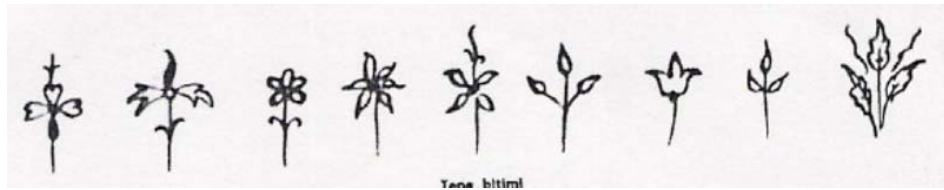

Şekil 174 (Züber, 1985)

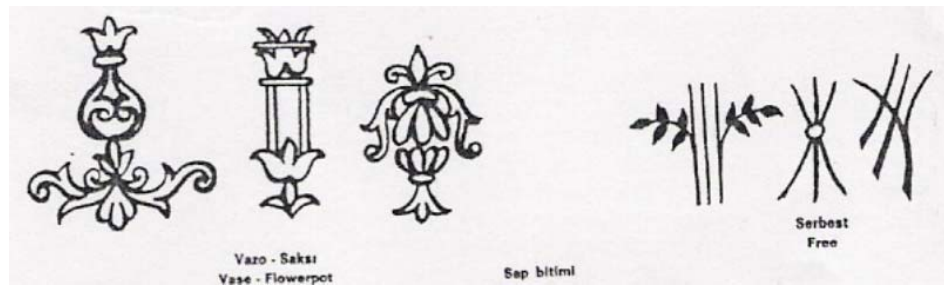
Aşağıda Tavşanlı kaşıklarında görülen yaprak, dal, tepe bitimi, vazo- saksı, sap bitimi ve serbest dal çizimleri görülmektedir(Şekil: 175-176).

Şekil 175 (Züber, 1985)

Şekil 176 (Züber, 1985)

Şekil 177 (Züber, 1985)

4. 2. 2. 6. 2. 1. Kaşık boyamada Kullanılan renkler

Siyah, yeşil, kırmızı ve sarı renkler kullanılmıştır(Züber, 1985: 40).

4. 2. 2. 6. 3. Kütahya İli Tavşanlı İlçesi Kaşıklarında Konu

Tavşanlı Kaşıkları konusunu; zamanın olaylarından, insanların ruhundan, duyulan aşk ve sevgiden almıştır.

İstiklal aşkı, İstiklal marşımızın kabulü kaşıklarımızda adeta dile gelmiş, göze gelmiş, nakışı yapılmış, çabuk ezberlensin diye her beyit ayrı ayrı kaşık saplarına yazılmış (Coşkun, 1985: 88)tır.

4. 2. 2. 6. 4. Tavşanlı Kaşıklarının Diğer Yörelere ile Benzerlikleri

Bu araştırmada Tavşanlı Kaşıkları'nın diğer yörelere ile olan benzerlikleri aşağıdaki gibi maddeleştirilmiştir:

1. Vazo ve saksı içinde veya serbest olarak biten çiçekleri ile Korucu
2. Ağız kısmının içine yapılan üçlü kurgu ile Konya
3. Kaşığın ağız kısmının arkasına yapılan çiçekler ile Konya
4. Sap kısımlarının yazılı olması nedeni ile de yine Konya Kaşıklarına benzemektedir(Züber, 1985: 40).

4. 2. 2. 7. Trabzon İli Sürmene İlçesi Geneşara Köyü Köprübaşı Mahallesi Kaşıkları

Yapılan araştırmada Köprübaşı Köyü'nde kaşık yapan yalnızca tek usta kaldığı görülmüştür. Bu ustanın adı Hüseyin BALCI'dır. Kaşıkçılık sanatını babası

Hasan BALCI'dan devir almıştır. Günde 20 tane kaşık yapmaktadır. Kaşıklar 8 kaşıktan oluşan desteler şeklinde hazırlanmaktadır. Bir kaşık 18 kez elden geçmektedir(Balcı, Ağustos:2006, Görüşme).

Hüseyin BALCI diğer yörelerden farklı olarak, kartondan kaşık şablonu kullanmaktadır. Kaşıklara cila sürmemektedir. Eğer kaşık parlatılacak ise, zeytinyağı sürerek parlaklığı sağlamaktadır.

4. 2. 2. 7. 1. Köprübaşı Mahallesinde Kaşık Yapımı

Şimşir odunu, keser yardımı ile taslak haline getirilir(Şekil: 178 -180).

Şekil 178

Şekil 179

Şekil 180

İstenirse kartondan şablon hazırlanır(Şekil: 181).

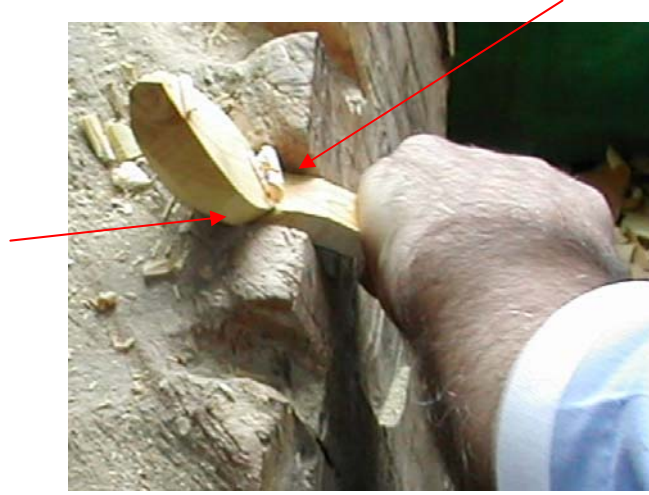
Şekil 181

Hazırlanan şablon, taslak üzerine yerleştirilerek çizilir(Şekil: 182).(Taslak için kullanılan malzeme çok kuru olmamalıdır. Aksi takdirde taslak çatlayabilir.)

Şekil 182

Çizim işlemi bittikten sonra tezgahtaki yerine yerleştirilir(Şekil: 183).

Şekil 183

Önce ağız kısmı inceltilir(Şekil: 184).

Şekil 184

Sonra sap kısmı inceltilir(Şekil: 185).

Şekil 185

Keser yardımı ile ağız kısmı kabaca oyulur(Şekil: 186).

Şekil 186

Sonra suya konularak yumuşatılır(şekil: 187).(Bu şekilde kuruluğu giderek daha kolay yontulur.)

şekil 187

Göğüslük takılır. Törpü odununa kaşığın ağız kısmı, göğüslüğe sap kısmı getirilir(şekil: 188).

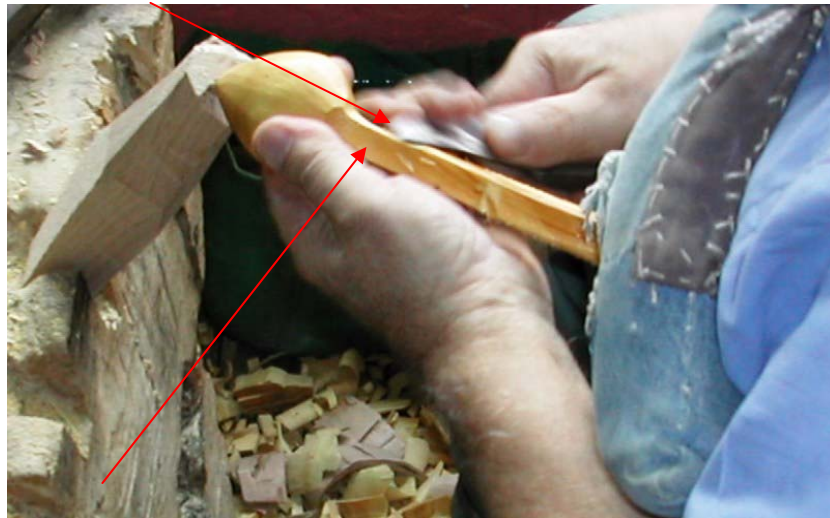
şekil 188

Törpü işlemi yapılır(Şekil: 189).

Şekil 189

Bıçak adı verilen alet ile kaşığın ağız kısmından sap kısmına doğru yontma işlemi yapılır(Şekil: 190).

Şekil 190

Sapına şekil verilir(Şekil: 191).

Şekil 191

Tekrar törpülenir(Şekil: 192).

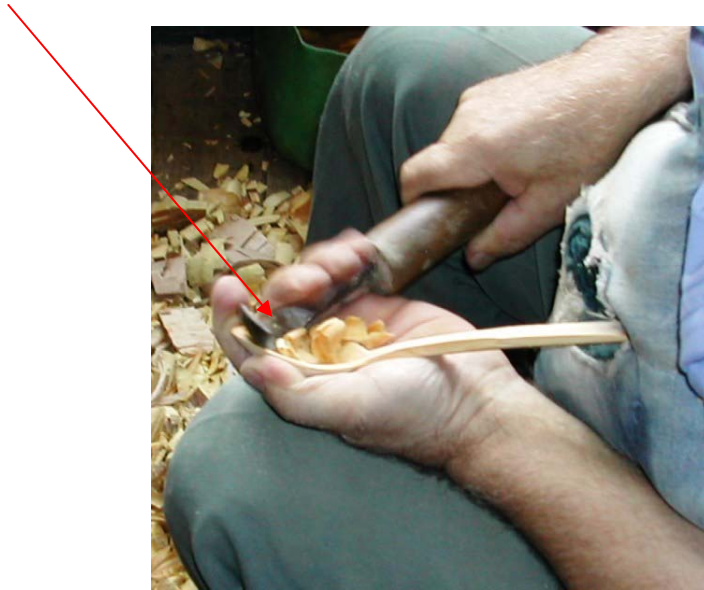
Şekil 192

Tekrar yontularak sap kısmına şekil verilir(Şekil: 193).

Şekil 193

Eğdi ile kaşığın iç kısmı oyulur(Şekil: 194).

Şekil 194

Kaşıık iki ayağın arasına sıkıştırılır(Şekil: 195).

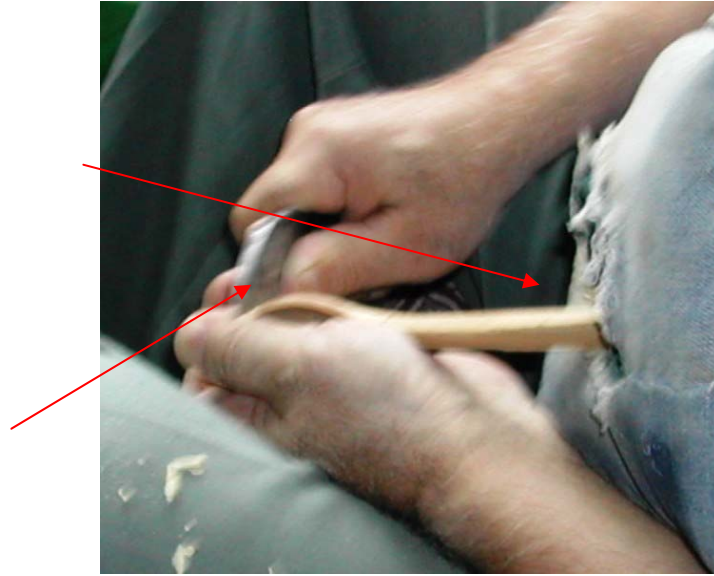
Şekil 195

Kazıma bıçağı ile kazınır(Şekil: 196).

Şekil 196

Tekrar sapı göğüslüğe gelecek şekilde yerleştirilerek kazımaya devam edilir(Şekil:197).

Şekil 197

İç kazıyan ile içi düzeltilerek kurutulur(Şekil: 198).

Şekil 198

Kurutulduktan sonra zımpara yapılır(Şekil: 199-200).Aksi halde zımpara tutmaz. Böylece kaşık tamamlanmış olur.

Şekil 199

Şekil 200

4. 2. 2. 7. 2. Yöreye Ait Kaşık Örnekleri

Örnek No : 1

Şekil No : 201

İlgili Koleksiyon : Nuray BALCI

Koleksiyona Geliş Tarihi : 2003

Koleksiyona Geliş Biçimi : Hediye

Koleksiyondaki Yeri : Çeyiz

İnceleme Tarihi : 2 -9- 2006

Ürünün Yapılış Tarihi : 2003

Bugünkü Durumu : Sağlam

Onarım Görüp Görmediği : Görmemiş

Ürünün Yöresel Adı : Kaşık

Boyutları :

Ağız boyu : 6

Ağız genişliği : 4.5

Boyun boyu : 1.5

Boyun genişliği : 1.2

Sap boyu : 14.8

Toplam boy : 22.3

Kullanılan Malzemeler :

Araçlar : Bıçak, keser, eğdi, törpü, kazıma bıçağı, iç
kazıyan, zımpara

Gereçler : Şimşir

Uygulanan Teknik

: Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi

sap kısmı ise düz- sivri tepelidir.

: Kaşığın ağız kısmı sivridir. Boynu kulaklı,

Kaynak Kişi Künyesi

:

Soyadı

: BALCI

Adı

: Nuray

Doğum Yeri ve Yılı

: Sürmene(Köprübaşı mah.)-1970

Kaç Yıl Yörede Oturduğu

: 16 yıl

Öğrenim Durumu

: İlkokul

Mesleği

: Ev hanımı

Açık Adresi

: Söğüt sok. No: 35 Daire: 5 Maltepe/

İSTANBUL

Örnek No : 2

Şekil No : 202

İlgili Koleksiyon : Hüseyin BALCI

Koleksiyona Geliş Tarihi : 2003

Koleksiyona Geliş Biçimi : Kendi yapmış.

Koleksiyondaki Yeri : Çeyiz

İnceleme Tarihi : 2 -9- 2006

Ürünün Yapılış Tarihi : 2003

Bugünkü Durumu : Sağlam

Onarım Görüp Görmediği : Görmemiş

Ürünün Yöresel Adı : Kaşık

Boyutları :

Ağız boyu :5.5

Ağız genişliği :4

Boyun genişliği :1

Sap boyu :16

Toplam boy : 21.5

Kullanılan Malzemeler :

Araçlar : Bıçak, keser, eğdi, törpü, kazıma bıçağı, iç
kazıyan, zımpara

Gereçler : Şimşir

Uygulanan Teknik : Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : Kaşığın ağız kısmı sivridir. Boynu düz, sap kısmı ise düz- sivri tepelidir.

Kaynak Kişi Künyesi :

Soyadı : BALCI
 Adı : Hüseyin
 Doğum Yeri ve Yılı : Sürmene(Köprübaşı mah.)-1943
 Kaç Yıl Yörede Oturduğu : 64 yıl
 Öğrenim Durumu : İlkokul
 Mesleği : Şoför
 Açık Adresi : Köprübaşı Fidanlı mah./Sürmene
 TRABZON

Örnek No : 3

Şekil No : 203

İlgili Koleksiyon : Hüseyin BALCI

Koleksiyona Geliş Tarihi : 2003

Koleksiyona Geliş Biçimi : Kendi yapmış.

Koleksiyondaki Yeri : Çeyiz

İnceleme Tarihi : 2 -9- 2006

Ürünün Yapılış Tarihi : 2003

Bugünkü Durumu : Sağlam

Onarım Görüp Görmediği : Görmemiş

Ürünün Yöresel Adı : Kaşık

Boyutları :

Ağız boyu : 6

Ağız genişliği : 4

Boyun genişliği : 1

Sap boyu : 17

Toplam boy : 23

Kullanılan Malzemeler :

Araçlar : Bıçak,Keser,Eğdi,Törpü, Kazıma bıçağı,İç
Kazıyan, zımpara

Gereçler : Şimşir

Uygulanan Teknik : Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : Kaşığın ağız kısmı sivridir. Boynu düz, sap kısmı ise düz- sivri tepelidir.

Kaynak Kişi Künyesi :

Soyadı : BALCI
 Adı : Hüseyin
 Doğum Yeri ve Yılı : Sürmene(Köprübaşı mah.)-1943
 Kaç Yıl Yörede Oturduğu : 64 yıl
 Öğrenim Durumu : İlkokul
 Mesleği : Şoför
 Açık Adresi : Köprübaşı Fidanlı mah./Sürmene

TRABZON

Örnek No : 4

Şekil No : 204

İlgili Koleksiyon : Hüseyin BALCI

Koleksiyona Geliş Tarihi : 2003

Koleksiyona Geliş Biçimi : Kendi yapmış.

Koleksiyondaki Yeri : Çeyiz

İnceleme Tarihi : 2 -9- 2006

Ürünün Yapılış Tarihi : 2003

Bugünkü Durumu : Sağlam

Onarım Görüp Görmediği : Görmemiş

Ürünün Yöresel Adı : Kaşık

Boyutları :

Ağız boyu :8.5

Ağız genişliği :6

Boyun genişliği :1.5

Sap boyu :21.2

Toplam boy : 29.7

Kullanılan Malzemeler :

Araçlar : Bıçak, keser, eğdi, törpü, kazıma bıçağı, iç
kazıyan, zımpara

Gereçler : Şimşir

Uygulanan Teknik : Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : Kaşığın ağız kısmı sivridir. Boynu düz, sap kısmı ise kertikli(çentikli) ve deliklidir.

Kaynak Kişi Künyesi :

Soyadı	: BALCI
Adı	: Hüseyin
Doğum Yeri ve Yılı	: Sürmene(Köprübaşı mah.)-1943
Kaç Yıl Yörede Oturduğu	: 64 yıl
Öğrenim Durumu	: İlkokul
Mesleği	: Şoför
Açık Adresi	: Köprübaşı Fidanlı mah./Sürmene TRABZON

Örnek No : 5

Şekil No : 205

İlgili Koleksiyon : Hüseyin BALCI

Koleksiyona Geliş Tarihi : 2003

Koleksiyona Geliş Biçimi : Kendi yapmış.

Koleksiyondaki Yeri : Çeyiz

İnceleme Tarihi : 2 -9- 2006

Ürünün Yapılış Tarihi : 2003

Bugünkü Durumu : Sağlam

Onarım Görüp Görmediği : Görmemiş

Ürünün Yöresel Adı : Kaşık

Boyutları :

Ağız boyu :9.4

Ağız genişliği :7.4

Boyun genişliği :1.5

Sap boyu :20.4

Toplam boy :29.8

Kullanılan Malzemeler :

Araçlar : Bıçak, keser, eğdi, törpü, kazıma bıçağı, iç
kazıyan, zımpara

Gereçler : Şimşir

Uygulanan Teknik : Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : Kaşığın ağız kısmı ovaldır. Boynu düz, sap kısmı ise düz ve kertiklidir.

Kaynak Kişi Künyesi :

Soyadı : BALCI
 Adı : Hüseyin
 Doğum Yeri ve Yılı : Sürmene(Köprübaşı mah.)-1943
 Kaç Yıl Yörede Oturduğu : 64 yıl
 Öğrenim Durumu : İlkokul
 Mesleği : Şoför
 Açık Adresi : Köprübaşı Fidanlı mah./Sürmene
 TRABZON

Örnek No : 6

Şekil No : 206

İlgili Koleksiyon : Hüseyin BALCI

Koleksiyona Geliş Tarihi : 2003

Koleksiyona Geliş Biçimi : Kendi yapmış.

Koleksiyondaki Yeri : Çeyiz

İnceleme Tarihi : 2 -9- 2006

Ürünün Yapılış Tarihi : 2003

Bugünkü Durumu : Sağlam

Onarım Görüp Görmediği : Görmemiş

Ürünün Yöresel Adı : Kaşık

Boyutları :

Ağız boyu : 7

Ağız genişliği : 5

Boyun boyu : 1 .5

Sap boyu : 14.7

Toplam boy : 23.2

Kullanılan Malzemeler :

Araçlar : Bıçak, keser, eğdi, törpü, kazıma bıçağı, İç
kazıyan, zımpara

Gereçler : Şimşir

Uygulanan Teknik : Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : Kaşığın ağız kısmı sivridir. Boynu kulaklı, sap kısmı ise düz- sivri tepelidir.

Kaynak Kişi Künyesi :

Soyadı : BALCI
Adı : Hüseyin
Doğum Yeri ve Yılı : Sürmene(Köprübaşı mah.)-1943
Kaç Yıl Yörede Oturduğu : 64 yıl
Öğrenim Durumu : İlkokul
Mesleği : Şoför
Açık Adresi : Köprübaşı Fidanlı mah./Sürmene
TRABZON

Tablo 4
Kaşık Biçim Tablosu

Örnek No:	AĞIZ		BOYUN		SAP			
	Sivri	Oval	Kulaklı	Düz	Düz	Düz-sivri tepeli	Kertikli	Delikli
1	X		X			X		
2	X			X		X		
3	X			X		X		
4	X			X			X	X
5		X		X	X		X	
6	X		X			X		
Toplam:	5	1	2	4	1	4	2	1

Tablo 4 incelendiğinde 5 kaşık ağzının sivri, 1 kaşık ağzının oval, 4 kaşık boynunun düz, 2 kaşık boynunun kulaklı, 4 kaşık sapının düz- sivri tepeli, 2 kaşık sapının kertikli, 1 kaşık sapının düz, 1 kaşık sapının delikli olduğu görülmüştür.

Tablodan da anlaşıldığı gibi sivri ağızlı, düz boyunlu, düz-sivri tepeli kaşık sayısı çoğunluktadır.

Oval ağızlı, boynu kulaklı, düz ve delikli saplı kaşık sayısı azdır.

Tablo 5
Boyut Döküm Tablosu

Örnek No:	AĞIZ										BOYUN			SAP					
	Genişlik					Boy					Genişlik			Boy					
	4	4.5	5	6	7.4	5.5	6	7	8.5	9.4	1	1.2	1.5	14.7	14.8	16	17	20.4	21.2
1		X				X					X			X					
2	X					X					X			X					
3	X					X					X			X					
4				X		X					X			X					
5					X	X					X			X					
6			X			X					X			X					
Toplam:	2	1	1	1	1	1	2	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1

Tablo 5 incelendiğinde 2 kaşığın ağız genişliğinin 4cm, bir kaşığın 4.5, bir kaşığın 5, bir kaşığın 6, bir kaşığın 7.4cm olduğu görülmüştür. Ağız boyunda ise, iki kaşığın 6, birer kaşığınsa 5.5, 7, 8.5, 9.4 cm olduğu tespit edilmiştir.

Tablo incelendiğinde boyun genişliği 1, 1.2, 1.5cm olan ikişer kaşık görülmüştür.

Saplarda ise birer kaşığın 14.7, 14.8, 16, 17, 20.4, 21.2cm oldukları tespit edilmiştir.

Tablodan da anlaşıldığı gibi kaşıkların hemen hepsi değişik ölçülere sahiptir.

4. 2. 3. Hüsni ZÜBER Evi Anadolu Kaşıkları

Hüsni ZÜBER Evi, XIX. Yüzyıl Osmanlı evidir. 1836 yılında devlet misafirhanesi olarak yapılmıştır. Sonraları ise, Rus Konsolosluğu olarak kullanılmıştır. Zamanla çeşitli eller değiştirdikten sonra en son Hüsni ZÜBER tarafından satın alınmıştır. ZÜBER, evi restore ettirerek müze haline getirmiştir.

Hüsni ZÜBER, emekli harita mühendisi ve yarbaydır. Türkiye'deki yakma-dağlama (pyrogravure) sanatının öncüsüdür. Türk motiflerini yakma-dağlama sanatını kullanarak ahşap eşyalar ve kaşıklar üzerine uygulamıştır(Şekil:207-208). Daha sonra bu sanat eserlerini kendi müze evinde sergilemiştir.

Şekil 207(Hüsni ZÜBER Evi)

Şekil 208 (Hüsni ZÜBER Evi)

Eserlerini yurdun değişik köşelerinden derleyip sergilemiştir. Yurt içinde ve yurt dışında çeşitli sergiler açmıştır. 1994 yılında İhsan HİNÇER Türk Folklorüne Hizmet Ödülü almıştır. Eserlerini kendi müze evinde sunan ilk sanatçıdır. Müzenin;

Giriş katında: Çeşitli tarım aletleri, sandık vb. eşyalar bulunmaktadır.

1. Katta: Merdivenlerden çıkınca solda duvarda iki pano içerisinde kaşık ve kepçeler bulunmaktadır. Merdivenin karşısında; gönderdiği yurtdışı sergisinde çoğu kaybolan Türk motifi bezemeli kaşıklar bulunmaktadır. Yine merdivenlerden çıkınca solda bulunan odada il il toplanmış kaşıklar, kaşık yapımında kullanılan aletler, kaşık ustalarının şehir şehir isimlerinin yazılı olduğu bir pano bulunmaktadır. Bu bölümde yer alan kaşıklar Ek B de sunulmuştur.

2. Katta: Yatak odası ve baş oda bulunmaktadır.

Sanatçı şu an kaşıkçılık üzerine bir kitap yazmaktadır.

4. 3. KAŞIK KOLLEKSİYONCULARI

Züber yazmakta olduğu “Kaşık” adlı kitabında kaşık koleksiyoncularına da bir bölüm ayırmıştır. (Züber, Mayıs:2007, Görüşme), bu koleksiyoncuların bazılarının adlarını aşağıdaki şekilde sıralamıştır:

Ahmet ERDÖNMEZ: Konya Kaşıkları vardır.

Cevdet EKŞİOĞLU: İç mimardır. Koleksiyonculuğa merakı aileden gelmektedir. Oldukça geniş bir kaşık koleksiyonuna sahiptir. Yapılan görüşmelerde Türkiye’nin en büyük kaşık koleksiyonunun kendisinde olduğundan bahsetmiştir.

Yalnızca Osmanlı Dönemine ait kaşıklarla ilgilenmektedir. Koleksiyonunda 200’den fazla kaşık bulunmaktadır. Bu kaşıklar; abanoz, kuka, boynuz, fildişi, kemik, bağa, altın, gümüş kaşıklardır. Mercan, sedef ve kıymetli taşlarla süslenmişlerdir. Ayrıca oymalı, boyalı, yazılı kaşıklar da bu koleksiyonda mevcuttur.

Kaşıklardan birinde Hz. Süleyman’ın Belkıs’a gönderdiği mektubun ilk cümlesi yer almaktadır. Başka bir kaşıқта; Padişahım çok yaşa yazısı vardır. Diğer bir kaşıқта ise; “Mürüvvetsiz zenginin Çingeneden farkı ne?” yazmaktadır.

EKŞİOĞLU, bu kaşıkların hikayelerinin bilinmediğini söylemektedir. Bütün kaşıkların tek tek ordan buradan toplandığını anlatmaktadır.

EKŞİOĞLU, arkadaşları ile beraber Kadıköy’de “Türk El Sanatları Müzesi” açmak için çaba sarf etmiş fakat sonuç alamamıştır(Ekşioğlu, Mayıs:2007, Görüşme).

Ekrem Hakkı AYVERDİ

Fazıl GÖNEN: Koleksiyonunda, sapında İstiklal Marşımızdan dizeler bulunan bir kaşık vardır.

Fevzi COŞKUN: Tavşanlı Kaşıkları Koleksiyonu bulunmaktadır.

Hüseyin Sami AKANT: Koleksiyonunda Bektaşî kaşıkları da bulunmaktadır.

İslam RUYAN: Rus ağaç kaşıkları bulunmaktadır.

Mesut HAKGÜDEN

Mualla Anhegger EYÜBOĞLU

Muharrem Nuri BİRGİ: Koleksiyonunda Osmanlı Kaşıkları bulunmaktadır.

Nadide ULUANT: Koleksiyonunda balık kemiğinden kaşık bulunmaktadır.

Nezihe ARAZ

Nidayi ERGÜN: Koleksiyonunda yabancı kaşıklar bulunmaktadır.

Refik Halit KARAY: Koleksiyonunda 3212 tane kaşık olduğu söylenmektedir.

Zeki KUŞOĞLU: Koleksiyonunda ahşap kaşıkların yanı sıra metal kaşıklar da bulunmaktadır.

BÖLÜM V

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5. 1. Sonuç

Yapılan araştırmada el yapımı “tahta kaşıkçılık” sanatının yok olma tehlikesi ile karşı karşıya olduğu görülmüştür. Özellikle kaşıkları ile meşhur olan bazı illerimizde artık kaşık yapan kimseler parmakla sayılabilecek kadar azalmıştır. Hatta bazı illerimizde kaşıkçılık sanatı, tarihin tozlu sayfaları arasındaki yerini almıştır.

İncelemelerimiz sonucunda kaşıkçılık sanatının kaybolma nedenleri aşağıda sıralanmıştır:

1. Teknolojik Gelişme: Makineleşme sayesinde kaşık yapımının üretim biçiminin değiştiği tespit edilmiştir. El becerisine dayanan, sabırla yontulup işlenen kaşıklarımızın makinelerin ürettiği ucuz ve bol sayıda ürünleriyle yarışamadığı tespit edilmiştir.
2. Çağını tamamlaması: Artık metal kaşıkların yanı sıra tahta kaşıkların da makinelerde yapıldığı görülmüştür. Böylece kaşıkçılık sanatının çağını tamamlamaya başladığı tespit edilmiştir.
3. Loncaların Bozulması: Kaşıkçılık sanatının özellikle Konya İlinde kaybolmaya başlamasının nedenlerinin başında; esnaf ve sanatkarın koruyucusu olarak kurulan loncaların bozulması olduğu tespit edilmiştir. Böylece sanatçı ürettiği kaşığı satamaz olmuştur.

4. Kullanılan hammaddenin tükenmesi: Kaşık yapımında kullanılan ağaçların ve özellikle şimşir ağacının neslinin tükenmesi sonucunda da kaşıkçılık sanatının yok olduğu görülmüştür.
5. Köyden kente göç: Çeşitli nedenlerle köyden kente göç sayısı artmıştır. Böylece tarladan arta kalan zamanında kaşık yaparak ek gelir sağlayan köylü sayısının azaldığı tespit edilmiştir.
6. Sanatçının emeğinin karşılığını alamaması: kaşık ustası yaptığı kaşıktan oldukça az kazanırken bu işin ticareti ile ilgilenen kimseler daha fazla kazanmaktadır. Bu durumun kaşık yapımına olan ilgiyi azalttığı görülmüştür.

Anadolu kaşıkları üzerine yapılan bu araştırmada “ Kaşıkçılık “ sanatı ile meşhur nadir yörelerden biri olan Adapazarı ili Taraklı İlçesi Kemaller Köyü ve yaylasında kaşık yapımının, kaşık odalarında eldeki imkanlar çerçevesinde halen devam ettiği görülmüştür. Fakat makineleşmenin Taraklı’nın çoğu köylerinde de başladığı tespit edilmiştir.

Köy ve yaylada yapılan çalışmada kaşık yapımında yalnızca kayın ağacı kullanıldığı tespit edilmiştir. Eskiden kullanılan şimşir, armut, kavlak(karakurt) ağaçlarının yok olması nedeni ile kullanılmadıkları görülmüştür.

Yöre kaşıkçılarının kaşık yapımında alet olarak; balta, keser, bıçak, iğdi, kafa gazıyanı, sap gazıyanı, iç gazıyanı, omuz pohu, tezgah ve törpü odunu kullandıkları belirlenmiştir.

Aynı yöreye ait yerleşim yerleri olmalarına karşın köy ve yayla kaşıkçılarının kullandıkları alet ve terimlerde farklılıklar olduğu görülmüştür.

Örneğin: Yayla kaşıkcılarının keserlerinin ağız kısmını geliştirerek kaşığı oymaya daha müsait hale getirdikleri belirlenmiştir. Yine yayla kaşıkcılarının kaşıklarını zımpara ile, köy kaşıkcılarının ise törpü ile düzelttikleri görülmüştür.

Kemaller Köyü ve Yaylasında yapılan araştırmada artık kaşığın tipine ve biçimine de önem verilmediği, ticari amaçla yapıldıkları için yalnızca sağlam olmasına dikkat edildiği tespit edilmiştir. Bu nedenle yapılması vakit ve uğraş alan moda kaşığı ve boyalı kaşık yapımlarından vazgeçildiği görülmüştür.

Teflon tencerelerde kullanıldıkları için tencereleri çizmemesi açısından eskiden sivri ağızlı yapılan kaşıkların artık sivri yapılmadıkları ve daha büyük yapıldıkları tespit edilmiştir.

Yörede eski kaşıklarda bitkisel motiflerin hakim olduğu görülmüştür. Fakat yeni kaşıklarda güncel konulara yer verildiği görülmüştür. Kompozisyonlarda, ağzın ortasında yapraklı tek bir çiçek ve etrafında kenar suyu bulunduğu tespit edilmiştir. Bu kenar suyunun içerisinde geometrik çizgiler olduğu belirlenmiştir. Sanatçıların kompozisyonlarında yaşadıkları coğrafyadan etkilendikleri görülmüştür. Bu nedenle yapraklarında ve çiçeklerinde yuvarlak hatlar olduğu belirlenmiştir. Bunların yanı sıra kompozisyonlarında çark- ı felek motifine de yer verildiği tespit edilmiştir.

Taraklı Yöresi kaşıklarında; sarı yaldız, kırmızı, yeşil ve siyah renkler kullanıldığı görülmüştür.

Yapılan incelemede, yazılı kaynaklar ve Hüsnü ZÜBER'den edinilen bilgiler ışığı altında Antalya İli Akseki İlçesi Bademli Köyü'nün Cevizli Bucağı'nda yapılan

kaşıklarda, kaşığın taslak haline getirildikten sonra 1- 2 gün açık havada bekletildiği belirlenmiştir. Kaşıklarında zımpara yerine de sistire kullandıkları görülmüştür.

Yörede kaşıkların Konya' dan etkilenecek ıstampa ile boyandığı tespit edilmiştir. Konularında eskiden Konya ve Korucu Kaşıklarından esinlenilirken en son güncel desenler kullanıldığı görülmüştür. Ruan yapımında ise, beziyağı ve reçine kullandıkları belirlenmiştir.

Ayrıca Konya'yı üne kavuşturan kaşıkların da taslaklarının burada yapıldığı tespit edilmiştir.

Yazılı kaynaklar ve Hüsnü ZÜBER ile yapılan görüşmelerden edinilen bilgiler ışığında kaşıkları ile meşhur olan Balıkesir İli Korucu İlçesi'nde kaşık yapımında diğer illerden farklı olarak zımpara yerine köpekbalığı derisi kullanıldığı tespit edilmiştir.

Korucu Kaşıklarının kompozisyonlarında çeşitli amblem ve portreler, kuş, kiraz, cami vb. konularının işlendiği belirlenmiştir. Kompozisyonlarda diğer illerden farklı olarak ağızda ortadaki motifi çevreleyen bir ya da biri ince biri kalın iki siyah düz çizgi olduğu görülmüştür. Kompozisyonlarda yer alan yaprak örneklerinin sivri ve dikenli, çiçeklerin yuvarlak yapraklı olduğu görülmüştür. Ağzın boyun kısmında yıldızla yapılan giderek kısalan zikzak çizgilerin burularak bitirildiği tespit edilmiştir. Desen ve yıldızların tamamının siyah ıstampa ile basıldığı belirlenmiştir. Kaşıklarda renk olarak: mavi, kırmızı, sarı, yeşil, siyah renkler kullanıldığı görülmüştür.

Yapılan araştırmada kaşıkları ile ünlü başka bir yöremiz olan Çanakkale İli Çan İlçesi Kaşıkları'nda boyamanın yaygın olmadığı tespit edilmiştir. Boyanan kaşıklarda ise ıstampa kullanılmadığı görülmüştür. Desenlerin kurşun kalem ile çizilip ispiertolu kalem ile üzerinden geçildiği tespit edilmiştir.

Çan kaşıklarında belirleyici özellik olarak ağzın geniş kısmına iç içe iki daire çizildiği ve dairelerin tam ortasına tek bir çiçek yerleştirildiği görülmüştür. Ayrıca yaprak ve çiçeklerin etrafına siyah noktalar yapıldığı tespit edilmiştir. Kompozisyonlarda kırmızı, yeşil, siyah renkler kullanıldığı görülmüştür.

Kaşık denince ilk akla gelen il olan Konya'nın bazı köylerinde yakın zamana kadar kaşıkçılığın devam ettiği görülmüştür. Bunun yanı sıra Konya'ya kaşık taslaklarının Antalya- Bademli, Adapazarı- Taraklı, Kütahya- Gediz'den getirildiği, Konya il merkezinde boyanıp cilalandıkları için de bu kaşıklara Konya Kaşıkları dendiği tespit edilmiştir. Bu nedenle kaşık yapımında alet olarak keser ve keski kullanmanın yeterli olduğu görülmüştür.

Perdahlanan kaşıkların sıcak depolarda bekletilerek fırınlandığı ve kurutulduktan sonra süslendiği tespit edilmiştir.

Çok eskiden 15 değişik şekilde yapılan kaşıkların sayısının 3'e düştüğü belirlenmiştir. Konya kaşıklarının, seyahat hatırası olarak alındıkları yemek yemek için kullanılmadıkları, ortalama 21cm. uzunluğunda oldukları tespit edilmiştir.

Tipik bir Konya Kaşığında: Sarıklı, cübbeli, diz çökmüş, dalgın bakışlı Mevlana resimleri, Mevlana'nın Türbesi, dönen dervişler, konik Selçuklu mimarisi,

Osmanlı minaresi, çiçekler, Osmanlı motifleri, Mevlana'nın çeşitli sözleri ve Konya Hatırası gibi yazılar bulunduğu görülmüştür. Resimlerin, ağız ucuna dik gelecek şekilde yerleştirildiği tespit edilmiştir.

Kompozisyonlarda; mavi, yeşil, bej, siyah ve yıldız kullanıldığı tespit edilmiştir.

Rugan yapımında ise; çam sakızı ve beziryağı kullanıldığı tespit edilmiştir.

Metal kaşıkların ortaya çıkması ile kaşıkcılık sanatının ölmeye başladığı görülmüştür. Kaşıkcılığı yeniden canlandırma çabalarının ise plastik döküm, sır yapmama, kötü işçilik, kötü renk kullanma gibi nedenlerle başarısız olduğu görülmüştür.

Kaşıkcılık sanatımızda önemli bir yeri olan Kütahya İli Tavşanlı İlçesi kaşıklarının desenli, boyalı ve sırlı kaşıklar olduğu görülmüştür. Kaşıkların ağız kısmının sivri, saplarının düz ve yassı olduğu tespit edilmiştir.

Kaşık yapımında; keser, eğdi, iç sıyırğı, sistire, törpü, cam kırığı kullanıldığı görülmüştür.

Kaşık yapılacak ağaçların mutlaka gölgede bekletildikleri ve ara sıra üzerlerine su serpilerek baskı altında tutuldukları sonra yontulup oyuldukları ve kaşık şekline getirildikleri belirlenmiştir.

Yörede lastik kalıp kullanılmadığı, desenlerin el ile kaşığın üzerine çizildiği ve boyandığı görülmüştür.

Tavşanlı'ya özel, Tavşanlı Kaşıklarının özelliklerini taşıyan kaşıkların ağız kısmını çevreleyen iç içe iki çizgi arasında bulunan, çiçek, yaprak, kıvrık dal ve rumi motiflerinden oluşan bir kenar suyu bulunduğu tespit edilmiştir. Ağız kısmının içerisinde ise, üçlü kurgudan oluşan; vazo, saksıda çiçek, saat kulesi, Osmanlı armaları bulunduğu görülmüştür. Kaşıkların sırt kısımlarının ise; tek bir çiçek veya buket ile süslendiği, saplarının ise yazılı olduğu belirlenmiştir. Kaşık boyamada renk olarak siyah, yeşil, kırmızı ve sarı renkler kullanıldığı görülmüştür.

Tavşanlı Kaşıklarının konusunu; zamanın olaylarından, insanların ruhundan, duyulan aşk ve sevgiden aldığı tespit edilmiştir. Ruan yapımında ise; çam sakızı, keten ve rapiska tohumları kullanıldığı fakat formüllerinin kaybolduğu görülmüştür.

Kaşıkçılığı ile meşhur başka bir yöremiz olan Trabzon İli Sürmene İlçesi Geneşara Köyü Köprübaşı Mahallesinde kaşık yapan yalnızca tek usta kaldığı görülmüştür. Bu ustanın adının Hüseyin BALCI olduğu tespit edilmiştir.

Hüseyin BALCI'nın diğer yörelerden farklı olarak, kartondan kaşık şablonu kullandığı görülmüştür.

Yörede kaşık yapımında yalnızca şimşir kullanıldığı tespit edilmiştir. Kaşık yapımında kullanılan aletlerin ise; keser, bıçak, tezgah, eğdi, kazıma bıçağı, iç kazıyan, törpü, törpü odunu, göğüslük, zımpara olduğu görülmüştür.

Yöreden toplanan örneklerden çıkarılan Tablodan da anlaşıldığı gibi sivri ağızlı, düz boyunlu, düz-sivri tepeli kaşık sayısının çoğunlukta olduğu tespit edilmiştir. Oval ağızlı, boynu kulaklı, düz ve delikli saplı kaşık sayısının az olduğu görülmüştür.

Yine boyut döküm tablosu incelendiğinde tablodan da anlaşıldığı gibi kaşıkların hemen hepsinin değişik ölçülere sahip olduğu tespit edilmiştir.

Yaptığımız araştırmada Bursa Hüsnü ZÜBER Evi Müzesinde sanatçının Osmanlı desenlerini dağlama tekniği kullanarak kaşıklara işlediği görülmüştür. Yine Bursa Hüsnü ZÜBER Evi Müzesinde bulunan Anadolu Kaşıklarında Ağız döküm tablosu incelendiğinde tablodan da anlaşıldığı gibi illerde en fazla sivri en az armut şeklinde kaşık ağızı örneği tercih edildiği görülmüştür. Boyun Döküm Tablosu incelendiğinde tablodan da anlaşıldığı üzere illerde en fazla düz, en az kanallı boyun tercih edildiği tespit edilmiştir. Sap Döküm Tablosu incelendiğinde tablodan da anlaşıldığı gibi illerde en çok düz en az ise, kancalı, sivri, kanallı, delikli, kırma, taç, yazılı ve boyalı sap örneği tercih edildiği görülmüştür.

5. 2. Öneriler

Kültürümüzün önemli bir parçası olan kaşıklık sanatımız diğer sanatlarımızda olduğu gibi gelişen teknoloji ve sonuç bölümünde açıklanan nedenlerle eski özelliğini kaybetmeye başlamıştır.

Eskilerden günümüze gelen ve günümüzde bazı yörelerde hala yapılmakta olan bu sanat dalımızın kaybolmaması için acilen bir şeyler yapmak gerekmektedir.

Kaşıkcılık sanatımızı işlevsel bir konuma getirmek ve bu işle uğraşan kişilere gelir sağlamak amacı ile bazı öneriler şöyle sıralanabilir:

1. Kaşıklarımızın yöresel özellikleri olan şekilleri, desenleri, renkleri, cilaları olduğu gibi korunmalıdır. Etrafta bulunan yozlaşmış desenli, şekli değişmiş kaşıkların varlığına son verilmelidir.
2. Üreticilerin sorunlarına çözüm getirilmelidir. Çalışmamızda Taraklı Yöresi sakinlerinin de söylediği gibi ormanlardan eskiden olduğu gibi yöre sakinlerine hisse verilmelidir. Kaşık yapımında kullanılan ağaçlardan 10 yıl önce olduğu gibi para alınmamalıdır.
3. Kaşıkcılık sanatının turizme açılması sağlanmalıdır. Bu yönde tanıtıcı programlar yapıp kaşıkcılık sanatımız tüm dünyaya açılmalıdır.
4. Kaşık yapımını öğretici kurslar açılarak boş vakti olanları bu kurslara teşvik etmelidir.
5. Bursa Kent Müzesi'nde olduğu gibi tüm müzelerde kaşık yapımının yanı sıra tüm el sanatlarının yapımı, ustaları tarafından ziyaretçilere gösterilmelidir. Kaşık ustası olmadığı zamanlarda ise slaytlar gösterilerek ziyaretçiler aydınlatılmalıdır.
6. Kaşıkcılık ile ilgili yayın ve tanıtımlara ağırlık verilmelidir. Tv , radyo ve yazılı basın aracılığı ile kaşıkcılık sanatımız geniş kitlelere tanıtılmalıdır. Hatta halkımız tarafından oldukça fazla izlenen tv dizilerinde kaşıkcılık sanatımıza da kısacık ta olsa yer verilmelidir. Reklam aralarında yalnızca kaşıkcılık sanatımıza değil, kaybolmakta olan tüm el sanatlarımıza yönelik kısa programlar konulmalıdır.
7. Kaşıkcılık sanatımızla ilgili araştırmalara hız verilmelidir. Bugün kaşıkcılıkla ilgili birçok şey unutulmuştur. Araştırmalarla gün ışığına çıkabilecek projeler hazırlanmalı, yaşlı insanlarla görüşülerek hatırlarında kalanlar belgelenmelidir. Yaptığımız çalışmada bağa kaşıkların yapımı ile ilgili herhangi bir belgeye rastlanmamıştır. Henüz vakit varken tahta kaşıklar ile ilgili belgeler ince ayrıntılarıyla hazırlanmalıdır.

8. Koleksiyon sahipleri de ellerindeki kaşık çeşitleri ile belgelenmeli yok olan kaşıklarımız hiç değilse onların sayesinde tanınmalıdır.
9. Devletin kaşıkçılıkla ilgili kalkınma planı hazırlaması gerekmektedir. Kaşıkları ile meşhur olan yörelerimizde kaşıkçılık sanatını koruma altına almalı, sanatçıyı teşvik edici yarışma vs. gibi programlar hazırlamalıdır.
10. El sanatlarımızla ilgilenen birçok kuruluş yerine yalnızca bu konu ile ilgili yeni bir kuruluş gerçekleştirilmelidir. Bu şekilde el sanatlarımızın sorunları askıda kalmadan çözümlenmelidir.
11. Ülkede kapsamlı bir araştırma yapılarak, kaybolan ya da kaybolmakta olan, üretim biçimini değiştiren, bozulan kaşıklarımızın yöreleri, yapım malzemeleri, desenleri, teknikleri, ustaları tek tek saptanarak bir harita çıkarılmalıdır. Hüsnü ZÜBER böyle bir çalışmayı kısmen de olsa kendi müze evinde gerçekleştirmiştir.
12. Zaman geçtikçe aşınıp yıpranan kaşıklarımız onararak müze ve arşivlerde korunmalıdır.
13. Değerli kaşık örnekleri kıymetleri karşılığında Vali, Kaymakam, Belediye Başkanı, Kültür Müdürü, Müze Müdürü gibi yetkili kişiler tarafından satın alınarak müzelerde koruma altına alınmalıdır.
14. Sadece kaşıkçılık yapılan yörelerde değil, tüm yurttaki kaşıkçılık ile ilgili sempozyumlar, toplantılar, konferanslar verilmelidir.
15. Kaşık yapılan yörelerde festivaller düzenlenmelidir.
16. Müzik aleti, bebek ve kukla gibi, kaşıkların kullanılabileceği değişik alanlar bulunmalıdır. Gerekirse bu konuda yarışmalar düzenlenmeli, ilginç fikirler değerlendirilmelidir.
17. Kaşık yapımında geleneksel biçimin yanı sıra modern tasarımlarla hazırlanmış kaşıklar da yapılabilir.

Yapılması gereken tüm bu öneriler milli ve maddi kültürümüze sahip çıkmak açısından gerekli olmaktadır.

KAYNAKÇA

- ALKAŞI, Ayten.(1996).Kaşıkların dili. **Sanatsal Mozaik**. İstanbul:Eko Basın Yayıncılık Ltd.Şti.
- Anonim. (1971). **Okyanus Türkçe Sözlük**. İstanbul:Pars Yayınları.
- Anonim.(1986).**Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi**.cilt:13.Gelişim Yayınları.
- Anonim.(1988).**Türkçe Sözlük**. Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu.Ankara:Türk Tarih Kurumu Basım Evi.
- Anonim.(1990).**Meydan Larousse**..Cilt:7.İstanbul:Meydan Yayınevi.
- Anonim.(1992).**Ana Britannica**. Cilt:18.İstanbul: Ana Yayıncılık.
- Anonim.(1993). **Türk El Sanatları**. Ankara: HAGEM Yayınları. Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Anonim.(1993).**Yeni Rehber Ansiklopedisi**.İstanbul:İhlas Gazetecilik Holding A.Ş.
- Anonim.(1998). **A'dan Z'ye Antika Ansiklopedisi**. İstanbul: Atlas Yayınları.
- ARSEVEN, Celal Esat. (1957). **Sanat Ansiklopedisi**.cilt:2. İstanbul: Marif Basımevi.
- BARANDIR, Sevda.(2002).Çatal-bıçak ve kaşık.**Art Decor**.İstanbul:Doğan Burada Rizzoli Dergi Yayıncılık ve Pazarlama Aş.
- BÜNGÜL, Nurettin Rüştü.(1939). **Eski Eserler Ansiklopedisi**. İstanbul: Çituri Biraderler Basımevi.
- COŞKUN, Fevzi.(1985).Tavşanlı Süslü ve Boyalı Kaşıkları. **4.Ulusal El Sanatları Sempozyumu**. 21-24 Kasım. Dokuz Eylül Üniversitesi,İzmir
- DEVELLİOĞLU, Ferit.(2001). **Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lügat**. Ankara: Aydın Kitabevi
- EREN, Naci.(1984).**Kaşık ve Kaşıkcılık**.İstanbul:Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- GAZİMİHAL, Mahmut R.(1954). **Kaşık Oyunu**. Türk Folklor Araştırmaları.
- GLASSİE, Henry.(2002).**Turkish Traditional Art Today**. Ankara: Turkish Historical Society Printing House.

KUŞOĞLU, Mehmet Zeki. (1994). **Dünyâ Sanatımız Kültürümüz**. İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş.

KUŞOĞLU, Zeki.(2006).**Resimli Ansiklopedik Kuyumculuk ve Maden Terimleri Sözlüğü**. (İkinci Baskı). İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş.

ÖGEL, Bahaeddin.(1973). **Türk Kültür Tarihine Giriş**. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları

ÖNDER, Mehmet.(1962). **Mevlana Şehri Konya Tarihi Kılavuz**. Konya: Yeni Kitap Basımevi.

ÖNDER, Mehmet.(1985).Konya’da Kaşık Sanatı Dünyâ-Bugünü . **4.Ulusal El Sanatları Sempozyumu**, 21-24 Kasım. D0kuz Eylöl Üniversitesi, İzmir.

ÖNDER, Mehmet. (1987). **Antika ve Eski Eserler Ansiklopedisi**. İstanbul: Mısırlı Yayınları.

ÖNGE, E.(2007). Konya’da kaşık sanatı ve Konyalı bir kaşık ustası.
Prof.Dr.Taciser Onuk’a Armağan. Akpınarlı,F ve başk. (Ed.).Ankara:Kültür Ajans Yayınları.

ÖZBEL, Kenan.(1949). **El Sanatları XVI Konya Kaşıkları**. Ankara: CHP. Halkevleri Bürosu.

ÖZEN, Mine Esiner.(1985).**Yazma Kitap Sanatları Sözlüğü**. İstanbul: İ.Ü. Fen Faköltesi Döner Sermaye İşletmesi Prof. Dr. Nazım TERZİÖĞLU Basım Atölyesi.

ŞEHİSUVAROĞLU, Haluk Y. **Eski Türk Sanatları**. İstanbul: Varlık Yayınevi.

YÜCEL, Erdem.(1971). “**Kaşıklar Üzerine Türk Motifleri ile Dağlama Sergisi**” Türk Folklor Araştırmaları.

ZÜBER, Hüsnü. (1971). **Türk Süsleme Sanatı**. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

ZÜBER, Hüsnü. (1985a). Anadolu’ da Ağaç Kaşık Sanatının Dünyâ ve Bugünü.
4. Ulusal El Sanatları Sempozyum Bildirileri. 21-24 Kasım. Dokuz Eylöl Üniversitesi Güzel Sanatlar Faköltesi Yayınları, İzmir.

ZÜBER, Hüsnü.(1985b). Osmanlı kaşıkları.**Antika Aylık Dergi**,(7),4-6.İstanbul: Mısırlı Yayınları.

ZÜBER, Hüsnü.(1985c). Dekoratif Anadolu kaşıkları.**Sanat Dünyamız**,(34),34-40.Yapı Kredi Yayınları.

Can, A.(2007, Aralık, 12), *hzuberkasik*.
 < <http://www.bursadakultur.com/hzuberkasik.htm>> (2007, Aralık,12)

Kaynak Kişiler

Adı Soyadı	Doğum Yeri ve Yılı	Öğrenim Durumu	Mesleği
Bayram KOCATÜRK	Kemaller Köyü-1941	İlkokul	Çiftçi
Cemil YILDIZ	Kemaller Köyü	Okur-yazar	Çiftçi
Cevdet EKŞİOĞLU	-	Üniversite	Mimar
Hüseyin BALCI	Köprübaşı- 1943	İlkokul	Şoför
Hüsnü ZÜBER	İstanbul- 1930	Üniversite	Harita Mühendisi
İrfan ÖZÇAKIR	Kemaller Köyü	Üniversite	Fakülte Sekreteri
Mahir KESKİN	Kemaller Köyü- 1933	İlkokul	Emekli İmam
Mustafa TOZLU	Kemaller Köyü -1950	İlkokul	Çiftçi
Nihat ÇEVİK	Kemaller Köyü -1967	İlkokul	Serbest Meslek
Nuray BALCI	Köprübaşı – 1970	İlkokul	Ev Hanımı
Sabri BULUNTEKİN	Taraklı - 1945	Lise	Emekli

EK A

A. OYUN KAŞIKLARI

204

A. 1. Afyon Oyun Kaşıkları

Şekil A. 1

A.2. Bilecik Oyun Kaşıkları

Şekil A. 2

Şekil A. 3

Şekil A. 4

A. 5. Kütahya Oyun Kaşıkları

Şekil A. 5

EK B

B. HÜSNÜ ZÜBER EVİ ANADOLU KAŞIKLARI

B. 1. Adana Yöresi Kaşıkları

Şekil B 1

Şekil No	: B 1
İlgili Koleksiyon	:Hüsnü ZÜBER
İnceleme Tarihi	: Ağustos 2006
Bugünkü Durumu	: Sağlam
Onarım Görüp Görmediği	: Görmemiş
Ürünün Yöresel Adı	: Çönge
Kullanılan Malzemeler	:

Araçlar
Uygulanan Teknik

: Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,
: Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi
biçiminde ve sivridir

: Kaşıkların hepsinin ağız kısımları yumurta

İlk örnekte kaşığın sap kısmı boyundan itibaren hemen hemen aynı genişlikte devam etmiştir. Sap kısmının yarısından biraz fazlası yuvarlak olarak yapılmıştır. Kalan kısım düz olarak tamamlanmıştır. Tepe kısmı ise oval biçimde tamamlanmıştır. Kısaca: Ağız: sivri, Boyun: Dirsekli, Sap: Düz-oval tepeliolarak yapılmıştır.

2.örnekte kaşığın boyun kısmı yani sapın yaklaşık olarak 1/3 ü dar ve yuvarlak biçimdedir. Geri kalan kısım yanlardan birer çıkıntı ile tepeye kadar düz bir şekilde genişletilmiştir. Tepe kısmı düz olarak tamamlanmıştır.Kısaca: Ağız: sivri, Boyun: Dirsekli, Sap: Düz olarak yapılmıştır.

3. kaşığın sap kısmı ikinci örnekteki gibidir. Kısaca: Ağız: sivri, Boyun: Dirsekli, Sap: Düz olarak yapılmıştır.

4. örnek, boyundan tepeye doğru genişlemektedir. Tepe kısmı küt bir şekilde bitirilmiştir. Kısaca: Ağız: sivri, Boyun: Düz, Sap: Düz-sivri tepeli olarak yapılmıştır.

5.örnekte kaşığın sap kısmı ortada ince boyun ve tepede ise aynı genişliktedir. Tepesi üçgen biçiminde tamamlanmıştır. Kısaca: Ağız: sivri, Boyun: Dirsekli, Sap: Düz-sivri tepeli olarak yapılmıştır.

Kaynak Kişi Künyesi

:

Adı	: Hüsnü	
Soyadı	: ZÜBER	
Doğum Yeri ve Yılı	: İSTANBUL- 1930	
Kaç Yıl Yörede Oturduğu	: -	210
Öğrenim Durumu	: Harita mühendisi, Yarbay	
Mesleği	: Emekli ,sanatçı, yazar	
Açık Adresi	: Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060	
	BURSA	

B. 2. Afyon

Şekil B 2

Şekil No : B 2
İlgili Koleksiyon : Hüsnü ZÜBER
İnceleme Tarihi : Ağustos 2006

Bugünkü Durumu : Sağlam

Onarım Görüp Görmediği : Görmemiş

Ürünün Yöresel Adı : Kaşık

Kullanılan Malzemeler :

Araçlar : Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,

Uygulanan Teknik : Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : İlk kaşığın ağzı sivri,ikinci kaşığın ağzı yaprak şekillidir.

Birinci kaşığın sap bölümü, boyun kısmından 2-3cm sonra her iki yönden birer çıkıntı ile genişleyerek devam etmiştir. Uç kısmından birkaç cm. aşağıda çok hafif bir daralma ile tepeye varılmıştır. Tepe kısmı düzdür. Kısaca boyun dirsekli ve sap düz yapılmıştır.

İkinci kaşığın boyun kısmı tepedeki genişlikle aynıdır. Ortada hafif bir daralma vardır. Tepe kısmı düzdür. Kısaca boyun ve sap kısımları düzdür.

Kaynak Kişi Künyesi :

Adı : Hüsnü
Soyadı : ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı : İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu : -
Öğrenim Durumu : Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği : Emekli ,sanatçı, yazar
Açık Adresi : Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060
BURSA

Şekil B 3

Şekil No	: B 3
İlgili Koleksiyon	: Hüsnü ZÜBER
İnceleme Tarihi	: Ağustos 2006
Bugünkü Durumu	: Sağlam
Onarım Görüp Görmediği	: Görmemiş
Ürünün Yöresel Adı	: Kaşık
Kullanılan Malzemeler	:

Araçlar	: Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,
Uygulanan Teknik	: Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : Kaşığın ağız kısmı oval biçimindedir. Sap kısmı ise, boyun kısmından itibaren yukarı doğru hafifçe genişlemiştir. Tepe kısmı ise, oval biçimde bitirilmiştir. Kısaca boyun düzdür. Sap, düz-oval tepelidir.

Kaynak Kişi Künyesi :

Adı	: Hüsnü
Soyadı	: ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı	: İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu	: -
Öğrenim Durumu	: Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği	: Emekli ,sanatçı, yazar
Açık Adresi	: Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060

BURSA

Şekil B 4

Şekil No	: B4
İlgili Koleksiyon	: Hüsni ZÜBER
İnceleme Tarihi	: Ağustos 2006
Bugünkü Durumu	: Sağlam
Onarım Görüp Görmediği	: Görmemiş
Ürünün Yöresel Adı	: Kaşık
Kullanılan Malzemeler	:

Araçlar : Bıçak, keser, eğdi ,törpü

Uygulanan Teknik : Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : Kaşığın ağız kısmı sivri biçimindedir. Sap kısmı yarısına kadar daralıp genişleyen ince bir yapıdadır. Yarıdan sonra her iki yandan tepeye kadar genişlemiştir. Tepe kısmı ise, oval biçimde bitirilmiştir.

Kısaca ağız sivri, boyun dirsekli, sap düz- oval tepelidir.

Kaynak Kişi Künyesi :

Adı : Hüsnü
Soyadı : ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı : İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu : -
Öğrenim Durumu : Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği : Emekli ,sanatçı, yazar
Açık Adresi : Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060
BURSA

Şekil B 5

Şekil No : B 5

İlgili Koleksiyon : Hüsnü ZÜBER

İnceleme Tarihi : Ağustos 2006

Bugünkü Durumu : Sağlam

Onarım Görüp Görmediği : Görmemiş

Ürünün Yöresel Adı : Kaşık

Kullanılan Malzemeler :

Araçlar : Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,

Uygulanan Teknik : Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : Kaşıkların ağız kısmı yuvarlaktır . Sap kısımları ise, boyun kısımlarından itibaren hafifçe genişlemektedir. Tepe kısımları ise, oval biçimde bitirilmiştir. Kısaca ağız kısmı yuvarlak(top), boyun ve sap düz-oval tepelidir.

Kaynak Kişi Künyesi :

Adı : Hüsnü
Soyadı : ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı : İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu : -
Öğrenim Durumu : Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği : Emekli ,sanatçı, yazar
Açık Adresi : Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060

BURSA

Şekil B 6

Şekil No : B6

İlgili Koleksiyon : Hüsnü ZÜBER

İnceleme Tarihi : Ağustos 2006

Bugünkü Durumu : Sağlam

Onarım Görüp Görmediği : Görmemiş

Ürünün Yöresel Adı : Kaşık

Kullanılan Malzemeler :

Araçlar	: Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,
Uygulanan Teknik	: Kazıma ve oyma tekniği
Birimlerin Biçimlendirilmesi	: Her iki kaşığın ağız kısmı da sivri biçimindedir.

Araştırmada yer alan diğer örneklerde bu tarz kaşık saplarına rastlanmamıştır. İlk kaşık örneğinin sap bölümü, boyun kısmından itibaren hafif bir kavis ile tepeye kadar aynı genişlikte devam etmiştir. İkinci örneğin sap kısmı ise düz bir şekilde tepeye kadar çıkmıştır. Tepe kısımları ise bastonu hatırlatan bir tarzda bitirilmiştir.Kısaca ağız kısımları sivri, boyun düz, sap kancalıdır.

Kaynak Kişi Künyesi	:
Adı	: Hüsnü
Soyadı	: ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı	: İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu	: -
Öğrenim Durumu	: Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği	: Emekli ,sanatçı, yazar
Açık Adresi	: Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060

BURSA

Şekil B 7

Şekil No	: B 7
İlgili Koleksiyon	: Hüsnu ZÜBER
İnceleme Tarihi	: Ağustos 2006
Bugünkü Durumu	: Sağlam
Onarım Görüp Görmediği	: Görmemiş
Ürünün Yöresel Adı	: Kaşık
Kullanılan Malzemeler	:

Araçlar	: Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,
Uygulanan Teknik	: Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : İlk iki kaşığın ağız kısmı sivri, üçüncü kaşığın ağız kısmı ise, ovaldir. Üçüncü kaşığın ağız kısmı sedekten yapılmıştır.

İlk kaşık örneğinin sap bölümü, boyun kısmından itibaren aynı genişlikte devam edip üçgen bir şekilde bitirilmiştir.

İkinci örneğin sap kısmı ise, boyun kısmından itibaren genişlemeye başlamıştır. 1-2cm.lik bir yükseltiden sonra çukurlaştırılarak uç kısmı sivri bir şekilde bitirilmiştir.

Üçüncü örnekte kaşık sapı ince olarak başlayıp geniş olarak bitirilmiştir. Tepe kısmı ise, sivri olarak tamamlanmıştır.

Kısaca ilk kaşığın boynu düz diğer iki kaşığın boynu dirseklidir. Saplar düz-sivri tepelidir.

Kaynak Kişi Künyesi :

Adı	: Hüsnü
Soyadı	: ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı	: İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu	: -
Öğrenim Durumu	: Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği	: Emekli ,sanatçı, yazar
Açık Adresi	: Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060 BURSA

Şekil B 8

Şekil No	: B 8
İlgili Koleksiyon	: Hüsnü ZÜBER
İnceleme Tarihi	: Ağustos 2006
Bugünkü Durumu	: Sağlam
Onarım Görüp Görmediği	: Görmemiş
Ürünün Yöresel Adı	: Kaşık
Kullanılan Malzemeler	:

Araçlar	: Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,
Uygulanan Teknik	: Kazıma ve oyma tekniği
Birimlerin Biçimlendirilmesi	: Her iki kaşığın ağız kısmı da oval biçimdedir.

Örneklerde kaşık sapı, boyundan ince bir şekilde başlayıp 2-3cm boyunca giderek genişlemeye başlar. Daha sonra her iki yönden açılarak tepeye kadar aynı şekilde devam eder. İkinci kaşıktaki bu açılım ise, oldukça yumuşaktır. Tepe kısımları ise, sivri olarak tamamlanmıştır. Kısaca ağız kısımları oval, boyunları düz, sapları ise sivridir.

Kaynak Kişi Künyesi	:
Adı	: Hüsnü
Soyadı	: ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı	: İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu	: -
Öğrenim Durumu	: Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği	: Emekli ,sanatçı, yazar
Açık Adresi	: Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060 BURSA

Şekil B 9

Şekil No	: B 9
İlgili Koleksiyon	: Hüsnü ZÜBER
İnceleme Tarihi	: Ağustos 2006
Bugünkü Durumu	: Sağlam
Onarım Görüp Görmediği	: Görmemiş
Ürünün Yöresel Adı	: Kaşık
Kullanılan Malzemeler	:

Araçlar	: Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,
Uygulanan Teknik	: Kazıma ve oyma tekniği
Birimlerin Biçimlendirilmesi	: Kaşıkların ağız kısımları yaprak şekline benzemektedir.

İlk kaşığın sapı, boyundan itibaren giderek genişlemeye başlar. Sapın tam ortasına kadar yükselen sonra alçalan bir kavis bulunmaktadır. Tepe kısmı ovaldır.

İkinci kaşık boyundan itibaren hafif bir kavisle düz biçimde tepeye kadar devam eder. Tepe kısmı ise, düz olarak tamamlanmıştır.

Kısaca ağız kısımları yaprak şeklindedir. Boyunları düzdür. Birinci kaşığın sapı düz- oval tepeli, ikinci kaşığın sapı ise düzdür.

Kaynak Kişi Künyesi	:
Adı	: Hüsnü
Soyadı	: ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı	: İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu	: -
Öğrenim Durumu	: Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği	: Emekli ,sanatçı, yazar
Açık Adresi	: Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060

BURSA

Şekil B 10

Şekil No : B 10

İlgili Koleksiyon : Hüsnü ZÜBER

İnceleme Tarihi : Ağustos 2006

Bugünkü Durumu : Sağlam

Onarım Görüp Görmediği : Görmemiş

Ürünün Yöresel Adı : Kaşık

Kullanılan Malzemeler :

Araçlar	: Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,
Uygulanan Teknik	: Kazıma ve oyma tekniği
Birimlerin Biçimlendirilmesi	: Kaşıkların ağız kısımları ovaldır.

Her iki kaşığın sapı da boyun kısmından itibaren giderek genişlemektedir. İlk kaşık sapı, oyularak başak şeklinde süslemeler ile bitirilmiştir. Böylece tepe kısmı ters üçgene benzemektedir.

İkinci kaşık sapı aralıklarla iki küçük delik yapılarak süslenmiştir. Tepesi ilk kaşık sapının en tepesi gibi bitirilmiştir. Yani ters üçgen şeklinde tamamlanmıştır.

Kısaca ağız kısımları oval, boyunları dirseklidir. İlkinin sapı kertikli ikincisinininki ise hem kertikli hem de deliklidir.

Kaynak Kişi Künyesi	:
Adı	: Hüsnü
Soyadı	: ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı	: İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu	: -
Öğrenim Durumu	: Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği	: Emekli ,sanatçı, yazar
Açık Adresi	: Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060

BURSA

Şekil B 11

Şekil No	: B 11
İlgili Koleksiyon	: Hüsnü ZÜBER
İnceleme Tarihi	: Ağustos 2006
Bugünkü Durumu	: Sağlam
Onarım Görüp Görmediği	: Görmemiş
Ürünün Yöresel Adı	: Kaşık
Kullanılan Malzemeler	:

Araçlar	: Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,
Uygulanan Teknik	: Kazıma ve oyma tekniği
Birimlerin Biçimlendirilmesi	: Kaşık ağız yaprak biçimindedir.

Kaşığın sapı boyun kısmından itibaren uca kadar aynı genişlikte hafif bir kavis ile devam etmiştir. Giderek genişlemektedir. Tepe kısmı üçgen şeklinde tamamlanmıştır.Kısaca ağız yaprak şekilli, boyun ve sap düz- sivri tepelidir.

Kaynak Kişi Künyesi	:
Adı	: Hüsnü
Soyadı	: ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı	: İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu	: -
Öğrenim Durumu	: Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği	: Emekli ,sanatçı, yazar
Açık Adresi	: Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060

BURSA

Şekil B 12

Şekil No	: B 12
İlgili Koleksiyon	: Hüsnü ZÜBER
İnceleme Tarihi	: Ağustos 2006
Bugünkü Durumu	: Sağlam
Onarım Görüp Görmediği	: Görmemiş
Ürünün Yöresel Adı	: Kaşık
Kullanılan Malzemeler	:
Araçlar	: Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,
Uygulanan Teknik	: Kazıma ve oyma tekniği
Birimlerin Biçimlendirilmesi	: Birinci ve üçüncü kaşıkların ağız biçimleri sivridir. Ortadaki kaşık ağız ise yaprak biçimindedir.

İlk iki kaşığın sapı boyun kısmından itibaren 2-3cm. boyunca yuvarlak olarak devam etmiştir. Daha sonra her iki yandan genişleyerek düz biçimde tepeye ulaşılmıştır. Her ikisinin tepesi de oval biçimde tamamlanmıştır.

Üçüncü kaşık sapı ise, boyundan itibaren tepeye doğru giderek genişlemiştir. Kaşık sapı ve tepesi düzdür.

Kısaca ilk ikisinin boynu dirsekli, üçüncü kaşığın boynu ise düzdür. İlk ikisinin sapı düz- oval tepeli, üçüncünün sapı düz biçimdedir.

Kaynak Kişi Künyesi

:

Adı	: Hüsnü
Soyadı	: ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı	: İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu	: -
Öğrenim Durumu	: Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği	: Emekli ,sanatçı, yazar
Açık Adresi	: Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060 BURSA

B. 13. anakkale

Şekil B 13

Şekil No	: B 13
İlgili Koleksiyon	: Hüsnu ZÜBER
İnceleme Tarihi	: Ağustos 2006
Bugünkü Durumu	: İlk kaşığın ağızı yarılmıştır. İkinci kaşık sağlamdır.

Onarım Görüp Görmediği : Görmemiş

Ürünün Yöresel Adı : Kaşık

Kullanılan Malzemeler :

Araçlar : Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,

Uygulanan Teknik : Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : İlk kaşığın ağzı oval, ikinci kaşığın ağız kısmı sivri biçimindedir.ilk kaşığın ağız kısmı yarıya kadar çatlamıştır.

Birinci kaşığın sapı boyun kısmından itibaren kanal şeklinde tepeye yaklaşık 2-3cm kalıncaya kadar oyulmuştur. Daha sonra tepemsi bir şekil verilerek sonlandırılmıştır.

İkinci kaşık sapı boyun kısmından itibaren yaklaşık 3-4cm. kadar ince ve yuvarlak bir şekilde devam etmiştir. Daha sonra düzleşmiş ve giderek genişlemiştir. Tepe kısmı sivri bitirilmiştir.

Kısaca; ilk kaşığın boynu ve sapı kanallıdır. İkinci kaşığın ise, boynu düz, sapı düz-sivri tepelidir.

Kaynak Kişi Künyesi :

Adı : Hüsnü
Soyadı : ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı : İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu : -
Öğrenim Durumu : Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği : Emekli ,sanatçı, yazar
Açık Adresi : Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060

BURSA

B. 14. ankırı

Şekil B 14

Şekil No	: B 14
İlgili Koleksiyon	: Hüsnu ZÜBER
İnceleme Tarihi	: Ağustos 2006
Bugünkü Durumu	: Sağlam
Onarım Görüp Görmediği	: Görmemiş
Ürünün Yöresel Adı	: Kaşık
Kullanılan Malzemeler	:

Araçlar : Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,

Uygulanan Teknik : Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : Kaşık ağzı oval biçimindedir. Kaşığın sapı boyun kısmından 1-2cm kadar sonra genişlemeye başlamıştır. Bu genişlik uca kadar aynı şekilde ve hafif bir kavis ile devam etmiştir. Tepe kısmı düz şekilde tamamlanmıştır.Kısaca; ağız oval, boyun dirsekli, sap düz biçimdedir.

Kaynak Kişi Künyesi

:

Adı : Hüsnü
Soyadı : ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı : İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu : -
Öğrenim Durumu : Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği : Emekli ,sanatçı, yazar
Açık Adresi : Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060

BURSA

B.15. Çorum

Şekil B 15

Şekil No	: B 15
İlgili Koleksiyon	: Hüsni ZÜBER
İnceleme Tarihi	: Ağustos 2006
Bugünkü Durumu	: Sağlam
Onarım Görüp Görmediği	: Görmemiş
Ürünün Yöresel Adı	: Kaşık
Kullanılan Malzemeler	:

Araçlar : Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,

Uygulanan Teknik : Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : Kaşık ağzı yumurta biçiminde sivridir. Kaşığın sapı boyun kısmından itibaren 2-3cm kadar ince ve yuvarlak yapılmıştır. Daha sonra uca 2-3cm kalıncaya kadar hafifçe genişlemiştir. Kalan 2-3cm.lik bölüm ise, tepeye kadar aynı genişlikte devam etmiştir. Tepe kısmı oval şekilde tamamlanmıştır.

Kısaca; ağız siri, boyun dirsekli, sap düz- oval tepelidir.

Kaynak Kişi Künyesi

:

Adı : Hüsnü
Soyadı : ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı : İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu : -
Öğrenim Durumu : Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği : Emekli ,sanatçı, yazar
Açık Adresi : Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060

BURSA

B. 16. Denizli

Şekil B 16

Şekil No

: B 16

İlgili Koleksiyon

: Hüsnü ZÜBER

İnceleme Tarihi	: Ağustos 2006
Bugünkü Durumu	: Sağlam
Onarım Görüp Görmediği	: Görmemiş
Ürünün Yöresel Adı	: Kaşık
Kullanılan Malzemeler	:
Araçlar	: Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,
Uygulanan Teknik	: Kazıma ve oyma tekniği
Birimlerin Biçimlendirilmesi	: İlk kaşığın ağzı yaprak biçimindedir. İkinci kaşık ise sivri biçimdedir.

Kaşıkların sapları yuvarlaktır. Boyun kısımlarından itibaren tepeye kadar hafif bir şekilde daralmıştır. Tepe kısımları düz bir şekilde tamamlanmıştır.

Kısaca kaşıkların boynu düz, sap kısımları silindirikdir.

Kaynak Kişi Künyesi	:
Adı	: Hüsnü
Soyadı	: ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı	: İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu	: -
Öğrenim Durumu	: Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği	: Emekli ,sanatçı, yazar
Açık Adresi	: Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060

BURSA

B. 17. Elazığ

Şekil B 17

Şekil No	: B 17
İlgili Koleksiyon	: Hüsni ZÜBER
İnceleme Tarihi	: Ağustos 2006
Bugünkü Durumu	: Sağlam
Onarım Görüp Görmediği	: Görmemiş
Ürünün Yöresel Adı	: Kaşık
Kullanılan Malzemeler	:

Araçlar : Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,

Uygulanan Teknik : Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : Kaşıkların ağız biçimi sivridir.

İlk kaşığın sap kısmı; boyundan itibaren sap ortasına doğru hafifçe incelmıştır. Orta kısımdan sonra ise tepeye kadar hafifçe genişlemiştir. Tepe kısmı ovaldir.

İkinci kaşığın sap kısmı; boyundan itibaren aynı genişlikte tepeye 2-3 cm kalıncaya kadar devam etmiştir.

Kısaca ilk kaşığın boynu dirsekli, ikinci kaşığınki düz biçimdedir. İlk kaşığın sapı dendanlıdır. İkinci kaşığın sapı ise kertikli(çentikli)dir.

Kompozisyon Özellikleri : İlk kaşığın sapının uç kısmı, sağ ve sol taraftan oyularak üçer tane “den – dan” motifi ile süslenmiştir.

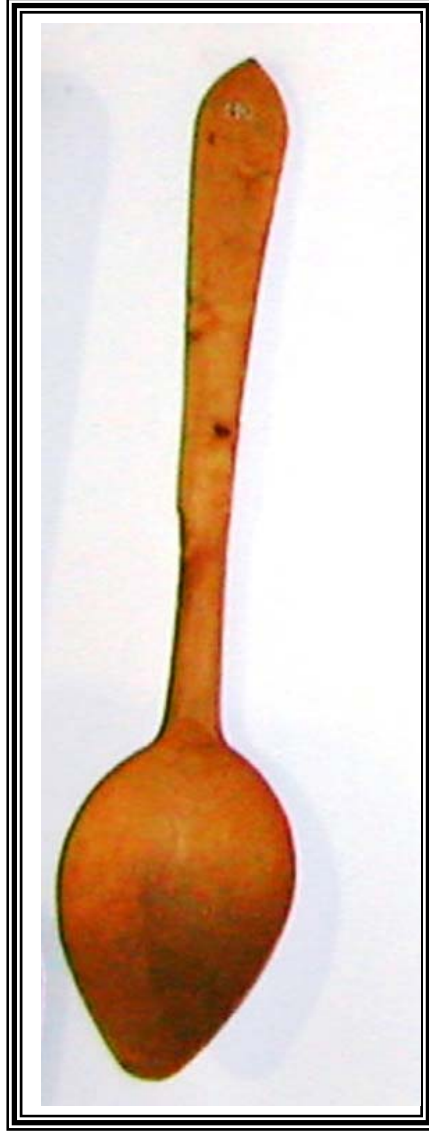
İkinci kaşığın sapının uç kısmı sağ ve sol taraftan oyularak (çentikler atılarak) üçer tane sivri yaprak motifi ile süslenmiştir.

Kaynak Kişi Künyesi :

Adı	: Hüsnü
Soyadı	: ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı	: İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu	: -
Öğrenim Durumu	: Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği	: Emekli ,sanatçı, yazar
Açık Adresi	: Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060

BURSA

B. 18. Erzurum

Şekil B 18

Şekil No	: B 18
İlgili Koleksiyon	: Hüsni ZÜBER
İnceleme Tarihi	: Ağustos 2006
Bugünkü Durumu	: Sağlam
Onarım Görüp Görmediği	: Görmemiş

Ürünün Yöresel Adı : Kaşık

Kullanılan Malzemeler :

Araçlar : Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,

Uygulanan Teknik : Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : Kaşığın ağzı yumurta gibi sivri biçimdedir. Boyun kısmı ince ve düz biçimde ilerlemiş sap ise; düz- sivri tepeli olarak bitirilmiştir.Kısaca; ağzı sivri, boynu düz, sap kısmı düz- sivri tepelidir.

Kaynak Kişi Künyesi :

Adı : Hüsnü
Soyadı : ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı : İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu : -
Öğrenim Durumu : Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği : Emekli ,sanatçı, yazar
Açık Adresi : Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060

BURSA

B. 19. Gümüşhane

Şekil B 19

Şekil No	: B 19
İlgili Koleksiyon	: Hüsnü ZÜBER
İnceleme Tarihi	: Ağustos 2006
Bugünkü Durumu	: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği : Görmemiş

Ürünün Yöresel Adı : Kaşık

Kullanılan Malzemeler :

Araçlar : Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,

Uygulanan Teknik : Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : Kaşığın ağzı armut biçimindedir. Kaşık sapı düzdür. Oldukça naif bir şekilde boyundan itibaren hafifçe genişleyerek tepeye kadar çıkmıştır. Tepe kısmı düz bir şekilde tamamlanmıştır.Kısaca; boyun ve sap kısımları düz dür.

Kaynak Kişi Künyesi :

Adı : Hüsnü
 Soyadı : ZÜBER
 Doğum Yeri ve Yılı : İSTANBUL- 1930
 Kaç Yıl Yörede Oturduğu : -
 Öğrenim Durumu : Harita mühendisi, Yarbay
 Mesleği : Emekli ,sanatçı, yazar
 Açık Adresi : Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060

BURSA

B. 20. Hakkari

Şekil B 20

Şekil No	: B 20
İlgili Koleksiyon	: Hüsnu ZÜBER
İnceleme Tarihi	: Ağustos 2006
Bugünkü Durumu	: Sağlam
Onarım Görüp Görmediği	: Görmemiş
Ürünün Yöresel Adı	: Kaşık

Kullanılan Malzemeler :

Araçlar : Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,

Uygulanan Teknik : Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : Her iki kaşığın ağzı da ovaldir. Kaşıkların boyun kısımları her iki örnekte de iki yandan dışa doğru keskin birer çıkıntı ile genişletilmiştir. Bu genişlik tepeye kadar hafifçe açılarak devam etmiştir. Tepe kısımları düz bir şekilde tamamlanmıştır.

Kısaca ağızlar oval, boyunlar dirsekli, saplar düz biçimdedir.

Kaynak Kişi Künyesi :

Adı : Hüsnü
 Soyadı : ZÜBER
 Doğum Yeri ve Yılı : İSTANBUL- 1930
 Kaç Yıl Yörede Oturduğu : -
 Öğrenim Durumu : Harita mühendisi, Yarbay
 Mesleği : Emekli ,sanatçı, yazar
 Açık Adresi : Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060

BURSA

B. 21. Hatay

Şekil B 21

Şekil No	: B 21
İlgili Koleksiyon	: Hüsnü ZÜBER
İnceleme Tarihi	: Ağustos 2006
Bugünkü Durumu	: Sağlam
Onarım Görüp Görmediği	: Görmemiş
Ürünün Yöresel Adı	: Kaşık
Kullanılan Malzemeler	:

Araçlar : Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,

Uygulanan Teknik

: Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi

: İlk 4 kaşığın ağız kısmı oval biçimdedir. 5. kaşığın ağız kısmı ise, yaprak şeklindedir.

İlk kaşığın sapı yuvarlak ve tepesinden anlaşıldığı üzere içi boştur.

İkinci kaşığın sapı düzdür. Boyun kısmından itibaren 2cm. kadar bir kavis söz konusudur. Boyun kısmı incedir. Fakat 2cm.lik kavisten sonra hafif bir açılım olmuştur. Bu açılım uca gelindiğinde incelererek sivri bir tepe oluşturmuştur.

3. kaşığın boyun kısmı biraz geniştir. Bu genişlik yaklaşık 2cm. kadar sonra her iki taraftan birer çıkıntı ile daralmaktadır. Bu darlık, kaşığın yarısını biraz geçince tekrar iki taraftan birer çıkıntı ile giderek açılmaktadır. Tepe kısmı oval bir şekilde tamamlanmıştır.

Dördüncü kaşığın sapı da üçüncü kaşığın sapı gibidir. Boyun kısmı biraz geniştir. Bu genişlik yaklaşık 2cm. kadar sonra her iki taraftan birer çıkıntı ile daralmaktadır. Bu darlık, kaşığın yarısını biraz geçince tekrar iki taraftan birer çıkıntı ile giderek açılmakta sonra da kapanmaktadır. Sanki dinsel bir sembolü çağrıştırmaktadır. Tepe kısmı üçgen şeklindedir.

Beşinci kaşık, boyun kısmından itibaren hafifçe genişleyip tepede yine hafifçe daralmaktadır. Tepe kısmı üçgen biçimindedir.

Kısaca ;ilk kaşık ile 5. kaşığın boynu düz, 2. kaşığın dirsekli, 3 ve 4. kaşıkların boynu kulaklıdır. Sapların ise; ilki silindirik, 2. si düz-sivri tepeli, 3. ve 4. düz-oval tepeli, 5.si düz biçimdedir.

Kaynak Kişi Künyesi

:

Adı	: Hüsnü
Soyadı	: ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı	: İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu	: -
Öğrenim Durumu	: Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği	: Emekli ,sanatçı, yazar
Açık Adresi	: Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060

BURSA

B. 22. Isparta

Şekil B 22

Şekil No	: B 22
İlgili Koleksiyon	: Hüsni ZÜBER
İnceleme Tarihi	: Ağustos 2006
Bugünkü Durumu	: Sağlam
Onarım Görüp Görmediği	: Görmemiş
Ürünün Yöresel Adı	: Kündük

Kullanılan Malzemeler :

Araçlar : Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,

Uygulanan Teknik : Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : İlk kaşığın ağzı yaprak biçimindedir. Diğer iki kaşığın ağız şekli ise sivridir.

Her üç örnekte de sapların boyun kısmından tepeye kadar aynı genişlikte devam ettiği görülmektedir. Bu genişlik uca doğru gelindikçe hafifçe daraltılmıştır. Tepe kısımları ise, ilk iki örnekte düz, üçüncü örnekte biraz sivrice tamamlanmıştır.

Kısaca; boyunlar ve düz yapılmıştır. Sapların ise ilk ikisi düz, 3.sü düz- sivri tepelidir.

Kaynak Kişi Künyesi :

Adı : Hüsnü
 Soyadı : ZÜBER
 Doğum Yeri ve Yılı : İSTANBUL- 1930
 Kaç Yıl Yörede Oturduğu : -
 Öğrenim Durumu : Harita mühendisi, Yarbay
 Mesleği : Emekli ,sanatçı, yazar
 Açık Adresi : Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060

BURSA

B. 23.İçel

Şekil B 23

Şekil No	: B 23
İlgili Koleksiyon	: Hüsnü ZÜBER
İnceleme Tarihi	: Ağustos 2006
Bugünkü Durumu	: Sağlam
Onarım Görüp Görmediği	: Görmemiş
Ürünün Yöresel Adı	: Yalavuç
Kullanılan Malzemeler	:

Araçlar : Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,

Uygulanan Teknik : Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : Birinci, ikinci,dördüncü ve beşinci kaşıkların ağız biçimleri yaprak şeklindedir. Üçüncü kaşık sivri biçimdedir. Altıncı, yedinci ve sekizinci kaşıklar ise, top yani yuvarlak biçimdedir.

İlk kaşığın sapı boyun kısmından itibaren sapın yaklaşık yarısına kadar yuvarlak bir şekilde gelmiştir. Bundan sonra her iki yandan çıkıntılarla uca kadar hafifçe genişletilmiştir. Uca gelindiğinde ise, biraz daralmıştır. Tepesi düz olarak tamamlanmıştır.

İkinci kaşık örneğinin sapı boyun kısmından uca kadar aynı genişlikte devam etmiştir. Tepesi sivri olarak bitirilmiştir.

Üçüncü kaşık örneğinin sapı boyundan itibaren dar başlayıp sapın yaklaşık yarısına kadar giderek genişlemiştir. Sonra sap düz ve geniş bir şekilde devam etmiştir. Tepesi yumuşak bir şekilde daralarak oval biçimde tamamlanmıştır.

Dördüncü kaşık örneğinin sapı, boyun kısmından itibaren yarısına kadar tepemsi bir şekilde gelmiştir. Daha sonra her iki yandan biraz genişlemiştir. Tepemsi kısım hafifçe çukurlaştırılarak uca doğru daralmıştır. Tepesi oval bir şekilde bitirilmiştir.

Beşinci kaşık örneğinin sapı boyun kısmından itibaren kaşığın 1/3 ü tepemsi bir şekilde yapılmıştır. Geri kalan kısım ise, düzlenerek aynı genişlikte uca kadar devam etmiştir. Tepe kısmı düz olarak tamamlanmıştır.

Altıncı kaşık örneğinde sap, yuvarlak ve aynı genişlikte tepeye kadar devam etmiştir. Tepe kısmı oval olarak bitirilmiştir.

Yedinci kaşık tatlı kaşığıdır. Sap kısmı ise, boyundan uca doğru aynı şekilde devam etmiştir. Yaklaşık 3cm. kalınca hafifçe genişletilmiştir. Tepede daralarak sivri bir şekilde bitirilmiştir.

Sekizinci kaşık şeker kaşığıdır. Sapın yarısı yuvarlak olarak yapılmıştır. Yarıdan sonrası ise, genişleyerek devam etmiştir. Tepe kısmı oval biçimde tamamlanmıştır.

Kısaca; 1. ve 5. kaşıkların boynu düz, diğerlerinininki dirseklidir. 1. ve 5. kaşıkların sapları düz, 2. ve 7. kaşıklarınki düz- sivri tepeli, 3-4 ve 8. kaşıkların sapları ise düz-oval tepelidir.

Kompozisyon Özellikleri: 8. kaşığın sapının üzerinde baklava deseni vardır.

Kaynak Kişi Künyesi

:

Adı : Hüsnü
Soyadı : ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı : İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu : -
Öğrenim Durumu : Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği : Emekli ,sanatçı, yaza
Açık Adresi : Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060

BURSA

B. 24.İzmir

Şekil B 24

Şekil No : B 24

İlgili Koleksiyon : Hüsnü ZÜBER

İnceleme Tarihi : Ağustos 2006

Bugünkü Durumu : Sağlam

Onarım Görüp Görmediği : Görmemiş

Ürünün Yöresel Adı : Kaşık

Kullanılan Malzemeler :

Araçlar : Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,

Uygulanan Teknik : Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : Kaşığın ağzı sivri biçimindedir.Boyun kısmı ince olup tepeye doğru genişlemiştir. Tepede daralarak sivri bir şekilde bitirilmiştir. Boyun kısmının yaklaşık 2cm.yukarısında yanık izi vardır.

Kısaca; ağız sivri, boyun düz, sap düz-sivri tepelidir.

Kaynak Kişi Künyesi

:

Adı : Hüsnü
Soyadı : ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı : İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu : -
Öğrenim Durumu : Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği : Emekli ,sanatçı, yazar
Açık Adresi : Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060

BURSA

B. 25. Kahraman Maraş

Şekil B 25

Şekil No	: B 25
İlgili Koleksiyon	: Hüsnu ZÜBER
İnceleme Tarihi	: Ağustos 2006
Bugünkü Durumu	: Sağlam
Onarım Görüp Görmediği	: Görmemiş
Ürünün Yöresel Adı	: Kaşık
Kullanılan Malzemeler	:
Araçlar	: Bıçak, keser, eğdi ,törpü
Uygulanan Teknik	: Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : 1 ve 3. kaşığın ağzı yaprak biçimindedir. İkinci kaşığın ağzı topa benzemektedir.

İlk kaşığın boyun kısmı hafifçe incelerek tepeye yakın bir yere kadar aynı genişlikte devam etmektedir. Daha sonra genişlemiş tepede daralarak üçgen şeklinde tamamlanmıştır.

İkinci kaşığın sap kısmı yuvarlaktır. Kaşık sapı tepeye kadar aynı genişlikte devam etmektedir. Tepede hafifçe incelmıştır. Tepe düz olarak bitirilmiştir.

Üçüncü kaşığın sapı uca doğru giderek genişlemektedir. Tepe kısmı oval bir şekilde tamamlanmıştır.

Kısaca; kaşıkların boyunları düz biçimdedir. Saplar ise, birinci kaşıқта düz-sivri uçlu, 2. silindirik, 3. düz- oval uçludur.

Kaynak Kişi Künyesi :

Adı	: Hüsnü
Soyadı	: ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı	: İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu	: -
Öğrenim Durumu	: Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği	: Emekli ,sanatçı, yazar
Açık Adresi	: Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060

BURSA

B. 26. Kars

Şekil B 26

Şekil No	: B 26
İlgili Koleksiyon	: Hüsni ZÜBER
İnceleme Tarihi	: Ağustos 2006
Bugünkü Durumu	: Sağlam
Onarım Görüp Görmediği	: Görmemiş
Ürünün Yöresel Adı	: Kaşık
Kullanılan Malzemeler	:
Araçlar	: Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,
Uygulanan Teknik	: Kazıma ve oyma tekniği
Birimlerin Biçimlendirilmesi	: Birinci ve üçüncü kaşıkların ağzı oval biçimdedir. İkinci ve dördüncü kaşıkların ağız kısımları ise yaprak şeklindedir

İlk kaşığın sapının boyun kısmında kulak adı verilen çıkıntılar bulunmaktadır. Sap oldukça süslü bir şekilde yapılmıştır. Tepe kısmı sivri bir şekilde bitirilmiştir.

İkinci kaşığın sap kısmı boyundan 1-2cm yukarıda her iki yandan oyularak biraz içeriye girilmiştir. Daha sonra belli belirsiz genişleyerek tepeye kadar gidilmiştir. Tepe kısmı düz olarak tamamlanmıştır.

Üçüncü kaşığın sap kısmı, boyundan yaklaşık 5cm sonra her iki yandan açılarak tepeye kadar aynı şekilde devam etmiştir. Tepe kısmı üçgen şeklinde tamamlanmıştır.

Dördüncü kaşığın boyun kısmı oldukça incedir. Sap kısmı, boyundan birkaç cm sonra bir kavis ile genişletilmiştir. Bu genişlik tepeye kadar hafifçe açılarak devam etmiş ve tepede daralmıştır. Tepe kısmı düz olarak tamamlanmıştır.

Kısaca; iki kaşığın ağzı oval, iki kaşığın ağzı yaprak şeklindedir. İlk iki kaşığın boynunda kulak vardır. İkinci kaşığın boynu ise düzdür. İlk kaşığın sapı taçlı, ikinci kaşığın sapı düz, üçüncü kaşığın sapı düz- sivri tepeli, dördüncü kaşığın ağız kısmı ise, düz- oval tepelidir.

Kompozisyon Özellikleri : İlk kaşığın boyun kısmında kulak adı verilen çıkıntılar bulunmaktadır. Kaşığın sapı boyun kısmından yaklaşık 1cm sonra her iki yandan daralarak oldukça incelmıştır. İncelen sap kaşığın ortasında tekrar genişleyip hemen daralarak sağ ve sol yanlarda birer yaprak motifi oluşturmaktadır. Daha sonra aynı kalınlıkta devam ederek sağ ve sol yanlarda parantez “()” biçiminde açılarak taç benzeri şekil oluşturmaktadır.

Kaynak Kişi Künyesi :

Adı	: Hüsnü
Soyadı	: ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı	: İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu	: -
Öğrenim Durumu	: Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği	: Emekli ,sanatçı, yazar
Açık Adresi	: Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060

BURSA

B. 27. Kastamonu

Şekil B 27

Şekil No : B 27

İlgili Koleksiyon : Hüsnu ZÜBER

İnceleme Tarihi : Ağustos 2006

Bugünkü Durumu : Sağlam

Onarım Görüp Görmediği : Görmemiş

Ürünün Yöresel Adı : Kaşık

Kullanılan Malzemeler :

Araçlar : Bıçak, keser, eğdi ,törpü,

Uygulanan Teknik : Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : İlk kaşığın ağzı oval biçimindedir. İkinci örnek bir çatal örneğidir. 3,4,5,6. kaşıkların ağız kısımları da ovaldir.

İlk kaşığın sapı yuvarlaktır. Boyundlan itibaren çok hafif genişleyerek ince bir şekilde biraz kavisle tepeye kadar çıkmıştır. Tepeye gelmeden birkaç santim önce küçük bir çıkıntı bulunmaktadır. Tepe kısmı yuvarlaktır.

İkinci örnek bir çatal örneğidir.

Üçüncü ve dördüncü kaşıklar katlama kaşık(cep kaşığı, yolcu kaşığı) örneğidir. Üçüncü örnekteki kaşık açılmış şekilde yer almaktadır. Dördüncü kaşık ise, katlanmış durumdadır. İkisinin de birer ucu çatal, birer ucu kaşıktır.

Beşinci kaşık; boyun kısmından itibaren tepeye kadar hafif bir şekilde genişlemiştir. Tepe kısmı yuvarlak bir şekilde tamamlanmıştır.

Altıncı kaşığın boyun kısmının her iki yanında küçük birer çıkıntı yapılmıştır. Çıkıntıdan sonraki kısım ince bir şekilde hemen hemen sapın yarısına kadar devam etmiştir. Bu kısımda her iki yanda tekrar çıkıntı yapılarak sap tepeye kadar genişletilmiştir. Tepe kısmı oval bir şekilde tamamlanmıştır.

Kısaca; ilk beşinin boynu düz, 6. kulaklıdır. Saplar, 1 ve 5 silindirik, 3-4 kırma saplı, 6. düz- oval tepelidir.

Kaynak Kişi Künyesi

:

Adı	: Hüsnü
Soyadı	: ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı	: İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu	: -
Öğrenim Durumu	: Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği	: Emekli ,sanatçı, yazar
Açık Adresi	: Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060 BURSA

B. 28. Konya

Şekil B 28

Şekil No	: B 28
İlgili Koleksiyon	: Hüsnü ZÜBER
İnceleme Tarihi	: Ağustos 2006
Bugünkü Durumu	: Sağlam
Onarım Görüp Görmediği	: Görmemiş
Ürünün Yöresel Adı	: Kançal

Kullanılan Malzemeler :

Araçlar : Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,

Uygulanan Teknik : Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : Kaşığın ağzı sivri biçimdedir.

Sap kısmı boyun bölümünde oldukça incedir. Daha sonra giderek tepeye doğru genişlemeye başlamıştır. Tepe kısmına gelindiğinde tekrar daraltılarak sivri Tepe kısımları düz bir şekilde tamamlanmıştır.

Kısaca; ağız sivri, boyun dirsekli, sap düz-sivri tepelidir.

Kaynak Kişi Künyesi :

Adı : Hüsnü
 Soyadı : ZÜBER
 Doğum Yeri ve Yılı : İSTANBUL- 1930
 Kaç Yıl Yörede Oturduğu : -
 Öğrenim Durumu : Harita mühendisi, Yarbay
 Mesleği : Emekli ,sanatçı, yazar
 Açık Adresi : Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060
 BURSA

29. Kütahya

Şekil B 29

Şekil No	: B 29
İlgili Koleksiyon	: Hüsnu ZÜBER
İnceleme Tarihi	: Ağustos 2006
Bugünkü Durumu	: Sağlam
Onarım Görüp Görmediği	: Görmemiş
Ürünün Yöresel Adı	: Kaşık
Kullanılan Malzemeler	:

Araçlar : Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,

Uygulanan Teknik : Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : İlk kaşığın ağzı yaprak biçimindedir. İkinci kaşığın ağzı ise, yumurta şeklinde sivridir.

İlk örnekte; boyun kısmı 2-3cm. kadar ince bir şekilde devam etmiştir. Daha sonra her iki yanda çıkıntılar yapılarak sap kısmı genişletilmiştir. Tepe kısmı inceltirilerek sivri kadar bir şekilde tamamlanmıştır.

İkinci kaşık ta boyun kısmından sap kısmına doğru genişleyen bir yol izlenmiştir. Tepe kısmı oval bir biçimde bitirilmiştir.

Kısaca; boyunlar dirsekli, saplar düz ve sivri tepelidir.

Kaynak Kişi Künyesi :

Adı	: Hüsnü
Soyadı	: ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı	: İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu	: -
Öğrenim Durumu	: Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği	: Emekli ,sanatçı, yazar
Açık Adresi	: Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060

BURSA

B. 30. Malatya

Şekil B 30

Şekil No : B 30

İlgili Koleksiyon : Hüsnü ZÜBER

İnceleme Tarihi : Ağustos 2006

Bugünkü Durumu : Sağlam

Onarım Görüp Görmediği : Görmemiş

Ürünün Yöresel Adı : Kaşık

Kullanılan Malzemeler :

Araçlar : Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,

Uygulanan Teknik : Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : Kaşığın ağzı yumurta biçiminde sivridir. Ağız kenarları pek düzgün değildir. Ayrıca ağzın sol yanında da ufak bir kırık vardır.

Kaşığın boyun kısmı, sapın yarısına doğru hafifçe genişlemiştir. Bu kısımdan sonra sap kalınlığı tepeye kadar aynı genişlikte devam etmektedir. Tepe kısmı düz bir şekilde tamamlanmıştır.

Kısaca; boyun ve sap düz biçimdedir.

Kaynak Kişi Künyesi

:

Adı : Hüsnü
Soyadı : ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı : İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu : -
Öğrenim Durumu : Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği : Emekli ,sanatçı, yazar
Açık Adresi : Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060

BURSA

B. 31. Mardin

Şekil B 31

Şekil No	: B 31
İlgili Koleksiyon	: Hüsnü ZÜBER
İnceleme Tarihi	: Ağustos 2006

Bugünkü Durumu : Sağlam

Onarım Görüp Görmediği : Görmemiş

Ürünün Yöresel Adı : Kaşık

Kullanılan Malzemeler :

Araçlar : Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,

Uygulanan Teknik : Kazıma , oyma ve boyama teknikleri

Birimlerin Biçimlendirilmesi : İlk kaşığın ağzının çukur kısmı oldukça derin ve sivri biçimdedir. İkinci kaşık ise, kalp şeklindedir.

İlk kaşığın boyun kısmında kulak adı verilen çıkıntılar vardır. Kulaklardan sonra sap yukarıya doğru giderek genişlemektedir.Tepe kısmı düz bir şekilde tamamlanmıştır.

İkinci kaşığın sapı boyun kısmından yaklaşık 2 cm 'ye kadar genişlemiştir. Bu genişlik tepeye kadar aynı şekilde devam etmiştir. Tepe kısmı düz bir şekilde tamamlanmıştır.

Kısaca; birinci kaşığın boynu kulaklı, ikincisinininki ise düz biçimdedir. Saplar ise, ilki kертikli(çentikli), 2. düz yapılmıştır.

Kompozisyon Özellikleri : İlk kaşığın sap ucu her iki yandan oyularak yaprak şekilleri verilmiştir.

İkinci kaşığın sapında ise, yaprak ve çiçekler ile süslenmiş bir kompozisyon bir kompozisyon vardır. Bu kompozisyon sapın ucundan bir çiçek ile başlamıştır. Yaprak ve tek çiçekli bir dal şeklinde devam etmiştir. Dalın ucu sapın yarısında yaprak motifi ile bitirilmiştir. Yaprak motifinin hemen altından diğer dal parçası çiçek motifi ile başlamıştır. Çiçeksiz, yapraklı bir dal şeklinde kaşığın boğaz kısmına kadar devam etmiştir. Burada iri ve tek yaprak motifi ile bitirilmiştir. Son yapraktan önceki kısmının ufak bir bölümü silinmiştir.

Kullanılan Renkler : Yeşil, kırmızı

Kaynak Kişi Künyesi

:

Adı : Hüsnü
Soyadı : ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı : İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu : -
Öğrenim Durumu : Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği : Emekli ,sanatçı, yazar
Açık Adresi : Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060

BURSA

B. 32. Ordu

Şekil B 32

Şekil No	: B 32
İlgili Koleksiyon	: Hüsnü ZÜBER
İnceleme Tarihi	: Ağustos 2006
Bugünkü Durumu	: Sağlam
Onarım Görüp Görmediği	: Görmemiş
Ürünün Yöresel Adı	: Kaşık
Kullanılan Malzemeler	:

Araçlar : Bıçak, keser, eğdi ,törpü

Uygulanan Teknik

: Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi

: İlk kaşığın ağız kısmı sivri bir yumurta biçimindedir. İkinci kaşığın ağız kısmı ovaldir. Üçüncü kaşığın ağız kısmı ise, armut şeklindedir. Dördüncü kaşık sivri yumurta biçimindedir.

İlk kaşığın boyun kısmı ince olarak başlamıştır. Yaklaşık 2cm'lik bir kavisten sonra her iki yandan birer çıkıntı ile tepeye kadar genişletilmiştir. Kavis uca kadar devam etmektedir. Tepe oval bir biçimde bitirilmiştir.

İkinci kaşığın sapı tepeye kadar aynı genişlikte devam eder. Tepesi düz olarak tamamlanmıştır.

Üçüncü kaşığın ağız kısmı boynuna kadar devam etmektedir. Daha sonra yumuşak bir şekilde sap ile bütünleşmiştir. Sap kısmı uca kadar düz ve hemen hemen aynı genişlikte devam etmektedir. Tepesi düz olarak tamamlanmıştır.

Dördüncü kaşığın sap kısmı boyundan itibaren genişleyerek tepede sivrilmiştir. Kaşığın sağ tarafında, boyun kısmından 1-2 cm'lik yukarıda içe doğru dandan şeklinde girinti bulunmaktadır. Tepe kısmı ise, sivri biçimde bitirilmiştir.

Kısaca; İlk kaşığın boynu dirsekli, ikinci ve dördüncü kaşığın boynu düz, üçüncü kaşığın boynu kanallı biçimdedir. 1. kaşığın sapı düz- oval tepelidir. 2. ve 3. kaşıkların sapları düz, 4. kaşığın sapına ise, hem dandan'lı hem de kertikli diyebiliriz. Aynı zamanda da düz- sivri tepelidir.

Kaynak Kişi Künyesi

:

Adı	: Hüsnü
Soyadı	: ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı	: İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu	: -
Öğrenim Durumu	: Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği	: Emekli ,sanatçı, yazar
Açık Adresi	: Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060

BURSA

B. 33. Rize

Şekil B 33

Şekil No	: B 33
İlgili Koleksiyon	: Hüsni ZÜBER
İnceleme Tarihi	: Ağustos 2006
Bugünkü Durumu	: Sağlam
Onarım Görüp Görmediği	: Görmemiş
Ürünün Yöresel Adı	: Kaşık
Kullanılan Malzemeler	:

Araçlar : Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,

Uygulanan Teknik : Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : Bütün kaşıkların ağız şekilleri sivridir.

İlk kaşığın sap kısmı boyun kısmından itibaren giderek genişlemektedir. Tepeye birkaç cm kalınca sol taraftan içeriye bir oyuntu yapılmıştır. Sonra sap tekrar düz olarak tamamlanmıştır. Sağ taraf ise, tepeye birkaç cm kalınca den dan şeklinde girinti ve çıkıntılarla tepe tamamlanmıştır. Ayrıca üzerinde “ Rize-Ardeşen’den” yazmaktadır. Ufak bir süslemeden sonra ise, “< dir” diye devam edilmektedir.

İkinci ve altıncı kaşıklar tatlı kaşıklarıdır. İkinci kaşığın boynu ile sap kısmının yarısından fazlasının arası oldukça ince, kalan kısmı ise giderek genişlemektedir. Bu genişlik uçta daralarak tepesi sivri bir şekilde bitirilmiştir.

Üçüncü ve dördüncü kaşıklar boyun kısmından tepe kısmına kadar giderek genişlemektedir. Tepe kısımları ise, sivri bir şekilde tamamlanmıştır.

Beşinci kaşığın boyun kısmı yaklaşık 2-3 cm ince bir şekilde yapılmıştır. Daha sonra her iki yandan da birer çıkıntı ile tepeye kadar düz bir şekilde genişletilmiştir. Tepe kısmı ise, daraltılarak sivri bir şekilde bitirilmiştir.

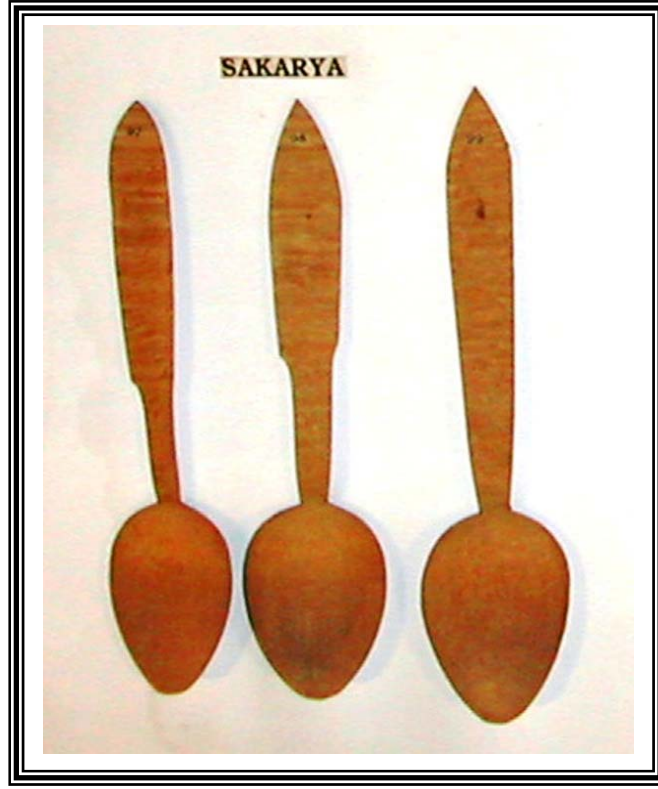
Kısaca; ağızlar sivridir. İlk ikisinin boynu düz, diğerlerinin dirseklidir. Saplardan ilki dendan’lı, diğerleri düz- sivri uçludur.

Kaynak Kişi Künyesi :

Adı	: Hüsnü
Soyadı	: ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı	: İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu	: -
Öğrenim Durumu	: Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği	: Emekli ,sanatçı, yazar
Açık Adresi	: Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060

BURSA

B. 34.Sakarya

Şekil B 34

Şekil No	: B 34
İlgili Koleksiyon	: Hüsnu ZÜBER
İnceleme Tarihi	: Ağustos 2006
Bugünkü Durumu	: Sağlam
Onarım Görüp Görmediği	: Görmemiş
Ürünün Yöresel Adı	: Kaşık
Kullanılan Malzemeler	:
Araçlar	: Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,
Uygulanan Teknik	: Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi
biçiminde sivridir.

: Kaşıkların hepsinin ağız kısmı yumurta

İlk iki örnekte kaşık sapı boyun kısmından 2-3cm sonra her iki taraftan da küçük birer çıkıntı ile naif bir şekilde genişlemektedir. Bu genişlik sivri birer tepe ile son bulmaktadır.

Üçüncü örnekte ise sap kısmı boyun kısmından itibaren giderek genişlemektedir. Tepe kısmı sivri olarak bitirilmiştir.

Kısaca ağızlar sivri, ilk ikisinin boynu dirsekli, üçüncüsünün boynu düz dür. Saplar ise, düz- sivri uçludur.

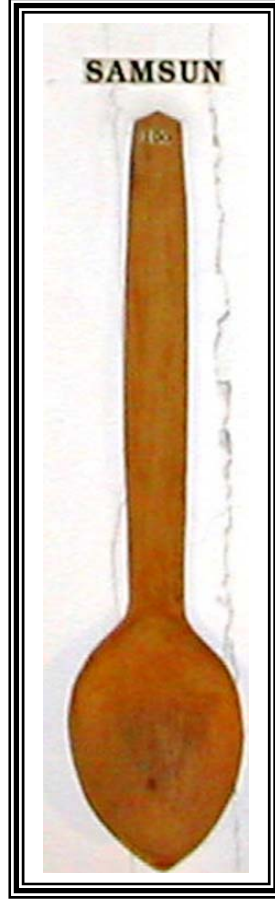
Kaynak Kişi Künyesi

:

Adı	: Hüsnü
Soyadı	: ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı	: İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu	: -
Öğrenim Durumu	: Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği	: Emekli ,sanatçı, yazar
Açık Adresi	: Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060

BURSA

B. 35. Samsun

Şekil B 35

Şekil No	: B 35
İlgili Koleksiyon	: Hüsni ZÜBER
İnceleme Tarihi	: Ağustos 2006
Bugünkü Durumu	: Sağlam
Onarım Görüp Görmediği	: Görmemiş
Ürünün Yöresel Adı	: Kaşık
Kullanılan Malzemeler	:

Araçlar : Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,

Uygulanan Teknik : Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : Kaşığın ağız kısmı sivridir. Kaşığın sap kısmı; boyundan itibaren tepeye doğru hafifçe genişlemektedir. Bu genişlik uca yaklaştıkça daralmaya başlamıştır. Tepe kısmı üçgen şeklinde bitirilmiştir.

Kısaca ; ağız sivri, boyun düz, sap ise düz- sivri uçludur.

Kaynak Kişi Künyesi :

Adı	: Hüsnü
Soyadı	: ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı	: İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu	: -
Öğrenim Durumu	: Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği	: Emekli ,sanatçı, yazar
Açık Adresi	: Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060

BURSA

B. 36.Siirt

Şekil B 36

Şekil No	: B 36
İlgili Koleksiyon	: Hüsni ZÜBER
İnceleme Tarihi	: Ağustos 2006
Bugünkü Durumu	: Sağlam
Onarım Görüp Görmediği	: Görmemiş

Ürünün Yöresel Adı : Kaşık

Kullanılan Malzemeler :

Araçlar : Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,

Uygulanan Teknik : Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : Kaşığın ağız kısmı sivridir. Kaşığın sap kısmı ince bir boyun ile başlayıp hafif bir şekilde genişleyerek tepeye kadar devam etmiştir.Tepe kısmı düz olarak tamamlanmıştır.

Kısaca; ağız sivri, boyun ve sap düz biçimdedir.

Kaynak Kişi Künyesi :

Adı : Hüsnü
Soyadı : ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı : İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu : -
Öğrenim Durumu : Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği : Emekli ,sanatçı, yazar
Açık Adresi : Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060

BURSA

B. 37. Tekirdağ

Şekil B 37

Şekil No	: B 37
İlgili Koleksiyon	: Hüsnü ZÜBER
İnceleme Tarihi	: Ağustos 2006
Bugünkü Durumu	: Sağlam
Onarım Görüp Görmediği	: Görmemiş
Ürünün Yöresel Adı	: Kaşık
Kullanılan Malzemeler	:

Araçlar : Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,

Uygulanan Teknik

: Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi

: İki kaşığın da ağız kısmı sivri birer yumurta biçimindedir.

İlk kaşığın boyun kısmı oldukça ince ve kavisli olarak başlamıştır. Bu incelik, yaklaşık 2- 3cm sonra her iki yandan birer çıkıntı ile genişleyerek tepeye doğru tekrar hafifçe incelerek devam etmiştir. Tepesi düz olarak tamamlanmıştır.

İkinci kaşığın boyun kısmı biraz daha kalın yapılmıştır. Yaklaşık 2cm sonra her iki yandan çıkıntılarla genişleyerek tepeye kadar düz devam etmiştir. Tepesi düz olarak tamamlanmıştır.

Kısaca;ağızlar sivri, boyun dirsekli, sap kısımları düz biçimdedir.

Kaynak Kişi Künyesi

:

Adı : Hüsnü
 Soyadı : ZÜBER
 Doğum Yeri ve Yılı : İSTANBUL- 1930
 Kaç Yıl Yörede Oturduğu : -
 Öğrenim Durumu : Harita mühendisi, Yarbay
 Mesleği : Emekli ,sanatçı, yazar
 Açık Adresi : Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060

BURSA

B. 38. Tokat

Şekil B 38

Şekil No	: B 38
İlgili Koleksiyon	: Hüsnü ZÜBER
İnceleme Tarihi	: 2006
Bugünkü Durumu	: Sağlam
Onarım Görüp Görmediği	: Görmemiş

Ürünün Yöresel Adı : Kaşık

Kullanılan Malzemeler :

Araçlar : Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,

Uygulanan Teknik : Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : İlk kaşığın ağız kısmı yaprağa benzemektedir. İkinci kaşığın ağız kısmı ise sivridir..

İlk kaşığın sap kısmı; boyundan itibaren tepeye yaklaşık 4-5cm kalıncaya kadar aynı incelikte devam etmiştir. Daha sonra her iki yandan birer çıkıntı ile genişletilmiştir. Bu genişlik tepeye kadar devam etmiştir. Tepe kısmı üçgen şeklinde bitirilmiştir.

İkinci kaşığın sap kısmı boğazdan itibaren tepeye kadar hemen hemen aynı genişlikte devam etmiştir. Tepeye yaklaşıncaya ise, incelmeye başlamıştır.Tepe kısmı üçgen şeklindedir.

Kısaca; boyunlar düz, saplar düz- sivri uçludur.

Kaynak Kişi Künyesi :

Adı : Hüsnü
Soyadı : ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı : İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu : -
Öğrenim Durumu : Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği : Emekli ,sanatçı, yazar
Açık Adresi : Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060

BURSA

B. 39. Trabzon

Şekil B 39

Şekil No	: 247
İlgili Koleksiyon	: Hüsni ZÜBER
İnceleme Tarihi	: Ağustos 2006
Bugünkü Durumu	: Sağlam
Onarım Görüp Görmediği	: Görmemiş
Ürünün Yöresel Adı	: Kaşık
Kullanılan Malzemeler	:
Araçlar	: Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,
Uygulanan Teknik	: Kazıma ve oyma tekniği
Birimlerin Biçimlendirilmesi	: Kaşıkların ağız biçimleri sivridir.

İlk kaşığın sapı, boyun kısmından itibaren yaklaşık 4cm kadar aynı genişlikte devam etmiştir. Daha sonra her iki yandan çıkıntılarla genişletilmiştir. Bu genişlik tepeye kadar yavaşça açılarak devam etmiştir. Tepe kısmı daralarak oval bir biçimde bitirilmiştir.

İkinci kaşığın sap kısmı, boğazdan itibaren yavaşça genişletilmiştir. Bu genişlik tepeye kadar devam etmiştir. Tepesi sivri olarak tamamlanmıştır.

Üçüncü kaşık ikinci kaşık ile hemen hemen aynıdır. Yalnız üçüncü kaşık biraz daha geniş yapılmıştır.

Dördüncü kaşık birinci kaşık ile hemen hemen aynıdır. Yalnız dördüncü kaşık biraz daha ince yapılmıştır.

Kısaca; ağızlar sivri, 1 ve 4. kaşığın boyunları dirsekli, 2 ve 3. kaşıkların boyunları düz biçimdedir. Saplar düz- sivri uçludur.

Kaynak Kişi Künyesi :

Adı	: Hüsni
Soyadı	: ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı	: İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu	: -
Öğrenim Durumu	: Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği	: Emekli ,sanatçı, yazar
Açık Adresi	: Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060

BURSA

B. 40.Tunceli

Şekil B 40

Şekil No	: B 40
İlgili Koleksiyon	: Hüsnü ZÜBER
İnceleme Tarihi	: Ağustos 2006
Bugünkü Durumu	: Sağlam
Onarım Görüp Görmediği	: Görmemiş

Ürünün Yöresel Adı : Kaşık

Kullanılan Malzemeler :

Araçlar : Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,

Uygulanan Teknik : Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : Kaşığın ağız kısmı yumurta biçiminde sivridir. Kaşığın sap kısmı boyundan itibaren önce belli belirsiz incelerek devam etmiştir. Sapın yarısına yaklaşıldığında ise, genişlemeye başlamıştır. Bu genişlik tepeye kadar devam etmiştir.Tepe oval bir biçimde bitirilmiştir.

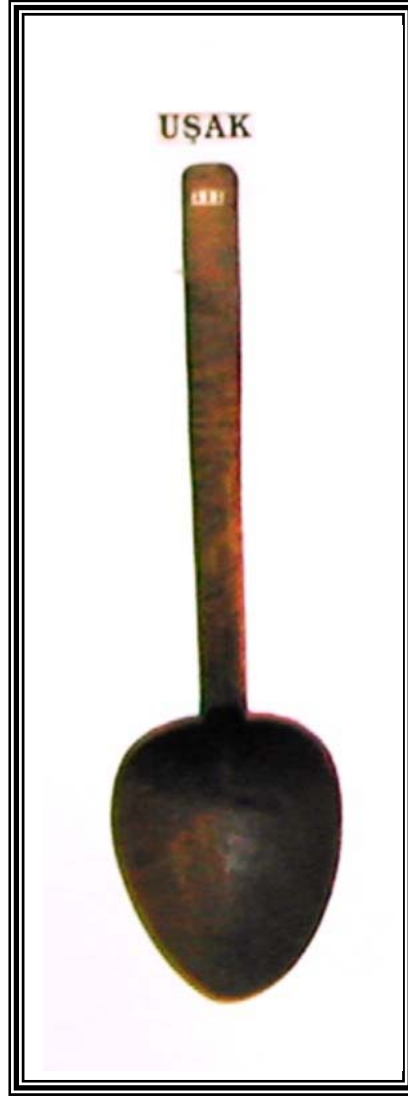
Kısaca; ağız sivri, boyun ve sap düz biçimdedir.

Kaynak Kişi Künyesi :

Adı : Hüsnü
Soyadı : ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı : İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu : -
Öğrenim Durumu : Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği : Emekli ,sanatçı, yazar
Açık Adresi : Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060

BURSA

B. 41. Uşak

Şekil B 41

Şekil No	: B 41
İlgili Koleksiyon	: Hüsni ZÜBER
İnceleme Tarihi	: Ağustos 2006
Bugünkü Durumu	: Sağlam
Onarım Görüp Görmediği	: Görmemiş
Ürünün Yöresel Adı	: Kaşık

Kullanılan Malzemeler :

Araçlar : Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,

Uygulanan Teknik : Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : Kaşığın ağız kısmı yaprak biçimindedir. Kaşığın sapı, boyun kısmından itibaren uca kadar çok hafif bir şekilde genişleyerek devam etmiştir. Tepesi düz olarak tamamlanmıştır.

Kısaca;ağız yaprak şeklinde, boyun ve sap düz biçimdedir.

Kaynak Kişi Künyesi :

Adı : Hüsnü
 Soyadı : ZÜBER
 Doğum Yeri ve Yılı : İSTANBUL- 1930
 Kaç Yıl Yörede Oturduğu : -
 Öğrenim Durumu : Harita mühendisi, Yarbay
 Mesleği : Emekli ,sanatçı, yazar
 Açık Adresi : Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060

BURSA

B. 42. Van

Şekil B 42

Şekil No

: B 42

İlgili Koleksiyon

: Hüsnü ZÜBER

İnceleme Tarihi

: Ağustos 2006

Bugünkü Durumu : Sağlam

Onarım Görüp Görmediği : Görmemiş

Ürünün Yöresel Adı : Kaşık

Kullanılan Malzemeler :

Araçlar : Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,

Uygulanan Teknik : Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : Kaşığın ağız kısmı yumurta biçiminde sivridir.Sap kısmı boyundan itibaren yukarıya doğru genişleyerek devam etmiştir. Tepe oval bir biçimde bitirilmiştir.

Kısaca; ağız sivri, boyun düz, sap düz- oval biçimdedir.

Kaynak Kişi Künyesi :

Adı : Hüsnü
Soyadı : ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı : İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu : -
Öğrenim Durumu : Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği : Emekli ,sanatçı, yazar
Açık Adresi : Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060

BURSA

B. 43. Yozgat

Şekil B 43

Şekil No	: B 43
İlgili Koleksiyon	: Hüsnü ZÜBER
İnceleme Tarihi	: Ağustos 2006
Bugünkü Durumu	: Sağlam
Onarım Görüp Görmediği	: Görmemiş
Ürünün Yöresel Adı	: Kaşık
Kullanılan Malzemeler	:

Araçlar : Bıçak,Keser,Eğdi ,Törpü,

Uygulanan Teknik : Kazıma ve oyma tekniği

Birimlerin Biçimlendirilmesi : Kaşıkların ağız kısımları oval biçimdedir.

Sap kısımları boyundan itibaren yukarıya doğru hafifçe incelmıştır. Tepe kısımları düzdür.

Kısaca; ağızlar oval, boyun ve saplar düz biçimdedir.

Kaynak Kişi Künyesi :

Adı	: Hüsnü
Soyadı	: ZÜBER
Doğum Yeri ve Yılı	: İSTANBUL- 1930
Kaç Yıl Yörede Oturduğu	: -
Öğrenim Durumu	: Harita mühendisi, Yarbay
Mesleği	: Emekli ,sanatçı, yazar
Açık Adresi	: Muradiye Uzunyol Sk. No:3 16060

BURSA

Tablo B 1
Hüsnü ZÜBER Evi Anadolu Kaşıkları Ağız Biçimleri

Hüsnü ZÜBER Evi Anadolu Kaşıkları		AĞIZ				
		Sivri	Yaprak sekilli	Oval	Yuvarlak (ton)	Armudi (armut)
1	Adana	X				
2	Afyon	X	X			
3	Ağrı			X		
4	Amasya	X				
5	Antalya				X	
6	Artvin	X				
7	Balıkesir	X		X		
8	Bilecik			X		
9	Bingöl		X			
10	Bitlis			X		
11	Bolu		X			
12	Bursa	X	X			
13	Çanakkale	X		X		
14	Çankırı			X		
15	Çorum	X				
16	Denizli	X	X			
17	Elazığ	X				
18	Erzurum	X				
19	Gümüşhane					X
20	Hakkari			X		
21	Hatay		X	X		
22	Isparta	X	X			
23	İçel	X	X		X	
24	İzmir	X				
25	Kahramanmaraş		X		X	
26	Kars		X	X		
27	Kastamonu	X		X		
28	Konya	X				
29	Kütahya	X	X			
30	Malatya	X				
31	Mardin	X	X			
32	Ordu	X		X		X
33	Rize	X				
34	Sakarya	X				
35	Samsun	X				
36	Siirt	X				
37	Tekirdağ	X				
38	Tokat	X	X			
39	Trabzon	X				
40	Tunceli	X				
41	Uşak		X			
42	Van	X				
43	Yozgat			X		
Toplam:		29	14	12	3	2

Tablo B1 incelendiğinde 29 ilde sivri, 14 ilde yaprak şekilli, 12 ilde oval, 3 ilde yuvarlak(top), 2 ilde ise, armut şeklinde ağız tipi tespit edilmiştir.

Tablodan da anlaşıldığı gibi illerde en fazla sivri en az armut şeklinde kaşık ağızı örneği tercih edildiği görülmüştür.

Tablo B 2
Hüsnü ZÜBER Evi Anadolu Kaşıkları Boyun Biçimleri

Hüsnü ZÜBER Evi Anadolu Kaşıkları		BOYUN			
		Dirsekli	Düz	Kulaklı	Kanallı
1	Adana	X	X		
2	Afyon	X	X		
3	Ağrı		X		
4	Amasya	X			
5	Antalya		X		
6	Artvin		X		
7	Balıkesir	X	X		
8	Bilecik		X		
9	Bingöl		X		
10	Bitlis	X			
11	Bolu		X		
12	Bursa	X	X		
13	Çanakkale		X		X
14	Çankırı	X			
15	Çorum	X			
16	Denizli		X		
17	Elazığ	X	X		
18	Erzurum		X		
19	Gümüşhane		X		
20	Hakkari	X			
21	Hatay	X	X	X	
22	Isparta		X		
23	İçel	X	X		
24	İzmir		X		
25	Kahraman Maraş		X		
26	Kars		X	X	
27	Kastamonu		X	X	
28	Konya	X			
29	Kütahya	X			
30	Malatya		X		
31	Mardin		X	X	
32	Ordu		X		X
33	Rize	X	X		
34	Sakarya	X	X		
35	Samsun		X		
36	Siirt		X		
37	Tekirdağ	X			
38	Tokat		X		
39	Trabzon	X	X		
40	Tunceli		X		
41	Uşak		X		
42	Van		X		
43	Yozgat		X		
Toplam:		18	35	4	2

Tablo B 2 incelendiğinde 35 ilde düz, 18 ilde dirsekli, 4 ilde kulaklı, 2 ilde kanallı boyun şekli tercih edildiği görülmüştür.

Tablodan da anlaşıldığı üzere illerde en fazla düz, en az kanallı boyun tercih edildiği tespit edilmiştir.

Tablo B 3
Hüsnü ZÜBER Evi Anadolu Kaşıkları Sap Biçimleri

Hüsnü ZÜBER Evi Anadolu Kaşıkları		SAP													
		Düz	Düz-oval teneli	Düz-sivri teneli	Kancalı	Sivri	Kanalı	Kertikli (centikli)	Silindirik	Delikli	Kırma	Dendanlı	Taşı	Yazlı	Boyalı (nakışlı)
1	Adana	X	X	X											
2	Afyon	X													
3	Ağrı		X												
4	Amasya		X												
5	Antalya		X												
6	Artvin				X										
7	Balıkesir			X											
8	Bilecik					X									
9	Bingöl	X	X												
10	Bitlis							X		X					
11	Bolu			X											
12	Bursa	X	X												
13	Çanakkale			X			X								
14	Çankırı	X													
15	Çorum		X												
16	Denizli								X						
17	Elazığ							X				X			
18	Erzurum			X											
19	Gümüşhane	X													
20	Hakkari	X													
21	Hatay	X	X	X					X						
22	Isparta	X		X											
23	İçel	X	X	X											
24	İzmir			X											
25	K. Maraş		X	X					X						
26	Kars	X	X	X									X		
27	Kastamonu		X						X		X				
28	Konya			X											
29	Kütahya			X											
30	Malatya	X													
31	Mardin	X						X							X
32	Ordu	X	x					X				X			
33	Rize			X								X		X	
34	Sakarya			X											
35	Samsun			X											
36	Siirt	X													
37	Tekirdağ	X													
38	Tokat			X											
39	Trabzon			X											
40	Tunceli	X													
41	Uşak	X													
42	Van		X												
43	Yozgat	X													
Toplam:		19	14	18	1	1	1	4	4	1	1	3	1	1	1

Tablo B 3 incelendiğinde illerin 19 tanesinde düz, 18 tanesinde düz- sivri tepeli, 14 tanesinde düz- oval tepeli, 4 tanesinde kertikli(çentikli), 4 tanesinde silindirik, 3 tanesinde dendanlı, 1 tanesinde kancalı, 1 tanesinde sivri, 1 tanesinde kanallı , 1 tanesinde delikli, 1 tanesinde kırma, 1 tanesinde taç, 1 tanesinde yazılı, 1 tanesinde boyalı(nakışlı) sap örneği tespit edilmiştir.

Tablodan da anlaşıldığı gibi illerde en çok düz en az ise, kancalı, sivri, kanallı, delikli, kırma, taç, yazılı ve boyalı sap örneği tercih edildiği görülmüştür.

EK C

C.1 EDİRNE ARKEOLOJİ VE ETNOGRAFYA MÜZESİ'NDE BULUNAN BAĞA KAŞIK ÖRNEKLERİ

Şekil C 1

Şekil C 2

Şekil C 3

Şekil C 4

Şekil C 5

Şekil C 6

EK D

D. EKŞİOĞLU KOLEKSİYONU

D. 1 Hammaddesi Kemik, Boynuz, Fildişi ve Kabuklular Olan Kaşıklar

Şekil D. 1

Şekil D. 2

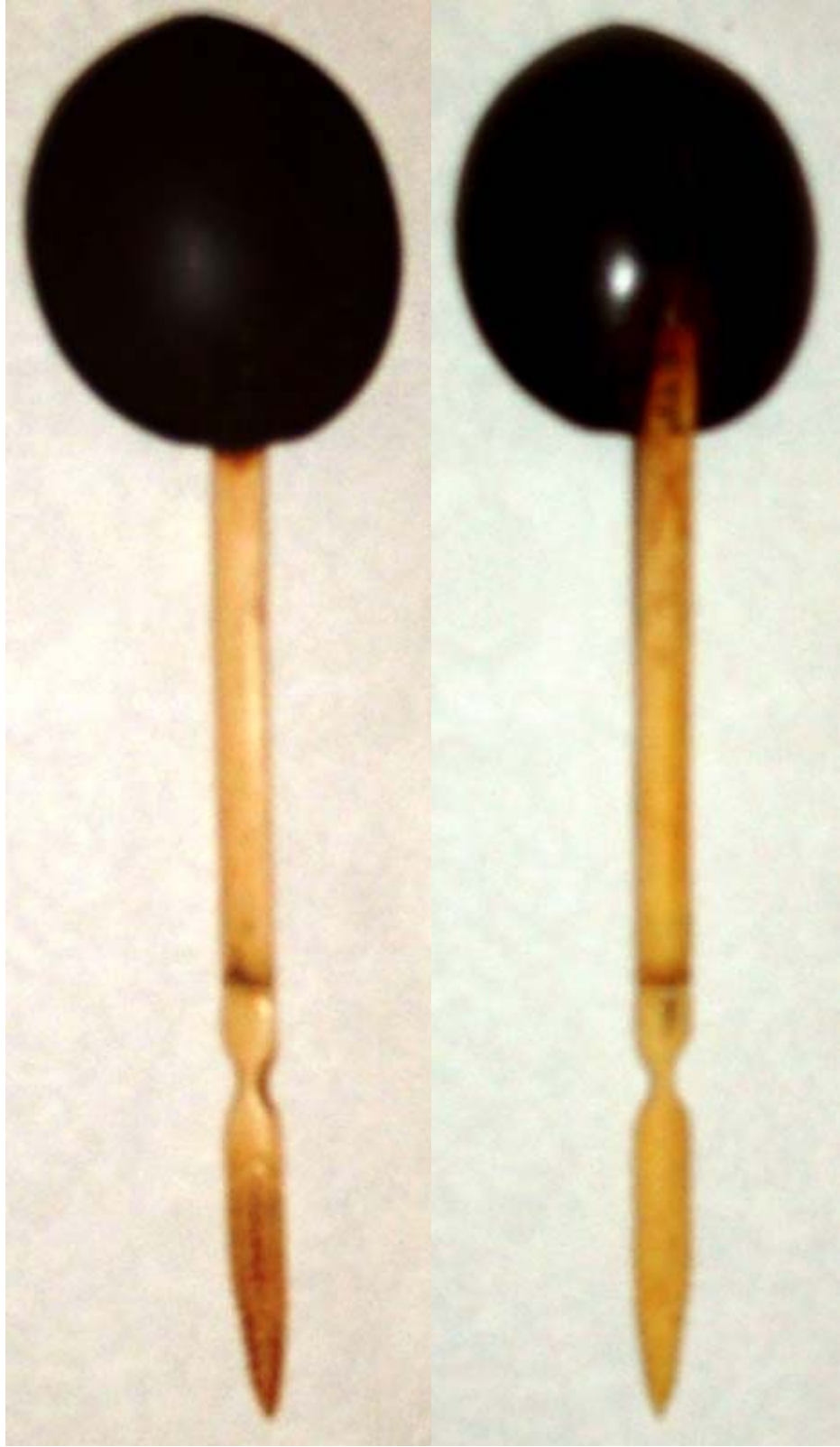
Şekil D. 3

Şekil D. 4

Şekil D. 5

Şekil D. 6

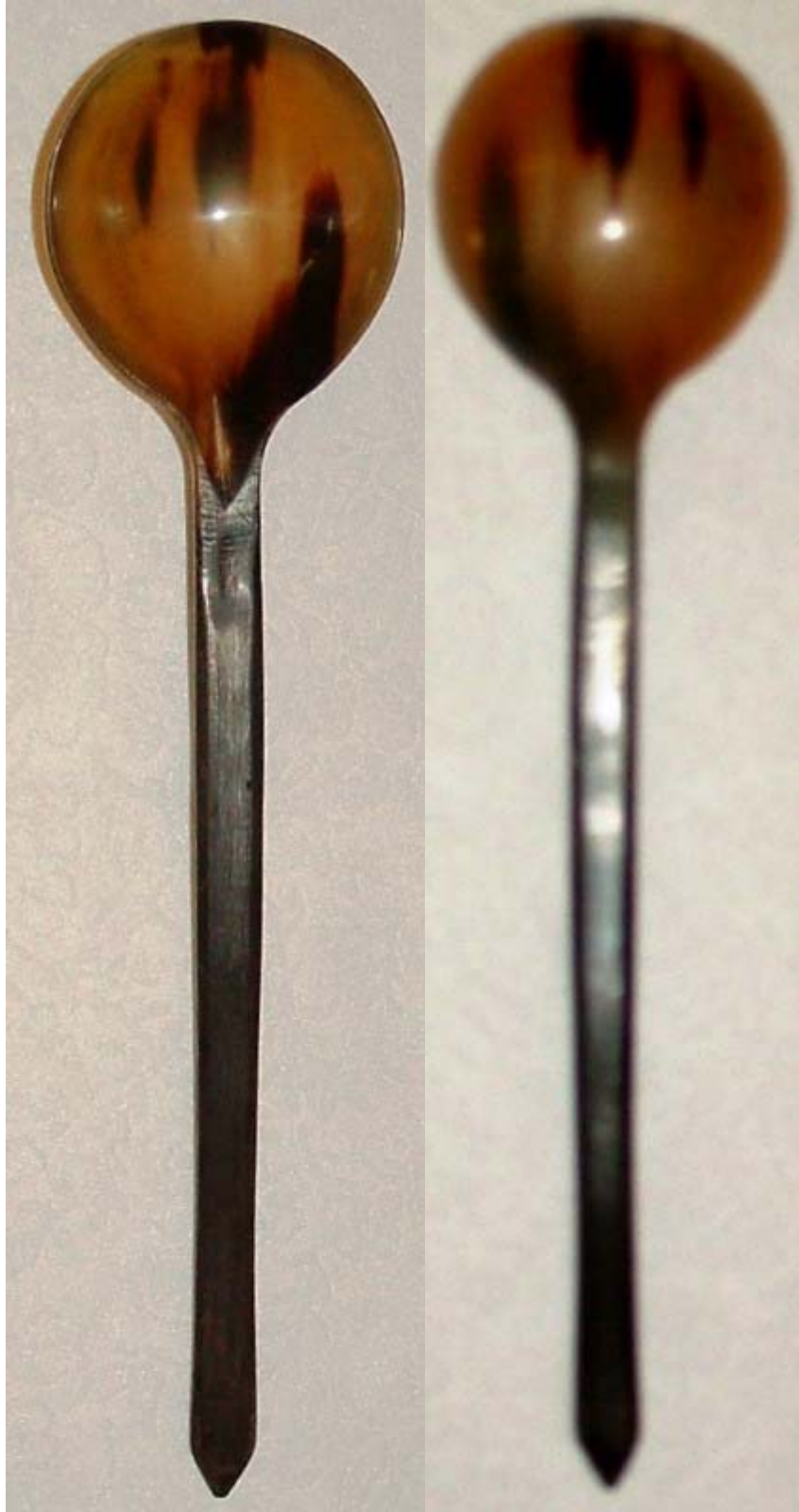
Şekil D. 7

Şekil D. 8

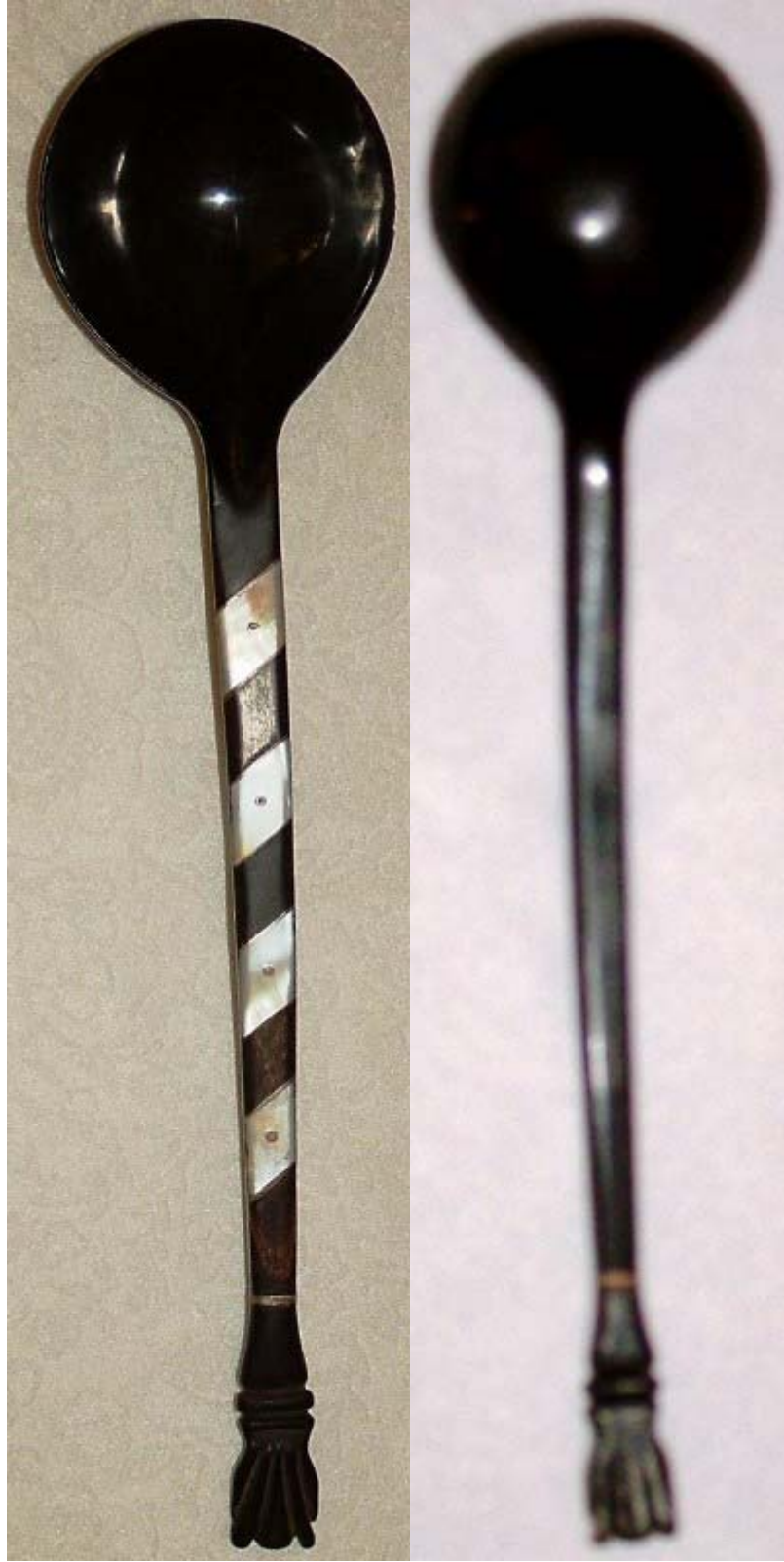
Şekil D. 9

Şekil D. 10

Şekil D. 11

Şekil D. 12

Şekil D. 13

Şekil D. 14

Şekil D. 15

Şekil D. 16

Şekil D. 17

Şekil D. 18

Şekil D. 19

Şekil D. 20

Şekil D. 21

Şekil D. 22

Şekil D. 23

Şekil D. 24

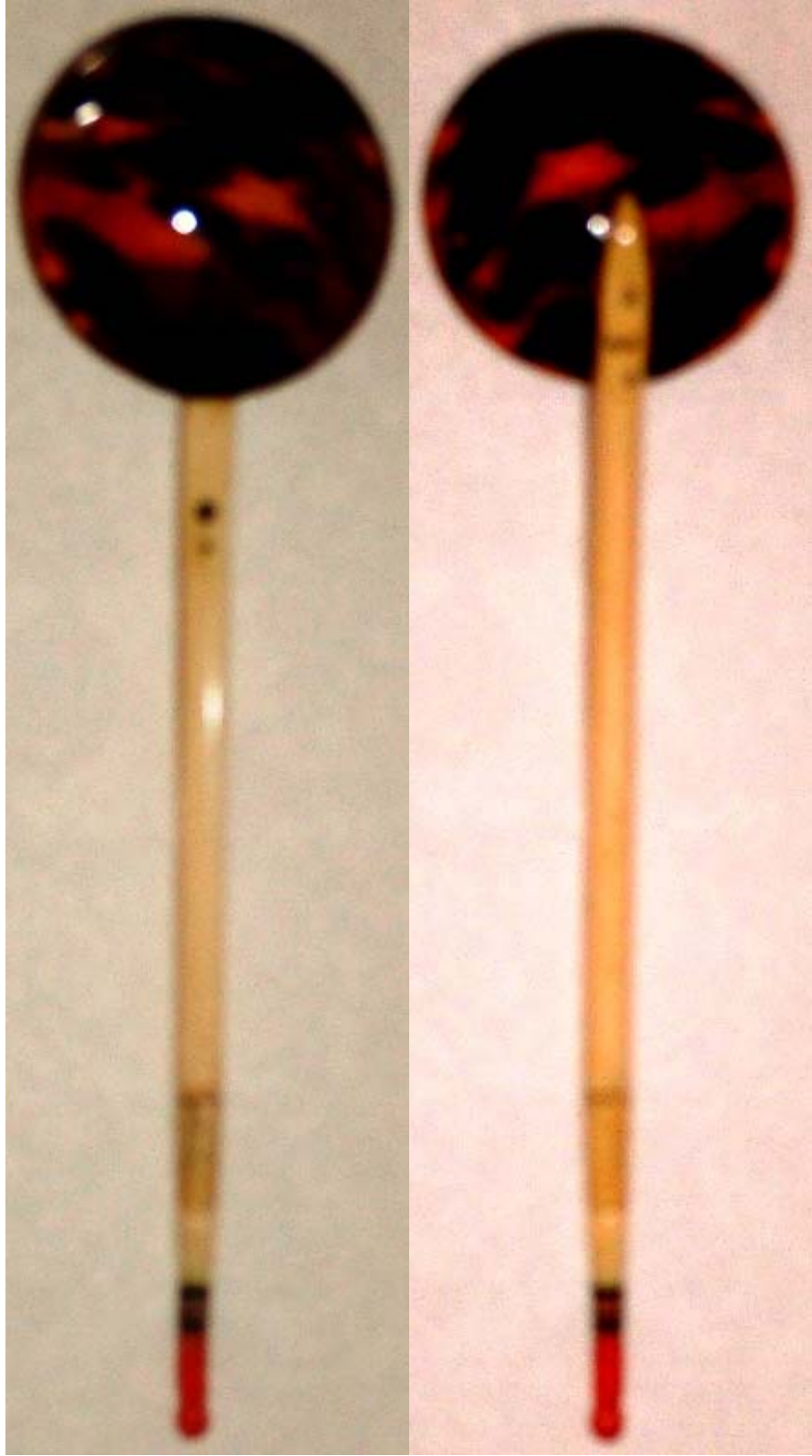
Şekil D. 25

Şekil D. 26

Şekil D. 27

Şekil D. 28

Şekil D. 29

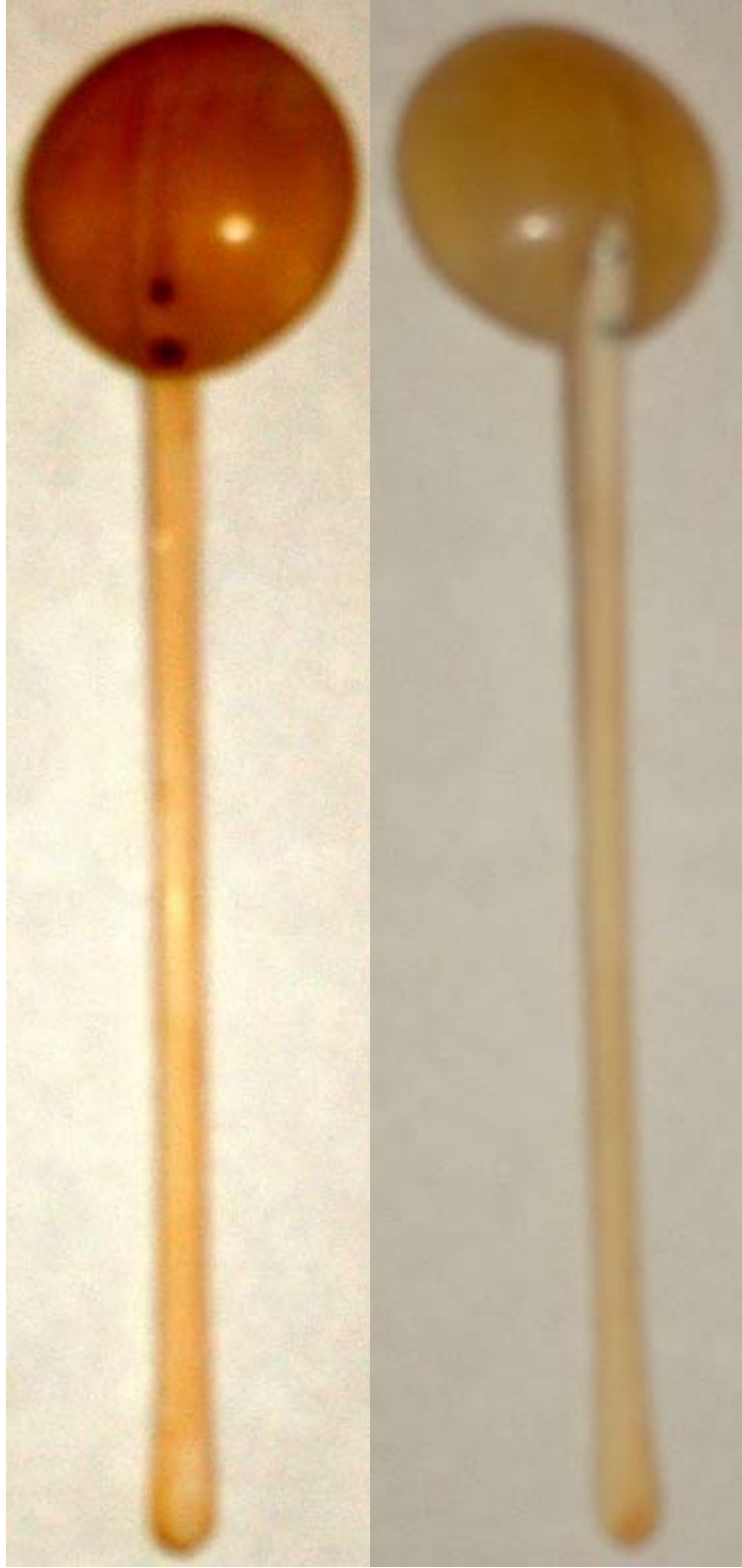
Şekil D. 30

Şekil D. 31

Şekil D. 32

Şekil D. 33

Şekil D. 34

Şekil D. 35

Şekil D. 36

Şekil D. 37

Şekil D. 38

Şekil D. 39

Şekil D. 40

Şekil D. 41

Şekil D. 42

Şekil D. 43

Şekil D. 44

Şekil D. 45

Şekil D. 46

Şekil D. 47

Şekil D. 48

Şekil D. 49

Şekil D. 50

Şekil D. 51

Şekil D. 52

Şekil D. 53

Şekil D. 54

Şekil D. 55

D. 2. Hammaddesi ahşap olan Kaşıklar

Şekil D. 56

Şekil D. 57

Şekil D. 58

Şekil D. 59

Şekil D. 60

Şekil D. 61

Şekil D. 62

Şekil D. 63

Şekil D. 64

Şekil D. 65

Şekil D. 66

Şekil D. 67

Şekil D. 68

Şekil D. 69

Şekil D. 70

Şekil D. 71

Şekil D. 72

Şekil D. 73

Şekil D. 74

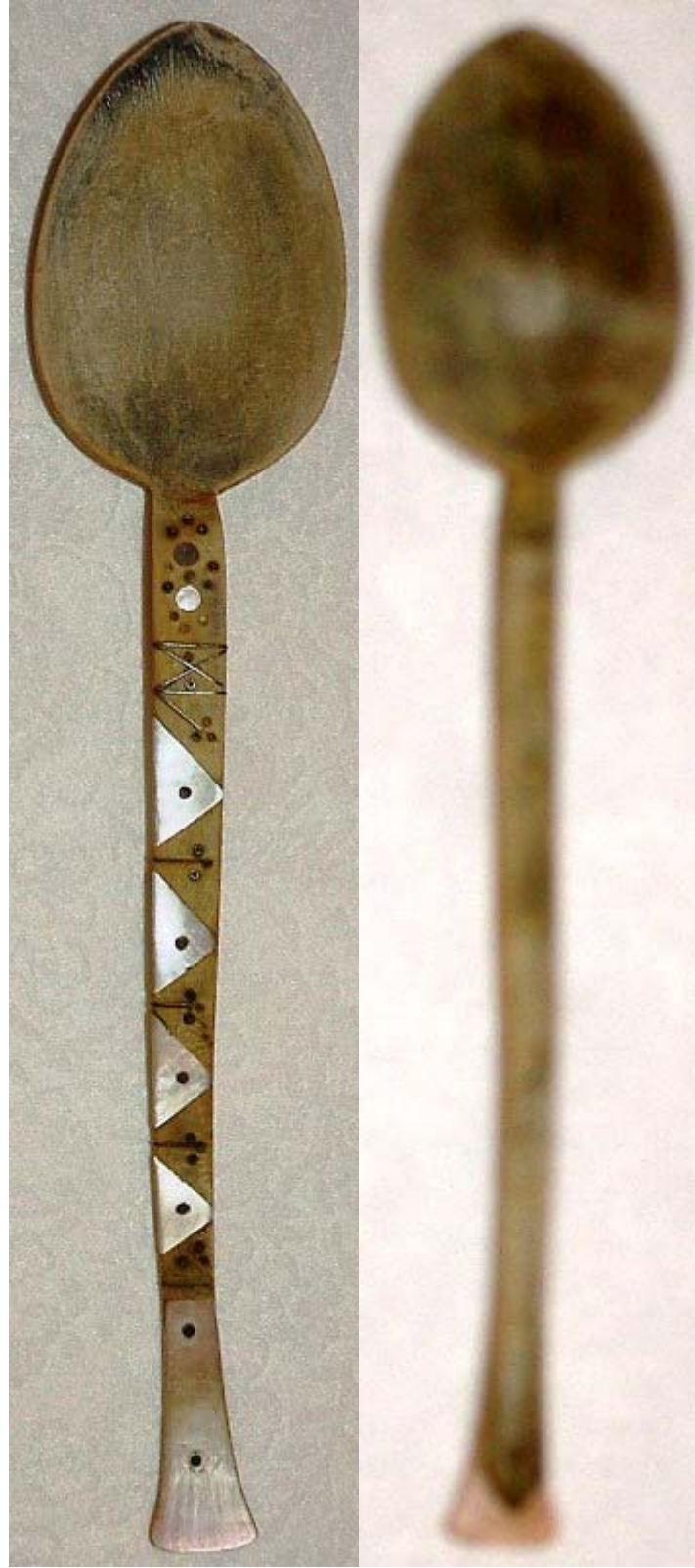
Şekil D. 75

Şekil D. 76

Şekil D. 77

Şekil D. 78

D. 3 Hammaddesi Metal Olan Kaşıklar

Şekil D. 79

Şekil D. 80

Şekil D. 81

Şekil D. 82

Şekil D. 83

Şekil D. 84

Şekil D. 85

Şekil D. 86

Şekil D. 87

Şekil D. 88

Şekil D. 89

Şekil D. 90

Şekil D. 91

Şekil D. 92

Şekil D. 93

Şekil D. 94

Şekil D. 95

400

Şekil D. 96

Şekil D. 97

Şekil D. 98

Şekil D. 99

Şekil D. 100

Şekil D. 101

Şekil D. 102

Şekil D. 103

Şekil D. 104

Şekil D. 105

Şekil D. 106

Şekil D. 107

Şekil D. 108

Şekil D. 109

Şekil D. 110

Şekil D. 111

Şekil D. 112

Şekil D. 113

Şekil D. 114

Şekil D. 115